

UNIVERZITA PALACKÉHO V OLOMOUCI

PEDAGOGICKÁ FAKULTA

Ústav pedagogiky a sociálních studií

Diplomová práce

Bc. David Jordanov

Vzdělávací potřeby policistů při prověřování trestných činů ve
stavebnictví

Olomouc 2015

vedoucí práce: Doc. PhDr. Michaela Prášilová, Ph.D.

Prohlašuji, že jsem diplomovou práci vypracoval samostatně a výhradně jsem použil
prameny a literaturu uvedenou v seznamu literatury.

V Soběchleběch dne 09. dubna 2015

.....

Touto cestou bych rád poděkoval vedoucí mé práce, Doc. PhDr. Michaele Prášilové, Ph.D., a to nejen za její přístup a ochotu, ale zejména za její cenné rady, které mi poskytla při zpracování diplomové práce. Rovněž však musím poděkovat za podporu lidem, kteří jsou mi nejbližší, tedy mým dcerám Julii a Karolíně, ale zejména mé manželce Pavlíně Jordanové, která pro mě byla, je a vždy bude oporou, a která mě neúnavně dokáže dobíjet energií a motivací nevzdávat se ani v těch nejvypjatějších chvílích.

Anotace

Jméno a příjmení:	Bc. David Jordanov
Katedra:	Ústav pedagogiky a sociálních studií
Vedoucí práce:	Doc. PhDr. Michaela Prášilová, Ph.D.
Rok obhajoby:	2015

Název práce:	Vzdělávací potřeby policistů při prověřování trestných činů ve stavebnictví
Název v angličtině:	Educational needs of police officers in investigating criminal offenses in construction
Anotace práce:	Cílem práce je identifikovat vzdělávací potřeby policistů při prověřování trestných činů či jiných mimořádných událostí spáchaných ve stavebnictví. Práce popisuje současný systém a strukturu vzdělávání u Policie České republiky a zároveň objasňuje základní pojmy a problematiku tvorby vzdělávacích programů s akcentem na zjištění výkonnostní mezery včetně analýzy vzdělávacích potřeb. V empirické části je pak za využití poznatků teoretické části prakticky identifikována výkonnostní mezera, při prověřování trestných činů či jiných mimořádných událostí spáchaných ve stavebnictví na vybraném článku Policie České republiky.
Klíčová slova:	Police České republiky, vzdělávání policistů, vzdělávací program, kurikulum, tvorba vzdělávacího programu, etapy tvorby vzdělávacího programu, výkonnostní mezera, analýza vzdělávacích potřeb, analýza účastníků, podnikové vzdělávání, přístupy ke zjišťování vzdělávacích potřeb, identifikace a analýza problému, srovnání, stanovisko expertů.
Anotace v angličtině:	The aim of this work is to identify the training needs of police officers in investigating criminal offenses or other incidents perpetrated in the building industry. This work describes the current system and the structure of education in the Police of the Czech Republic and also explains the basic concepts and problems of creating training programs aimed to determine the performance gap, including analysis of training needs. In the empirical part is using the theoretical knowledge of practically identified performance gap, in examining crimes or other incidents perpetrated in construction on the selected article Police of the Czech Republic.

Klíčová slova v angličtině:	Police of the Czech Republic, police training, educational program, curriculum, development of educational program, Development stage educational program performance gap analysis of training needs analysis of participants, corporate training, approaches to identifying training needs, identification and problem analysis, comparison, experts opinion
Přílohy vázané v práci:	7 příloh (18 stran)
Rozsah práce:	91 stran
Jazyk práce:	český

Obsah

Úvod	8
Teoretická část.....	10
1 Struktura a systém vzdělávání u Policie České republiky	10
1.2 Současná struktura policejního vzdělávání v ČR.....	11
1.3 Současný systém policejního vzdělávání v ČR.....	13
1.3.1 Studia pro získání stupně, oboru a zaměření vzdělání	14
1.3.2 Studium k získání dalšího odborného požadavku.....	17
1.3.3 Kvalifikační kurzy	22
2 Tvorba vzdělávacího programu.....	26
2.1 Vzdělávací program, postup, etapy a kroky jeho tvorby	26
2.1.1 Cíle vzdělávacího programu	33
2.1.2 Hodnocení vzdělávacího programu	36
2.2 Výkonnostní mezera a analýza vzdělávacích potřeb	37
2.2.1 Přístupy používané ke zjišťování vzdělávacích potřeb.....	38
2.2.2 Formulace závěrů analýzy vzdělávacích potřeb	44
Empirická část.....	45
3 Plán, příprava a realizace výzkumného šetření	46
3.1 Příprava a realizace dílčích šetření	47
3.1.1 Identifikace a analýza problému	47
3.1.2 Stanoviska dalších zúčastněných.....	52
3.1.3 Srovnání.....	55
4 Výsledky výzkumného šetření a diskuze	59
4.1 Identifikace a analýza problému.....	59
4.2 Stanoviska dalších zúčastněných.....	64
4.3 Srovnání	67
4.4 Shrnutí výsledků dílčích šetření	71
4.5 Diskuze nad výsledky výzkumného šetření.....	75
5 Závěr	81

Použité zkratky:	84
Použitá literatura a zdroje:	85
Přílohy:	91

Úvod

Na úvod této diplomové práce s názvem Vzdělávací potřeby policistů při prověřování trestných činů ve stavebnictví zdůvodním, proč jsem si vybral právě toto téma. Zásadní vliv na volbu tématu měla zajisté má současná profese v kombinaci s novými zájmy, díky studiu na Univerzitě Palackého v Olomouci. Na vysvětlenou ke své osobě musím říct, že již 15 let pracuji jako policista a v nedávné době jsem ukončil studium v bakalářském studijním programu na Univerzitě Palackého v Olomouci, obor Učitel odborného výcviku a praktického vyučování. Tento obor jsem si v té době zvolil na základě osobního bilancování a stanovení si mého případného dalšího profesního směřování, neboť původním zaměřením, díky studiu na Střední průmyslové škole stavební v Lipníku nad Bečvou, jsem vystudovaný technicko-hospodářský pracovník ve stavebnictví. Minulé studium mi umožnilo absolvovat velmi přínosnou praxi na jedné ze stavebních škol v olomouckém regionu. Se školou, kde jsem absolvoval praxi, spolupracuji i v současné době a každý rok v rámci řízené praxe přednáším studentům o trestné činnosti v souvislosti se stavebnictvím tak, aby byli připraveni na situace, které je mohou v reálném pracovním životě na stavbě zastihnout, a během kterých vstupují do kontaktu s policií.

V rámci současného studia pedagogiky jsem absolvoval rovněž pedagogickou praxi a to ve škole, která je sice vzdálena od mé vystudované profese ve stavebnictví, ale je mi blízká vzhledem k současnému zaměstnání. Jedná se o Vyšší policejní školu a Střední policejní školu Ministerstva vnitra v Holešově a právě zde jsem absolvoval i základní odbornou přípravu a několik profesních kurzů.

Pro toto téma diplomové práce jsem se rozhodl z důvodu, že jsem chtěl vhodným způsobem využít mé zkušenosti, dovednosti a zájmy, jak z oblasti stavebnictví, tak z oblasti mnohaleté policejní práce a samozřejmě vše spojit se současným studiem pedagogiky na Univerzitě Palackého v Olomouci. Vzhledem k tomu, že sám přednáším na stavební škole o trestné činnosti ve stavebnictví, nemohl jsem si nevšimnout, že obdobný kurz jsem dosud nezaregistroval v nabídce vzdělávacích kurzů pro policisty na této škole. Z vlastní dvanáctileté zkušenosti v oblasti prověřování trestné činnosti vím, že dochází minimálně ke komunikačním problémům při prověřování trestných činů v nejrůznějších prostředích a oblast stavebnictví není výjimkou, to je i důvod, proč na stavební škole dělám své přednášky. V tomto duchu jsem tedy začal uvažovat i opačně a položil jsem si otázku, zda i na straně policie existuje nějaká konkrétní výkonnostní mezera, při prověřování trestných činů či jiných

mimořádných událostí spáchaných ve stavebnictví, která by mohla způsobovat právě problémy ve vzájemném vnímání a spolupráci obou odvětví.

Už stanovením samotného problému lze předpokládat, že v práci bude převažovat spíše její praktická část, nicméně je na místě stanovit cíle pro obě části, tedy i pro část teoretickou. **Cílem teoretické** části práce je popsat současný systém a strukturu vzdělávání u Policie České republiky a objasnit základní pojmy a problematiku tvorby vzdělávacích programů s akcentem na zjištění výkonnostní mezery včetně analýzy vzdělávacích potřeb.

Cílem empirické části je pak identifikovat výkonnostní mezeru, při prověřování trestných činů či jiných mimořádných událostí spáchaných ve stavebnictví na vybraném článku Policie České republiky.

Teoretická část má dvě hlavní linie, které vystihují jednotlivé kapitoly. V první kapitole se čtenář seznámí se systémem a strukturou současného policejního vzdělávání. Dozví se, jak je celý systém řízen a zejména jaké způsoby vzdělávání se v současné době u Policie ČR využívají. Druhá kapitola pak dává teoretický základ pro empirickou část práce a shrnuje poznatky o tvorbě vzdělávacích programů. Také s ohledem na cíl empirické části je věnována patřičná pozornost oblasti možností definování výkonnostní mezery a také analýze vzdělávacích potřeb, jako jednoho z možných nástrojů ke zjištění a odstranění výkonnostní mezery odstranitelné vzděláváním.

Praktická část má rovněž dvě základní kapitoly nazvané Plán, příprava a realizace výzkumného šetření a Výsledky výzkumného šetření a diskuze. V těchto kapitolách je využito poznatků z teoretické části práce a výzkumným šetřením je provedena identifikace výkonnostní mezery včetně diskuze nad zjištěnými skutečnostmi.

Na první pohled se zdá, že tato práce je určena malému okruhu čtenářů primárně z řad policistů, např. těch, kteří učí na policejních školách a tvoří vzdělávací programy pro policisty. Nicméně jsem přesvědčen, že práce může zaujmout každého, kdo se zajímá o školství, učitelkou profesi nebo jen o policii jako takovou, neboť nabízí stručný exkurz do prostředí, se kterým se jen tak mnoho lidí nesetká, tedy do policejního školství. Ale také pro ty, kteří tvoří, nebo se hodlají podílet na tvorbě vzdělávacích programů, nebo chtějí například na svém pracovišti, ve své společnosti apod., identifikovat výkonnostní mezeru, protože práce mimo jiné objasňuje základní pojmy a problematiku identifikace výkonnostní mezery.

Teoretická část

1 Struktura a systém vzdělávání u Policie České republiky

Nejprve, než bude popsán současný stav policejního školství jednak co do struktury a také samotného systému vzdělávání u Policie České republiky, je na místě, alespoň stručně charakterizovat prostředí, o kterém budeme hovořit.

Policejní školství, jak už sám název vypovídá, je specifickou částí vzdělávacího systému v České republice. Dotýká se totiž nejen vzdělávání uvnitř policejního sboru, tedy vzdělávání čistě firemního charakteru zahrnující akreditované kurzy, kurzy celoživotního vzdělávání, školení, stáže, semináře a další formy přípravy, jejich cílem je zejména udržování, obnovování, prohlubování, získávání nebo rozšíření kvalifikace či splnění dalšího odborného požadavku potřebného pro výkon služebního místa, ale díky soustavě Vyšších policejních škol a jedné střední školy se také vztahuje ke vzdělávání poskytující možnost získat stupeň vzdělání zejména v systému středního a vyššího odborného vzdělávání. Policejní školství tedy v sobě zahrnuje vzdělávání ve školách zřízených Ministerstvem vnitra ČR, dále v jeho vzdělávacích zařízeních a vzdělávacích zařízeních Policie České republiky. (Ministerstvo vnitra, 2013, s. 1-2)

Z hlediska zákona pak snad jen dodat, že Ministerstvo vnitra ČR je jedním z možných zřizovatelů škol a zařízení, přičemž zařízení zřizuje jako organizační složky státu nebo jejich součástí. Ministerstvo vnitra tedy má pravomoc zřizovat a rušit střední policejní školy a vyšší odborné policejní školy, ale také střední školy požární ochrany a vyšší odborné školy požární ochrany, včetně svých školských zařízení. V čele takových organizací je pak zpravidla vždy jen příslušník Policie ČR ve služebním poměru v Policii ČR a v případě Hasičského záchranného sboru jen příslušník Hasičského záchranného sboru České republiky ve služebním poměru, případně zaměstnanec, který je státním občanem České republiky. (Česko, 2004)

Závěrem lze shrnout, že policejní školství má jeden hlavní cíl, a to především odborná příprava pro výkon náročné policejní služby nebo jiné služby v rámci ministerstva. Základem je odborný výcvik, prostřednictvím kterého se uskutečňují cíle profesní přípravy policistů. Obecný cíl pak lze charakterizovat jako výchovu všestranně harmonicky rozvinuté osobnosti zaměstnance se specifickým zaměřením na jím vykonávanou funkci tak, aby se absolvent

příslušného vzdělávacího programu úspěšně zařadil do praxe, tedy aby došlo ke sjednocení jeho všeobecných a odborných teoretických poznatků s praktickými dovednostmi uplatnitelnými zejména v policejní praxi. (Krušpán, 1994, s. 6-8)

1.2 Současná struktura policejního vzdělávání v ČR

V následujícím textu naleznete základní přehled o tom, jaká je v současnosti struktura policejního vzdělání a z jakých pramenů vychází. V současné době můžeme říct, že v oblasti profesní přípravy policistů působí 5 základních subjektů.

Ministerstvo vnitra České republiky

V resortu působnosti Ministerstva vnitra České republiky je pro účely vzdělávání bezpečnostního sboru zřízen zejména Odbor bezpečnostního výzkumu a policejního vzdělávání. Úkolem tohoto odboru je vykonávat pravomoci, které ministerstvu náleží zejména v oblasti státní správy pro obor středního, vyššího odborného a vysokého policejního školství. Sem můžeme zahrnout obor "Bezpečnostně právní činnost", který nabízí střední a vyšší odborné vzdělávání a dále vysokoškolské vzdělávání policistů. Toto všechno však patří k působnostem, které byly na ministerstvo delegovány, zejména v návaznosti na zákon č. 561/2004 Sb., o předškolním, základním, středním, vyšším odborném a jiném vzdělávání (školský zákon). Odbor však působí i v oblasti vnitřní správy, kde zajišťuje souborný systém celoživotní přípravy policistů k výkonu jejich povolání a dále řídí a zaopatřuje výzkum a vývoj v resortu ministerstva. (Ministerstvo vnitra, 2008)

Policejní prezidium ČR

Policejní prezidium má pro tuto oblast zřízeno také zvláštní oddělení, a sice oddělení vzdělávání. Toto oddělení úzce spolupracuje s příslušným odborem ministerstva vnitra a to zejména v oblasti koncepce vzdělávání. Oddělení má však rozsah své působnosti daleko širší a podílí se i na koordinaci činností jednotlivých dotčených pracovišť, metodicky je vede, připravuje koncepci v oblasti služební přípravy, ale i policejního sportu apod. Zejména však analyzuje a určuje potřeby v těchto oblastech. Zajišťuje vzdělávání nejen policistů, ale i zaměstnanců Policie ČR, dále spolupracuje při tvorbě a schvalování profilů absolventů školních a specifických vzdělávacích programů v rámci profesní přípravy apod. Výčet všech

činností je delší, ale lze shrnout, že oddělení má na starosti vše, co se týká zajištění vzdělání a fyzické připravenosti policistů a zaměstnanců Policie ČR. (Ministerstvo vnitra, 2008)

Výkonné vzdělávací subjekty podřízené Ministerstvu vnitra

Do této kategorie patří Policejní akademie ČR v Praze, která jako státní vysoká škola nabízí vzdělání v bakalářském, magisterském a doktorandském studijním programu Bezpečnostně právní studia nebo Bezpečnostní management. Počet studujících ve všech akreditovaných programech na Policejní akademii je cca 2300 studentů, z čehož je cca 1700 policistů. Dále to jsou Vyšší odborné a střední policejní školy a školská zařízení ministerstva vnitra. Ty poskytují jednak základní odbornou přípravu policistů, ale také kvalifikační a další specializační profesní přípravu policistů ve výkonu služby a také v celé šíři vyšší a střední odborné vzdělání. Jedná se zejména o obory Bezpečnostně právní činnost a Přípravné trestní řízení. Tyto školy jsou po reorganizaci od 01.01.2013 dislokovány v Praze a Holešově jako Vyšší policejní školy a v případě Holešova i jako střední policejní škola MV a v Opatovicích na Pardubicku, kde je dislokována Vyšší policejní škola MV pro kriminální policii. Tyto školy mají svá detašovaná pracoviště v Praze-Ruzyni, v Brně a Jihlavě. Celkový počet absolventů ve všech typech vzdělávacích programů zmíněných škol se pohybuje cca na 12 000 absolventech ročně. (Ministerstvo vnitra, 2008; Ministerstvo vnitra, 2014)

Výkonné vzdělávací subjekty podřízené Policii ČR

Předposlední skupinu subjektů tvoří Školní policejní střediska Policie ČR. Těch je celkem 8 a jejich úkolem je zajistit výchovně vzdělávací proces v rámci základní odborné přípravy příslušníků zařazených ve službě pořádkové, dopravní a železniční policie. Také realizují koncepční, kontrolní, metodickou a výkonnou činnost v systému služební přípravy příslušníků Policie ČR. K této skupině subjektů ještě nutno zahrnout i 3 výcviková střediska Policie ČR v oblasti služební kynologie a hipologie. Výuková kapacita těchto zařízení je cca 800 policistů a celkový počet absolventů ročně činí až cca 14 000 policistů. (Ministerstvo vnitra, 2008; Ministerstvo vnitra, 2014)

Subjekty mimo podřízenost MV a Policii ČR

Do této kategorie pak spadají všechny ostatní subjekty, které nějakým způsobem zajišťují zejména další vzdělávání příslušníků Policie ČR nebo dalších zaměstnanců. Jedná se zejména o vysoké školy, které jsou schopny zajistit kvalifikační požadavky pro pracovníky vykonávající expertní činnosti, pracovníky letecké služby, pyrotechniky apod. Také sem patří

neziskové organizace jako Bílý kruh bezpečí, který pomáhá se vzděláváním v oblasti domácího násilí a další soukromé subjekty pro výcvik např. v mediálním tréninku, top managementu, přípravu pracovníků Preventivních a informačních skupin apod. (Ministerstvo vnitra, 2008; Ministerstvo vnitra, 2014)

1.3 Současný systém policejního vzdělávání v ČR

V předcházejícím textu je stručně objasněna současná struktura policejního vzdělávání. Na následujících řádcích bude představen současný systém policejního vzdělávání. V této části jsou uvedeny bližší charakteristiky hlavních typů vzdělávacích aktivit u Policie České republiky. Z toho důvodu je na místě uvést, kdo se v současné době může stát příslušníkem policie, co musí uchazeč o toto povolání splňovat, aby mohl požádat o přijetí do služebního poměru.

Všechny předpoklady a podmínky služebního poměru jsou zakotveny v základní právní normě a to v zákoně č. 361/2003 Sb., o služebním poměru příslušníků bezpečnostních sborů. Tento zákon ve svém § 13 taxativně uvádí výčet předpokladů pro přijetí. Mezi ně patří písemná žádost plně svéprávného, bezúhonného občana staršího 18 let věku, jenž je po všech stránkách (zdravotně, osobnostně a fyzicky) způsobilý k výkonu služby, není členem politické strany nebo obdobně angažován, nevykonává živnostenskou, podnikatelskou nebo obdobnou činnost a zejména splňuje stupeň vzdělání, který je stanovený pro dané služební místo. Pro první přijetí dále zákon uvádí, že vedle stupně vzdělání je kladen požadavek na splnění vzdělání v příslušném oboru nebo zaměření vzdělání, další odborný či jiný zvláštní požadavek pro výkon daného služebního místa, přičemž není nutné, aby občan splňoval tento požadavek už při přijetí do služebního poměru, pokud nejde o další výjimky stanovené zákonem. (Česko, 2003)

Ze základní filosofie a základních principů vzdělávání policistů zmiňme, že jejich práce musí být vždy chápána jako služba pro občany, profesionalita, kvalifikovanost a motivace pro práci by měla být u policisty samozřejmostí. Každý policista by měl být osobně odpovědný za svoji odbornou připravenost k výkonu služby a policie by mu měla zajistit rovný přístup do systému vzdělávání. Toto vzdělávání by pak mělo policistům nabízet takovou úroveň, aby byli schopni zastávat své funkce a nabízet k osvojení si aktuální poznatky využitelné pro požadavky výkonu policejní praxe. Primární úlohu pak mají hrát hlavně resortní školské soustavy a policejní výcviková zařízení. (Ministerstvo vnitra, 2008)

Samotné vzdělávání příslušníků Policie ČR můžeme rozdělit na přípravu kvalifikační a další odbornou (Ministerstvo vnitra, 2013). Koncepce celoživotního vzdělávání příslušníků Policie České republiky pak rozčleňuje systém ještě podrobněji a to na kvalifikační přípravu, další odbornou přípravu, včetně systému služební přípravy, přípravu na vykonání služební zkoušky a také systém pro vzdělávání na pozicích manažerských. (Ministerstvo vnitra, 2008)

Stěžejní pro policisty je zejména kvalifikační příprava. Ta zahrnuje v první řadě **studium k získání stupně a oboru vzdělání**, kam můžeme zařadit zejména požadavky na dosažení minimálního stupně vzdělání pro konkrétní služební hodnost, dále **studium k získání zaměření vzdělání** tj. studium určené k doplnění pro výkon služby potřebných odborných vědomostí a dovedností, ale i studium v programech celoživotního vzdělávání na vysokých školách, které jsou orientovány na výkon služby a také studium ve specializační přípravě, poskytující náležité vyškolení a vycvičení k vybraným činnostem a nakonec dle § 19 zákona o služebním poměru příslušníků bezpečnostních sborů, z hlediska kariérního růstu velmi důležité, **studium k získání dalšího odborného požadavku**, kde jsou zahrnuty kvalifikační kurzy, ale hlavně i základní odborná příprava, kterou zajišťují Vyšší odborné policejní školy a školská zařízení ministerstva vnitra. (Ministerstvo vnitra, 2008)

V současné době se jedná o tyto Vyšší odborné a jednu střední policejní školu:

- a) Vyšší policejní škola MV v Praze 9 – Hrdlořežích a její detašované pracoviště v Jihlavě
- b) Vyšší policejní škola a Střední policejní škola MV v Holešově s detašovaným pracovištěm v Brně
- c) Vyšší policejní škola MV pro kriminální policii v Opatovicích a její detašované pracoviště Ruzyně. (Oddělení policejního vzdělávání MV ČR, nedatováno a)

Dále jsou to zejména školní policejní střediska, která jsou dislokována v Praze, Sadské (okr. Nymburk), Domažlicích, Teplicích, Lišově (okr. České Budějovice), Hradci Králové, Brně a ve Frýdku-Místku. (Oddělení vzdělávání PP ČR, 2014)

1.3.1 Studia pro získání stupně, oboru a zaměření vzdělání

Studium k získání stupně a oboru vzdělání

Jak už bylo v předcházející části zmíněno, toto studium zahrnuje zejména požadavky na dosažení minimálního stupně vzdělání pro konkrétní služební hodnost, na kterou má být příslušný policista ustanoven. Požadovaného stupně vzdělání pro práci u policie lze dosáhnout zejména běžným studiem v rámci vzdělávacího systému v ČR a vzhledem k tomu, že

příslušníci policie začínají zpravidla na služební hodnosti vrchního referenta, je zapotřebí, aby minimální stupeň vzdělání byl střední s maturitní zkouškou. Pro vyšší služební hodnosti počínaje 6 tarifní třídou je již zapotřebí splnit požadavek minimálně vyššího odborného vzdělání a pro vyšší hodnosti odpovídající tarifní třídě 7 a 8 je již vyžadováno vzdělání vysokoškolské v bakalářském studijním programu a pro tarifní třídy 9-11 vzdělání vysokoškolské v magisterském studijním programu. (Česko, 2003)

Samozřejmě, že patřičný stupeň vzdělání lze získat i v rámci působnosti Ministerstva vnitra. Zejména v tomto směru působí již zmíněné Vyšší policejní školy MV v Praze 9 – Hrdlořezech, Jihlavě, Brně a Opatovicích, kde lze získat v akreditovaných studijních programech vyšší odborné vzdělání v oborech Bezpečnostně právní činnost, Přípravné trestní řízení a Dopravně bezpečnostní činnost. Poslední z těchto zařízení a to Vyšší policejní škola a Střední policejní škola MV v Holešově pak umožňuje získat i střední vzdělání s maturitní zkouškou v rámci čtyřletého maturitního vzdělávání v oboru Bezpečnostně právní činnost a vyšší odborné vzdělání, studiem oboru Bezpečnostně právní činnost. (Ministerstvo vnitra, 2008; Vyšší policejní škola a Střední policejní škola MV v Holešově, ©2010b)

Vysokoškolské vzdělání v rámci působnosti MV ČR lze získat v některém z akreditovaných studijních programů Policejní akademie ČR v Praze. Ta nabízí bakalářské studijní programy v bezpečnostně právních studiích a to prostřednictvím studijních oborů Bezpečnostně právní studia, Policejní činnosti – výhradně pro příslušníky Policie České republiky, Kriminalistika a další forenzní disciplíny – rovněž s výhradou určení pro kriminalistické techniky policie, hasičů a vojska. Dále ve studijním programu Veřejné správy, obor Bezpečnostní management ve veřejné správě. Tento obor je rovněž možné studovat v navazujícím magisterském studiu. Z bezpečnostně právních studií se nabízí v navazujícím magisterském programu obor Policejní management a kriminalistika a Bezpečnostně strategická studia. Policejní akademie ČR nabízí i doktorský program v bezpečnostně právních studiích. (Policejní akademie ČR, ©2014)

Studium k získání zaměření vzdělání

Tato část přípravy navazuje zpravidla přímo na výkon služby policistů nebo na činnosti, které vykonávají v rámci svého profesního zařazení. Jak je již výše zmíněno, jde především o studium určené k doplnění pro výkon služby potřebných odborných vědomostí a dovedností. Zahrnují tedy takové kurzy či programy, kde si policisté mohou osvojit například nové metody práce, získat potřebná školení apod. Právě zde výrazně působí vyšší

policejní školy MV ČR. Každá škola má spoustu kurzů společných, ale také se zaměřuje na určitý okruh účastníků z hlediska jejich zařazení, a proto jsou někde kurzy určené spíše pro služby pořádkové, dopravní, cizinecké policie apod., jinde zase kurzy zaměřené spíše k účastníkům z řad kriminální policie, specializovaných činností, managementu atd. Na dalších řádcích uvedu alespoň stručnou ukázkou takové nabídky.

Policejní škola v Holešově má velkou nabídku zejména nejrůznějších jazykových kurzů a to i mimo kvalifikační přípravu, o které je hovořeno níže. Dále jsou to kurzy v oblasti informatiky a výpočetní techniky zahrnující kurzy pro základy práce na počítači až po využívání nejrůznějších policejních evidencí apod., nabízí také kurzy v oblasti sociálně psychologické, kde jde o kurzy korupce, řešení konfliktů pomocí analýzy transakcí atd., své kurzy zde naleznou i takové služby jako jsou služby pro zbraně a bezpečnostní materiál, cizinecká policie, odstřelovači a další specializované služby. Z dalších kurzů pro oblast přímého výkonu služby je to zejména kurz výslechu dětského svědka nebo šetření a legalizace výnosů z trestné činnosti (Vyšší policejní škola a Střední policejní škola MV v Holešově, ©2010a). Obdobnou nabídku má také brněnské pracoviště této školy, kde jsou v nabídce také kurzy pro oblast antikonfliktních týmů, preventivně informačních skupin, dále extremismus a právo, přepravy nebezpečných věcí, ale i kurzy manažerské, lektorských dovedností a další obdobného charakteru (Vyšší policejní škola a Střední policejní škola MV v Holešově pracoviště Brno, ©2010). Také pražská policejní škola má svou nabídku kurzů, kde jsou zastoupeny různé typy kurzů, z nichž velká část je věnována dopravní policii. Nabízí však i kurzy a školení obecného výkonu služby, školení v oblasti informatiky a výpočetní techniky, ale i školení policistů pro prvotní úkony na místě a jejich součinnost se zaměřením na specifikaci Krajského ředitelství policie hlavního města Prahy. (Vyšší policejní škola MV v Praze, nedatováno)

Významnou roli v nabídce kurzů pro výkon policejních činností služby kriminální policie a vyšetřování má Vyšší policejní škola pro kriminální policii, která je v Čeperce na Pardubicku s dislokovaným pracovištěm v Praze-Ruzyni. Zde lze najít kurzy a školení zaměřené na operační střediska, bezpečnostní správu, krizové řízení, velkou nabídku kurzů pyrotechnické přípravy a z oblasti kriminalistiky jako ohledání místa činu po výbuchu, požářiště, ale také kurzy administrativní, transakční analýzy atd. Škola však pořádá zejména kurzy kvalifikační přípravy příslušníků služby kriminální policie a vyšetřování v oblasti vyšetřování, odhalování, potápěči, kriminalistický technik apod., ale tyto kurzy spadají svým

charakterem pod studium k získání dalšího odborného požadavku a nikoli k získání zaměření vzdělání. (Vyšší policejní škola MV pro kriminální policii, ©2011)

Také pracoviště v Praze-Ruzyni nabízí celou řadu specializačních kurzů, kde opět významnou roli hrají kurzy informatiky a výpočetní techniky, ale také zde nalezneme kurzy zvládnutí krizových situací při řízení motorového vozidla, kurzy zaměřené na výnosy z trestné činnosti a speciální kurzy pro útvary, které bojují se závažnou trestnou činností. (Vyšší policejní škola MV pro kriminální policii – pracoviště Ruzyně, nedatováno)

Policisté pak naleznou souhrnné přehledy většinou u svých personalistů nebo na jejich stránkách. Další informace pak poskytuje i Oddělení policejního vzdělávání MV ČR. Zde je k dispozici i plán instruktážně metodických zaměstnání s celorepublikovou působností. Zde jsou obsaženy školení např. pro oblast domácího násilí, mimořádných událostí v leteckém provozu, ohledání místa činu s výskytem nebezpečných látek, mezinárodní spolupráce, integrace menšin apod. (Oddělení policejního vzdělávání MV ČR, nedatováno b)

1.3.2 Studium k získání dalšího odborného požadavku

Při úvodním popisování současného systému policejního vzdělávání bylo zmíněno, že právě tato část je jedna z nejdůležitějších v profesním životě policisty. Toto je odvozeno zejména z povahy hlavního kvalifikačního kurzu, kterým je Základní odborná příprava, neboť jeho absolvování je v současné době podmínkou pro konečné zařazení nově přijatého policisty do struktury Policie ČR. Také další kvalifikační kurzy jsou nezbytnou součástí kariérního růstu v rámci Policie ČR. Níže tedy budou uvedeny charakteristiky alespoň těch nejčastěji absolvovaných.

Základní odborná příprava

Základní odborná příprava tvoří zásadní vzdělávací prvek v přípravě nově nastoupených policistů. Podle ust. § 19 zákona o služebním poměru příslušníků bezpečnostních sborů jejím absolvováním splní studující další odborný požadavek pro jeho výkon služby. Je zároveň první situací, kde dochází již u přijatých policistů k nácviku nejrůznějších situací apod. právě za účasti ať už školitelů, lektorů, učitelů či jiných subjektů podílejících se na vzdělávacím procesu. V současné době je základní odborná příprava členěna na čtyři části a to Nástupní přípravu, I. školní část, Řízenou praxi a II. školní část.

Teprve až po absolvování celé odborné přípravy je vydáno osvědčení o jejím absolvování. Stručně budou nyní přiblíženy jednotlivé části základní odborné přípravy.

Nástupní příprava

Nástupní příprava je realizována jako denní studium v délce trvání 1 měsíce, tj. 20 dnů výuky s dotací 140 hodin, z čehož na samotnou výuku připadá 126 hodin. Je realizována ve školních policejních střediscích. Nejdůležitějším cílem této části je poskytnout nově nastupujícím policistům přehled a orientaci v policejním prostředí, ale zejména důležitost spočívá v tom, aby se studující naučili bezpečně ovládat služební zbraň a naučili se základním dovednostem se zbraní. Podle cílů vzdělávání je členěna i samotná struktura vzdělávání. Skládá se z obecné části, kde si studující osvojují základní právní normy a normy v oblasti chování a vystupování příslušníků policie, dále pořádková příprava, jejímž cílem je, aby si studující pomocí učitelů zajišťujících praktický výcvik osvojili zejména dovednosti v oblasti zautomatizování reakcí na vojenské povely, zahlašování při vstupu do místnosti apod. Předposlední částí je fyzická příprava, vzbudit u studujícího trvalý zájem o udržování se v požadované fyzické kondici. (Oddělení vzdělávání PP ČR, 2013a, s. 6-13)

Poslední část, ale nejdůležitější, s největší hodinovou dotací v rozsahu 56 hodin patří přípravě střelecké. Zde se musí pomocí výcviku tzv. suchých nácviků a nakonec i ostrých střelb u studujících dosáhnout toho, aby ovládali bezpečně přidělenou zbraň, a to až na úroveň automatizace, včetně postupů rozboru a opětovného složení zbraně, jejího bezpečného čištění, ukládání, až po bezpečnostní zásady pro střelby na střelnici a samotné její použití při výkonu služby. Ukončení této části je provedeno zkouškou, a sice písemným testem a zkouškou z bezpečné manipulace se zbraní, v případě splnění obdrží studující osvědčení. Poté přechází do druhé části vzdělávání, již v policejních školách. (Oddělení vzdělávání PP ČR, 2013a, s. 6-13)

I. školní část

Po měsíční nástupní přípravě, tedy pokračuje současný systém policejního vzdělávání a to svou další částí, kterou je šestiměsíční první školní část. Tato část přípravy je realizována ve Vyšších policejních školách a délka, forma a obsah vzdělávání je pro všechny školy shodný. Studium je realizováno jako studium denní. Cílem tohoto studia je zejména připravit absolventy na řízenou praxi, která následuje po absolvování tohoto bloku. Tento blok tedy obsahuje zejména široký teoretický základ jak v oblasti práva, policejních činností, tak

v ostatních oblastech, které je nutné znát pro samotný výkon služby. Není však zapomenuta ani praktická část, která zejména ve školním prostředí má za úkol ověřit teoretické vědomosti studujících a dosáhnout tak osvojení potřebných kompetencí pro výkon policejních činností. (Vyšší policejní škola MV v Praze, 2013, s. 23-25)

Tato část je zaměřena z 60 % na výuku teoretickou a ze 40 % na výuku praktickou. Tato část trvá celkem 25 týdnů, z čehož na vlastní výuku připadá 20 týdnů s celkovou časovou dotací 740 hodin. Výuka se člení na jednotlivé moduly, kterých je celkem 18, podle tematického zaměření. Tematicky se jedná se o moduly, kde se učí základům práva, řešení přestupků, trestnímu řízení, úkolům Policie ČR, problematice ochrany státních hranic, oprávnění policistů, činnosti při zjištění domácího násilí, činnostem výkonných organizačních článků PČR, informačním technologiím, kriminalistice, včetně činností v terénu a na místě činu, nemalá část výuky se věnuje zdravotnické přípravě, komunikaci a policejní etice, souběžné přípravě a samozřejmě takové oblasti jako dohled nad silničním provozem a zejména činnosti v souvislosti s použitím donucovacích prostředků a zbraně. Na závěr této části je zařazen komplexní didaktický test, zkouška fyzické zdatnosti a samozřejmě cvičení ze střelecké přípravy a z použití donucovacích prostředků tak, aby absolventi této části mohli úspěšně absolvovat následující dvouměsíční řízenou praxi (Vyšší policejní škola MV v Praze, 2013, s. 23-28)

Řízená praxe

Třetí část základní odborné přípravy pak opět přesouvá odpovědnost za vzdělávání nových policistů z výkonného vzdělávacího subjektu podřízeného Ministerstvu vnitra (policejní školy) na výkonné vzdělávací subjekty podřízené Policii ČR, tedy do školních policejních středisek. Výukovou činnost zajišťují jednak lektori těchto středisek, tak pozvaní lektori např. z vybraných útvarů s celostátní působností. (Oddělení vzdělávání PP ČR, 2013b, s. 12)

Pro nástup na řízenou praxi je tedy podstatné, aby studující úspěšně absolvoval jak nástupní přípravu, tak I. školní část, protože zejména ta mu poskytuje nezbytnou teoretickou základnu pro následující výkon policejních činností v praxi, kde by si měl své znalosti, dovednosti a postoje upevnit. Tato část je realizována také denní formou studia a to v délce dvou měsíců. Řízená praxe rovnoměrně rozvrhuje řízenou praxi konanou ve školních policejních střediscích, na tzv. výukovou část a praxi na určeném útvaru policie, vždy po

21 dnech. Výuková část je dotovaná 140 hodinami a praxe 157 hodinami. (Oddělení vzdělávání PP ČR, 2013b, s. 4-6)

Výuková část zahrnuje 6 základních modulů, kterým je věnována pozornost. Jedná se o modul zahrnující problematiku korupce v rozsahu 7 hodin, přičemž studující získá potvrzení o tom, že se zúčastnil kurzu Problematika korupce – policista, dále o 14ti hodinový modul řízení motorového vozidla, kde je studující proškolen jako řidič referent, čímž mu je umožněno získání příslušného oprávnění potřebného k řízení služebního motorového vozidla, moduly donucovacích prostředků a střelecké přípravy s dotací celkem 30 hodin, kde si studující upevní své znalosti, dovednosti a postoje ve vztahu k oprávnění užití donucovacích prostředků a zbraně, dále 20ti hodinový modul fyzické přípravy, ale zejména modul Taktika, který v 58 hodinách zahrnuje modelové situace vyskytující se v praxi a umožní tak před nástupem na vybrané útvary základy taktiky v těchto situacích. Jedná se o situace kontroly osoby, vozidla, střežení osob, domácí násilí apod. Zbylé hodiny jsou určeny k praktickým cvičením, závěrečnému ověření znalostí a jako případná rezerva. (Oddělení vzdělávání PP ČR, 2013b, s. 7-10)

Praktická část se odehrává v přímém výkonu služby na určeném policejním útvaru a studující zde může plně aplikovat, ověřit si a doplnit si znalosti, dovednosti a postoje, které nabyl v průběhu předcházejících částí základní odborné přípravy. Převážně se jedná o výkon hlídkové a obchůzkové služby a dohled nad bezpečností a plynulostí silničního provozu. Na konci řízené praxe je provedeno hodnocení, se kterým je studující řádně seznámen a elektronicky je hodnocení zasláno vyšší policejní škole MV, kde studující bude pokračovat a musí absolvovat závěrečnou část základní odborné přípravy tj. II. školní část. (Oddělení vzdělávání PP ČR, 2013b, s. 7-11)

II. školní část

Druhá školní část základní odborné přípravy pak plynule navazuje na předchozí a pro zařazení do této části je tedy nutné úspěšně absolvovat řízenou praxi v příslušném Školním policejním středisku. Nejzajímavější na této části pro tuto práci je zejména její samotné pojetí. Tato školní část je rozdělena do 12 základních modulů, ale zejména její pojetí je téměř výhradně praktické. Teoretické části náleží 10 % výuky a 90 % výuky praktické. (Vyšší policejní škola MV v Praze, 2014, s. 8)

Cílem této části je, stejně jako u celé odborné přípravy, aby její absolvent získal základní kompetence k výkonu policejních činností ve smyslu zákona č. 361/2003 Sb.

o služebním poměru příslušníků bezpečnostních sborů. Specifické cíle jsou pak blíže specifikovány u jednotlivých modulů popsaných níže. Studium je rovněž koncipováno jako denní, v délce trvání 3 měsíců. Vlastní výuka je rozvržena do 10 týdnů s časovou dotací modulů a modelových situací 370 hodin. Tyto moduly lze rozdělit do dvou skupin. První jsou moduly 1-5 s celkovou dotací 100 hodin, kam patří:

1. Příprava k použití zbraně včetně komunikace s hodinovou dotací 24 hodin
2. Souběžná příprava s hodinovou dotací 38 hodin
3. Specifika řízení služebních vozidel s hodinovou dotací 16 hodin
4. Zdokonalení řízení služebních vozidel s hodinovou dotací 22 hodin
5. V současné době zrušený modul Cizí jazyk

Další skupinou modulů jsou modelové situace s celkovou hodinovou dotací 270 hodin a jde tedy o moduly – modelové situace:

6. Byty s dotací 62 hodin
7. Ulice s dotací 70 hodin
8. Obchody a restaurace s dotací 42 hodin
9. Silniční provoz s 26 hodinovou dotací
10. Drogová a alkoholová scéna se 14 hodinovou dotací
11. Extremismus v rozsahu 20 hodin
12. Zajišťovací úkony v rozsahu 36 hodin (Vyšší policejní škola MV v Praze, 2014, s. 4-7).

Také v této části základní odborné přípravy jsou studující hodnoceni průběžně a hodnocení je uzavíráno po každém z modulů výrokem splnil nebo nesplnil. Učitelé mají za úkol průběžně u studujících hodnotit jednak ucelenost vědomostí, dovedností a schopností, ale i postoje a hodnot, a schopnost uplatňovat je při řešení teoretických a praktických úkolů. (Vyšší policejní škola MV v Praze, 2014, s. 8)

V případě, že tedy nově nastupující policista úspěšně splnil všechny požadavky této poslední části základní odborné přípravy a byl na konci hodnoceného období ze všech modulů hodnocen výrokem: splnil, může vykonat závěrečnou zkoušku. Ta má část ústní, kde studující musí vyřešit předestřenu reálnou případovou situaci, přičemž doba přípravy na ústní zkoušku i zkouška samotná trvá shodně po 15 minutách. Druhá část je praktická, při které studující řeší před komisí modelový případ a svůj postup může popsat a vysvětlit v pohovoru s komisí. Všechny znalosti, dovednosti a postoje studujícího se hodnotí z hlediska právních aspektů jim

zvoleného řešení, z hlediska volby správné taktiky pro dosažení stanoveného cíle a zvládnutí přidělených technických prostředků včetně následného administrativního zpracování. Závěrečné hodnocení je provedeno výrokem, zda studující splnil nebo nesplnil požadovaná kritéria a pokud ano, je mu vydáno osvědčení o absolvování kurzu, čímž tedy získává základní kompetence potřebné k výkonu služby u policejního sboru. (Vyšší policejní škola MV v Praze, 2014, s. 8-9)

1.3.3 Kvalifikační kurzy

Účelem kvalifikačních kurzů je zejména to, aby policista, který je zařazen na určitém místě, pro které je požadována určitá kvalifikace, měl možnost splnit právě tyto požadavky v rámci příslušných vzdělávacích programů, případně po samostatné přípravě vykonat závěrečnou zkoušku k prokázání kvalifikace. Také tyto kurzy zpravidla zabezpečují vyšší policejní školy. Kvalifikační kurzy se dotýkají všech oblastí policejních činností počínaje službou pořádkové policie, přes službu kriminální policie až po kurzy vedoucích funkcionářů, manažerů, styčných důstojníků apod. V této části budou uvedeny stručně charakteristiky několika nejvýznamnějších kvalifikačních kurzů. (Ministerstvo vnitra, 2013, s. 26-27; Vyšší policejní škola a Střední policejní škola MV v Holešově, nedatováno)

Kvalifikační kurz pro příslušníky Policie České republiky zařazené v SKPV s profesní specializací „vyšetřování“

Jedná se zcela jistě o jeden z nejvýznamnějších kvalifikačních kurzů, který je v současné době realizován na vyšších policejních školách. Již z názvu je patrné, že kurz je určen vymezenému okruhu pracovníků, v tomto případě těch, kteří byli ustanoveni na místo ve službě kriminální policie a vyšetřování, konkrétně na specializované pozici „vyšetřování“. Pro tyto příslušníky je absolvování kurzu klíčové, neboť nejen, že se jedná o další odborný požadavek dle § 19 zákona o služebním poměru příslušníků bezpečnostních sborů, ale také proto, že absolvováním kurzu si pracovník osvojí zejména potřebné odborné znalosti a dovednosti pro výkon své profese. (Vyšší policejní škola MV pro kriminální policii, 2013a, s. 21)

Ve školním vzdělávacím programu pro tento kurz je uvedeno, že kurz zpravidla trvá 65 dnů s dotací 468 hodin, z čehož 12 hodin je vyhrazeno závěrečné zkoušce a 8 hodin exkurzím (Vyšší policejní škola MV pro kriminální policii, 2013a, s. 8). Zbylých 448 hodin je

rozvrženo do 6 předmětů, kterými jsou Vybrané kapitoly z práva, Trestní právo hmotné, Trestní právo procesní, dále předměty věnující se operativně pátracím pomůckám, kriminalistické technice a kriminalistické taktice. Cíl vzdělávání v tomto kurzu lze obecně shrnout do věty, že absolvováním kurzu si pracovník osvojí nejen odborné znalosti a dovednosti, ale i hodnoty potřebné pro profesionální výkon své profese. (Vyšší policejní škola MV pro kriminální policii, 2013a, s. 3-7)

Kurz je pak ukončen závěrečnou zkouškou, která má část ústní a písemnou. Písemná část je tvořena didaktickým testem z vyučovaných předmětů a část ústní má za cíl ověřit u studujícího, že dokáže aplikovat získané schopnosti a vědomosti z práva, kriminalistiky a operativních činností na konkrétním praktickém případě. Pokud studující splní v obou částech zkoušku, obdrží osvědčení o absolvování kurzu. (Vyšší policejní škola MV pro kriminální policii, 2013a, s. 21)

Kvalifikační kurz pro příslušníky Policie České republiky zařazené v SKPV s profesní specializací „odhalování“

Jedná se o druhý významný kurz realizovaný na vyšších policejních školách, přičemž obsahově je velmi podobný kurzu pro oblast vyšetřování. Vyjmeme-li 20ti hodinovou část věnovanou exkurzím a závěrečné zkoušce, tak tomuto kurzu je určeno 522 hodin výuky s předpokládanou délkou studia 76 dnů. Předměty jsou stejné jako u kurzu pro oblast vyšetřování, jen časově větší význam je kladen na předmět Operativně pátrací činnost. U vyšetřování je to spíše právo trestní a hmotné. Téměř shodná je časová dotace pro kriminalistiku (Vyšší policejní škola MV pro kriminální policii, 2013b, s. 8). Také v tomto případě je kurz ukončen závěrečnou zkouškou, která má část ústní a písemnou, stejně jako kurz vyšetřování (Vyšší policejní škola MV pro kriminální policii, 2013b, s. 4-6).

Kvalifikační kurz pro policisty územních odborů služby pořádkové policie

Tento kurz svým obsahem plynule navazuje na základní odbornou přípravu, kterou absolvují policisté při svém nástupu. Vyslaní policisté si v tomto kurzu osvojí blíže zejména vědomosti, dovednosti, ale i hodnoty potřebné pro výkon služby ve vyšších tarifních třídách v rámci základních útvarů uniformované policie, tedy zejména ve službě pořádkové a dopravní policie. I zde je kladen důraz na stěžejní dovednost policisty, zejména na práci na místě činu. (Vyšší policejní škola v Brně, 2011a, s. 5-63)

Kurz je realizován v kombinované formě studia. Výuka se dělí na část absolvovanou na policejních školách, kde se jedná o 2 týdenní soustředění a dále na část praktického výkonu služby. Ta trvá dva týdny v průběhu 4 měsíců. Výuka je dotována 244 hodinami a je koncipována v 8 modulech, kde si studující osvojí potřebné kompetence. Tyto moduly jsou: Výkon dozorčí služby, Kriminalistické techniky při ohledání místa činu, Trestní právo hmotné a procesní, Vybrané vládní úkoly, modul věnovaný dopravní problematice – Problematika bezpečnosti a plynulosti silničního provozu (BESIP), praktický modul Přijímání a zpracování oznámení, velmi významný modul Provádění neodkladných a neopakovatelných úkonů na místě činu, včetně pátrání po osobách a věcech a modul Taktické aspekty při provádění zákroků a úkonů, jejich dokumentace, včetně v poslední době využívaného vykazání (Vyšší policejní škola v Brně, 2011a, s. 7-9). I v tomto případě je kurz ukončen závěrečnou zkouškou, která má svou ústní a praktickou část. Při úspěšném zvládnutí zkoušky pak studující obdrží osvědčení o absolvování kurzu, tedy osvědčení o splnění dalšího odborného požadavku (Vyšší policejní škola v Brně, 2011a, s. 48-50).

Kvalifikační kurz pro vedoucí a zástupce vedoucích výkonných organizačních článků služby pořádkové policie

Jde o další z významných kurzů realizovaných na policejních školách a již jeho název nám specifikuje osoby, pro které je určen. Začneme-li obecným cílem kurzu, tak i ten je zaměřen především na to, aby si vedoucí a zástupci zejména na obvodních odděleních služby pořádkové policie jakožto základních výkonných článků policie osvojili vědomosti, dovednosti, ale i intelektuální dovednosti potřebné pro výkon své funkce. Z konkrétních kompetencí, kterých má absolvent dosáhnout uvedme například schopnost organizovat a řídit činnost podřízených, motivovat podřízené, umět plánovat a organizovat výkon služby, provádět kontrolu a hodnocení služby podřízených, řádně instruovat své podřízené, kvalifikovaně vyhodnotit použití donucovacích prostředků nebo zbraně, apod. (Vyšší policejní škola v Brně, 2011b, s. 4-6)

Kurz trvá 15 pracovních dnů s dotací 114 hodin výuky, z čehož 1 den, tj. 6 vyučovací hodiny je určeno pro závěrečnou zkoušku. Výuka je rozčleněna do šesti modulů zahrnujících problematiku výkonu služby u pořádkové policie, právních aspektů výkonu této služby včetně služebního hodnocení, využívání informačních systémů policie, domácího násilí a s nimi související oprávnění apod., vyhodnocování služebních zákroků a problematiky policejních akcí a integrovaného záchranného systému (Vyšší policejní škola

v Brně, 2011b, s. 6-34). Jako každý z kvalifikačních kurzů, tak i tento je ukončen závěrečnou zkouškou. V tomto případě jde o zkoušku ústní, kde studující musí vyřešit ze všech úhlů danou případovou situaci. Po úspěšném vykonání zkoušky obdrží osvědčení (Vyšší policejní škola v Brně, 2011b, s. 36).

Ostatní kvalifikační kurzy

Celkový výčet kvalifikačních kurzů je rozsáhlý, z kvalifikační přípravy jde ještě například o kvalifikační přípravu pro styčné důstojníky pro migraci a doklady, kvalifikační kurz pro policisty Služby pro zbraně a bezpečnostní materiál, ale také celá řada jazykových kvalifikačních kurzů z jazyka anglického, německého a ruského. (Vyšší policejní škola a Střední policejní škola MV v Holešově, ©2010a)

2 Tvorba vzdělávacího programu

Předcházející kapitola stručně seznamuje s vývojem a současným stavem vzdělávání u Policie České republiky. Druhá kapitola se zabývá problematikou tvorby vzdělávacího programu s akcentem na identifikaci výkonnostní mezery a analýzu vzdělávacích potřeb. Tím tedy společně s první kapitolou dává teoretický základ pro empirickou část a její stanovený cíl, identifikovat výkonnostní mezeru při prověřování trestných činů či jiných mimořádných událostí spáchaných ve stavebnictví na vybraném článku Policie České republiky. V následujícím textu jsou objasněny základní pojmy a problematika tvorby vzdělávacích programů včetně související identifikace výkonnostní mezery a následné analýzy vzdělávacích potřeb.

2.1 Vzdělávací program, postup, etapy a kroky jeho tvorby

Jako první objasníme samotný pojem vzdělávací program. Jedna z definic je uvedena v Pedagogickém slovníku (Průcha, Walterová, Mareš, 1995, s. 106) a ta vzdělávací program definuje jako jeden z významů pojmu kurikulum. Jistě lze souhlasit, že kurikulum je již i v české pedagogice zabydleným pojmem a pro úplnost objasnění hesla kurikulum v tomto slovníku uveďme souhrnně všechny tři jeho významy.

Prvním významem je již uvedený pojem vzdělávací program, ale lze jej také vymezit jako projekt nebo plán. Druhým vymezením je kurikulum jako průběh studia a jeho obsah. Třetím pak lze kurikulum definovat jako obsah veškeré zkušenosti, kterou žáci získávají ve škole a v činnostech ke škole se vztahujících, její plánování a hodnocení. (Průcha, Walterová, Mareš, 1995, s. 106)

Pro potřeby této práce, která svým cílem směřuje do dalšího profesního vzdělávání dospělých, lze zajisté souhlasit s vymezením, které uvádí Prášilová (2006, s. 17) a to, že na vzdělávací program lze nahlížet jako na projekt výuky, který byl nebo je vytvořen za účelem překlenutí výkonnostní mezery. Výkonnostní mezeru pak Prášilová (2006, s. 17) pojímá jako rozdíl stavu mezi tím, jak jedinec nebo skupina osob danou problematiku zvládá nyní a tím, jak je potřebné, aby danou problematiku z určitého důvodu zvládala.

Postup při tvorbě vzdělávacího programu

Protože v této práci pohlížíme ve shodě s Prášilovou (2006, s. 18) na vzdělávací program jako na vzdělávací projekt, či projekt výuky, uveďme dva základní obecné postupy tvorby takového projektu, které je nutno vzít do úvahy ještě předtím, než projektant začne

vytvářet konkrétní náležitosti vzdělávacího programu. Podle jejich východiska je lze obecně označit jako extrapoláčn1 a anticipační.

První postup extrapoláčn1 vychází ze současného stavu a v dalším kroku hledá stav, kterého chceme dosáhnout. Prášilová (2006, s. 18-19) tento postup zmiňuje v takovém případě, že budoucnost, tedy kýžený stav, kterého máme dosáhnout, plynule vychází ze současného stavu a tento postup umožňuje maximální možný rozvoj účastníka vzdělávací akce. Tvůrce takového vzdělávacího projektu si postupně odpovídá na následující otázky:

1. **Kde jsme nyní?** Zde hodnotíme současný stav, projektant zjišťuje, co o daném tématu účastníci akce vědí, co zvládají apod.
2. **Kde bychom chtěli být? Kam směřujeme?** V tomto kroku projektant po zjištění nedostatků, s cílem rozvinout stávající schopnosti, dovednosti či vědomosti, naplňuje cílový projekt.
3. **Jak se tam dostaneme?** Zde už projektant uvažuje o tom, jak realizovat záměr, kterého chce dosáhnout. Uvažuje o jednotlivých dílčích cílech vzdělávacího programu apod.
4. **Jak zajistíme, že se tam dostaneme?** Zde už projektant plánuje, jakými prostředky zajistí naplnění programového cíle – uvažuje o metodách, formách, zvažuje prostředky, organizaci výuky, atd.
5. **Jak poznáme, že jsme se tam dostali?** V tomto případě uvažujeme o způsobech zjišťování výsledků vzdělávacího procesu. (Prášilová, 2006, s. 18-19)

Druhý postup, anticipační, lze využít za předpokladu, že už jsme si vědomi toho, že budoucí stav, kterého chceme dosáhnout, bude zásadně odlišný od současného stavu. V tomto případě má vzdělávací program zajistit, aby bylo dosaženo přesně nastaveného standardu absolventa konkrétní vzdělávací akce. Takový postup lze vyjádřit následujícími otázkami.

1. **Kde bychom chtěli být? Kam směřujeme?**
2. **Kde jsme nyní?**
3. **Jak se tam dostaneme?**
4. **Jak zajistíme, že se tam dostaneme?**
5. **Jak poznáme, že jsme se tam dostali?**

Jak je zřejmé, oba postupy se liší jen tím, že došlo k přehození pořadí u prvních dvou kroků. Pro oba postupy lze říct, že první a druhou otázkou je vymezena výkonnostní mezera, kterou je nutno překlenout pomocí vzdělávacího programu. U anticipačního postupu pak jen doplníme, že u první otázky projektant jasně definuje standard, jehož má být dosaženo. Otázka

třetí až pátá nám zajišťuje odpovědi na otázky, jak tuto výkonnostní mezeru překlenout a zda se nám to podařilo. (Prášilová, 2006, s. 19-21)

Jiný pohled na postup zpracování vzdělávacího projektu z pohledu metodika (manažera) vzdělávání přináší Mužík (2004, s. 94-95), který uvádí těchto 5 vzájemně navazujících bodů:

- 1. Formulace myšlenek nebo idejí.** Výchozí situací je zde zjištění určité potřeby někoho vzdělávat, v případě profesního vzdělávání dospělých můžeme říct, že jde o zjištění výkonnostní mezery, která má být překonána a má vést k rozvoji společnosti či podniku.
- 2. Zjištění požadavků zadavatele.** Tento bod znamená, že obvykle existuje nějaký subjekt – zadavatel, jako podnik, společnost, který požaduje splnit specifické požadavky.
- 3. Formulování cílů projektu.** Tento bod rozděluje autor do tří navzájem navazujících fází, které lze definovat pomocí následujících otázek: proč, co, jak? Otázka **Proč?** Měla by zdůvodňovat cíle a úkoly projektu, měla by podrobně specifikovat vzdělávací potřeby atd. Otázka **Co?** Popisuje rozsah prací a kvalitativní kritéria vzdělávací akce. Měla by přinést odpověď jednak z pohledu účastníků akce, tedy co jim má vzdělávací akce přinést z pohledu jejich kvalifikace apod., a jednak z pohledu lektora, tedy kteří lektoři budou účastni při zpracování a realizaci akce. Otázka **Jak?** Řeší pak konkrétní realizační koncepci akce, tedy utvořit takový harmonogram akce, který zabezpečí její kvalitní přípravu, průběh a kontrolu.
- 4. Realizace koncepce.** V tomto bodě jde zejména o to, aby koncepce programu prošla připomínkami odborníků, lektorů a zadavatele. Po schválení koncepce následuje bod 5.
- 5. Rozhodnutí o projektu.** Znamená tedy schválení jeho realizace a může dojít ke klíčové etapě, kterou je zpracování první verze vzdělávacího programu. Jednotlivé etapy tvorby vzdělávacího programu zmíníme v následující části.

Etapy tvorby vzdělávacího programu

Pokud chceme dosáhnout toho, aby vzdělávací program byl kvalitní a plnil svůj účel, tedy vedl k dosažení žádoucích kompetencí či kvalit absolventa programu, nemůže na první plán pohlížet dogmaticky, zejména pokud jde o plány, které ovlivňují faktory např. společenské, ekonomické, technologické, kulturní atd. Žádný z projektantů nedokáže napoprvé vytvořit takovou verzi programu, kterou by nebylo potřebné alespoň nějakým způsobem modifikovat či jinak poupravit a je tedy na místě vzdělávací program vyhodnocovat průběžně a odstraňovat případné chyby. (Prášilová, 2006, s. 23-24)

V souvislosti s tvorbou vzdělávacího programu uvádí Mužík (2004, s. 97-98) následující etapy tvorby vzdělávacího programu:

- 1. Pilotní projekt.** Jedná se o první verzi vzdělávacího programu, která prochází připomínkováním všech zainteresovaných stran. Měl by být tedy testován na vzorku cílové skupiny a tito účastníci, kteří např. za účast neplatí nebo jen minimální částku, poskytují projektantovi zpětnou vazbu. Někdy jsou přítomni i další odborníci, případně zástupci zadavatele a po průběžném monitorování, vyhodnocení apod., se provedou případné korektury. Takto vzniká definitivní (nultý) projekt – vzdělávací program.
- 2. Realizace definitivní (nulté) verze.** Zde považuje autor za ideální, pokud se projekt vyzkouší v jednom ověřovacím kurzu. Nelze však hovořit o nějaké improvizaci, ale již o reálném kurzu, který musí splnit vytyčené cíle. Nicméně mohou se ještě objevit nějaká slabá místa, která bude potřeba upravit či dořešit a provedením této korekce vzniká projekt určený k realizaci viz bod 3.
- 3. Realizovaný projekt.** Vzniká po korekci definitivní verze. I přesto autor doporučuje s ohledem na podmínky dalších realizací např. s časovým odstupem, v jiných podmínkách apod., provést opětovné posouzení a případnou aktualizaci.

Obdobný náhled na problematiku návrhu vzdělávacího programu a nutnost jeho korektur a aktualizaci uvádí Prokopenko, Kubrt et. al. (1996, s. 131-133), kteří definují tři fáze návrhu programu a to:

- 1. Fáze přípravná.** Úkolem této fáze je zjistit a analyzovat případné nedostatky odstranitelné vzděláním. Zde autoři zařazují analýzu vzdělávacích potřeb, analýzu účastníků a stanovení obecných cílů.
- 2. Fáze rozvoje (návrhu).** Zde jsou rozpracovány jednotlivé etapy tvorby vzdělávacího programu včetně požadovaných výstupů. Tady zařazují stanovení jednotlivých cílů a učebních osnov a výběr technik a prostředků vzdělání.
- 3. Fáze zdokonalovací.** V této fázi poukazují na to, že každá část programu by měla být průběžně hodnocena ve vztahu k cílům vzdělávání a průběžně by mělo docházet k potřebným korekturám. Zejména pak u střednědobých a dlouhodobých programů. Také je nutné vzít v úvahu účinnost a efektivnost vzdělávacích programů. Tedy zda vzdělávací program stále dosahuje stanovených cílů, které je možné uplatnit a zda je program efektivní zejména z hlediska vynaložených nákladů a času.

Jednotlivé kroky tvorby vzdělávacího programu

Jak už z předchozího textu vyplývá, existuje mnoho přístupů k tvorbě vzdělávacích programů. Toto zajisté platí i pro algoritmus jednotlivých kroků při tvorbě konkrétní vzdělávací akce. V tomto duchu se vyjadřuje i Prášilová (2006, s. 30-31), která uvádí, že nelze stanovit zcela jednoznačný a detailní postup pro tvorbu vzdělávacího programu. Uvádí však, že při realizaci vzdělávacího programu lze pro usnadnění využít praxí ověřené postupy.

Během těchto postupů pak projektant postupně analyzuje vzdělávací potřeby, účastníky akce, jejich vstupní znalosti, dovednosti a postoje. Samozřejmě volí výstupní hodnotu, tedy programový cíl, metody a formy vzdělávání, způsoby ověření dosažení stanovených cílů a případně volí vhodné korekce programu. (Prášilová, 2006, s. 31)

V úvodu celé této kapitoly bylo zmíněno, že vzdělávací program je jedním z významů pojmu kurikulum. Pokud bychom se tedy drželi tohoto pojmu, což je zajisté na místě, můžeme obecně tvorbu vzdělávacího programu charakterizovat jako složitý a víceúrovňový proces, který zahrnuje koncepci následného projektování a zavádění vzdělávacích programů či projektů do výuky, v našem případě do nabídky vzdělávacích akcí v rámci dalšího profesního vzdělávání. Tento proces má dynamickou povahu, zahrnuje korekce a permanentní inovace v závislosti na změnách vzdělávacích potřeb. (Průcha, Walterová, Mareš, 1995, s. 235)

Pokud bychom měli utvořit konkrétní kostru takového programu, tak ve zjednodušené verzi by mohla podle Prášilové (2006, s. 32) vypadat třeba následovně:

1. **zjištění vzdělávacích potřeb a analýza účastníků** vzdělávací akce,
2. **vytyčení konkrétního** a kontrolovatelně pojmenovaného programového cíle,
3. podrobné **rozpracování** programového cíle do jednotlivých konzistentních **dílčích cílů** a plán jejich naplnění **v čase**,
4. **vymezení vhodného učiva**, jako prostředku pro dosažení očekávaných výstupů, dále **volba** vhodných **prostředků** k naplnění programového cíle, tj. metody a organizační formy, pomůcky, úlohy apod.,
5. stanovit **postupy a nástroje ověřování** dosažení stanovených cílů.

Autorka také zmiňuje, že část odborníků doporučuje nástroje na ověření, tedy bod 5, vyměnit s bodem 4, aby nástroje ověřovali výsledný výkon a nestalo se, že budou mít tendenci spíše ověřovat obsah výuky.

Mužík, Palán (2008, s. 37) uvádějí, že z příkladů nejlepší praxe lze obecně shrnout, že každý návrh vzdělávacího programu v dalším profesním vzdělávání by měl mít alespoň následující obsah:

1. **Analýza vzdělávacích potřeb.** Tento bod by měl obsahovat i zdůvodnění a smysl vzdělávacího programu.
2. **Analýza účastníků.** Její součástí by měli být i vstupní požadavky na účastníky jako např. věk, vzdělání, praxe a jiné specifické předpoklady potřebné pro absolvování programu.
3. **Stanovení vzdělávacích a učebních cílů.** Zde by měly být podle autorů údaje o výchozí situaci a koncepční vymezení obsahové náplně, jasné stanovení vzdělávacího záměru a měřitelné a zhodnotitelné vymezení cílů.
4. **Sestavení učebních plánů a osnov.** Vymezuje učivo, o které se bude probírat. Autoři poukazují i na to, že obsah vzdělávacího programu musí být vymezen nejen cíli vzdělávací akce, ale také ve vztahu k profilu absolventa programu.
5. **Výběr metod vzdělávání a rozvoje.** Zde autoři poukazují na to, že výběru metod, zejména u vzdělávání dospělých, je nutno věnovat mimořádnou pozornost. Je dobré vyžadovat širokou škálu metod, zejména těch, které jsou založeny na rozvoji požadovaných kompetencí a zkušenostního učení.
6. **Výběr didaktických prostředků.** Zde budou obsaženy zejména výukové technologie, pomůcky a další didaktická technika.
7. **Stanovení požadavků na lektory.** Měl by obsahovat zejména jejich odbornou kvalifikaci, případně i kvalifikaci pedagogickou, certifikaci apod.
8. **Stanovení nástrojů a metod hodnocení.** Určit vhodné metody pro ověření dosažení vytyčených cílů.

Obdobně vymezují hlavní elementy vzdělávacího programu v dalším profesním vzdělávání autoři Prokopenko, Kubrt et. al. (1996, s. 132-139). Jejich pojetí je následující:

1. **Analýza potřeb.** Jejím smyslem je vyhledat potřeby a určit, které z nich jsou odstranitelné vzdělávací akcí.
2. **Analýza posluchačů.** Zde vidí důležitost zejména pro zjištění individuálních potřeb a schopností učit se u účastníků vzdělávacího programu.
3. **Stanovení cílů.** Jasné a přesné stanovení cílů je důležité, aby bylo možné naplánovat rozsah a objem vědomostí, dovedností a schopností, které si mají účastníci osvojit.

4. **Sestavení učebních osnov.** Tento bod v sobě zahrnuje rozpracování jednotlivých lekcí takovým způsobem, aby byly splněny vytyčené programové cíle.
5. **Výběr technik vzdělávání a rozvoje.** Zahrnuje takové postupy, aby byla zaručena efektivnost vzdělávání v souladu s vytyčenými osnovami a cíli.
6. **Výběr prostředků vzdělávání a rozvoje.** Zde autoři zdůrazňují, že prostředky by měly být voleny takovým způsobem, aby byly co nejefektivnější. Tedy, aby docházelo co nejlépe k předávání vědomostí, dovedností či schopností.
7. **Prostředky.** Myšleno prostředky kontroly či zjišťování výsledků vzdělávání. Sleduje se, zda bylo dosaženo jednotlivých cílů, pokud nebylo, tak z jakých důvodů a jaká je potřeba přijmout opatření k nápravě.

Poměrně podrobný a praktický postup jednotlivých kroků od autorky Dany Pokorné, které lze využít pro tvorbu jakéhokoli vzdělávacího programu zmiňuje Prášilová (2006, s. 33-34) a takový postup vypadá následovně:

1. **Východisko.** Obsahuje zdůvodnění, proč je realizován vzdělávací program.
2. **Cíl.** Vymezuje žádaný cílový stav, kterého má být vzdělávacím programem dosaženo.
3. **Účastníci akce.** Jejich specifikace, pro koho je vzdělávací program určen.
4. **Forma a druh akce.** Vymezuje typ vzdělávací akce, např. kurz, školení, workshop, apod.
5. **Rámcová osnova.** Rozsah akce, obsah témat a jejich rozpis v čase.
6. **Metody a prostředky.** Výběr konkrétních technik a postupů vhodných k dosažení cíle.
7. **Organizace výuky.** Konkrétní požadavky na organizační uspořádání.
8. **Lektoři.**
9. **Výstupy, ověření znalostí a dovedností.** Způsob hodnocení nabytých znalostí účastníků vzdělávacího programu. Způsoby, kterými bude ověřeno, že jsou splněny podmínky pro získání patřičného certifikátu či osvědčení.
10. **Studijní materiály.** Obsahuje zejména seznam povinných a doporučených materiálů apod.

Poslední způsob rozpracování jednotlivých kroků tvorby vzdělávacího programu v dalším profesním vzdělávání, který bude v této práci uveden, je rovněž podrobný model projektování vzdělávacího programu, který je sice primárně určen pro odborné vzdělávání, ale při modifikaci první fáze lze tento model využít pro tvorbu jakéhokoli vzdělávacího programu. Jedná se o Kotáskův pětifázový model projektování, který je charakterizován

slovy: **analyzuj, navrhni, vypracuj, uskutečni, ověř**. Jednotlivé rozpracované fáze tak, jak jsou výše vyjmenovány, jdou po sobě a jejich obsah má následující podobu:

1. Fáze: Analyzuj

- a) Analyzuj výkon povolání.
- b) Vyčleň profesní úkoly a činnosti.
- c) Zformuluj kritéria výkonu povolání.
- d) Analyzuj existující výukové kurzy.
- e) Urči organizační rámec výuky.

2. Fáze: Navrhni

- a) Formuluj výukové cíle.
- b) Navrhni testy výsledků výuky.
- c) Popiš vstupní úroveň.
- d) Urči postup a strukturu výuky.

3. Fáze: Vypracuj

- a) Specifikuj učební činnosti.
- b) Vypracuj organizační plán řízení výuky a specifikuj způsob předkládání učiva.
- c) Posuď a vyber existující studijní materiály.
- d) Vypracuj detailní program výuky.
- e) Ověř funkčnost navržené výuky.

4. Fáze: Uskutečni

- a) Zajisti organizační předpoklady pro výuku.
- b) Uskutečni výukový proces.

5. Fáze: Ověř

- a) Proved' vnitřní hodnocení.
- b) Proved' vnější hodnocení.
- c) Proved' revizi výukového systému (Prášilová, 2006, s. 40-41).

2.1.1 Cíle vzdělávacího programu

Cíl vzdělávacího programu lze bezesporu považovat za základní stavební jednotku každého projektu (Prášilová, 2006, s. 78). Ve stejném duchu se vyjadřují i Mužík, Palán (2008, s. 35), kteří považují přípravu cíle vzdělávacího programu za prioritní, neboť bez jejich stanovení není možné připravit vzdělávací program a tedy ani jej provést nebo kontrolovat.

Pokud se podíváme na cíl vzdělávacího programu pohledem definice cíle výuky, tak i zde můžeme konstatovat, že na cíl výuky je pohlíženo jako na klíčovou didaktickou kategorii, která nám nejen vymezuje účel či záměr výuky – vzdělávacího programu, ale také výsledek výuky (Průcha, Walterová, Mareš, 1995, s. 34). Také Veteška, Tureckiová (2008, s. 36) uvádějí, že cílem vzdělávání, v jejich případě vzdělávání podle kompetencí, je zejména, aby vzdělávaný dosáhl takových kompetencí, které zapříčiní to, že bude efektivně zvládat situace a úkoly, které bude aktuálně či v budoucnu muset řešit.

Vzdělávací cíle jsou pro všechny zainteresované strany vzdělávacího programu zajisté anticipací výsledků vzdělávacích aktivit. Mají výpovědní charakter o tom, čeho chce lektor dosáhnout jak v jednotlivých částech programu, tak v jeho výsledku. Ve vzdělávání dospělých se využívají konkrétní charakteristiky cílů: pojmy kvalifikace, standardy, kvalifikační úroveň apod. Cíle mohou být různě strukturovány, ale i zde však platí, že cíle konkrétně formulují, jakých změn má být vlivem výuky u učících se dosaženo. Také pro vzdělávání dospělých se užívá nejznámější rozdělení cílů podle dimenzí učení a to na cíle kognitivní (vědomostní), afektivní (postojové) a psychomotorické (výcvikové). Obecný model struktury cíle neexistuje, ale určitá členění se používají např. cíle všeobecně vzdělávací x cíle odborné, cíle respektující vývoj vědy x cíle vyplývající z požadavků praxe, ve vzdělávacím programu se často využívá členění na cíle hlavní (programové), rámcové (dílčí) a jednotlivé neboli specifické. Rovněž musí splňovat tzv. parametry SMART, tedy mají být **S**pecifické – konkrétní, **M**ěřitelné – jasně stanovené požadavky kvality a kvantity, **A**kceptovatelné – v souladu s potřebami, **R**eálné – pro všechny účastníky akce a **T**ermínované, tedy splnitelné v reálném čase. (Mužík, Palán, 2008, s. 35)

V obdobném duchu se vyjadřuje i Prášilová (2006, s. 70-82), která uvádí, že účelem vzdělávacího programu je překlenutí výkonnostní mezery, tedy prostoru, který se nachází mezi současnou úrovní výkonnosti a požadovanou úrovní výkonnosti. Ona požadovaná výkonnost, tedy cílový stav, je cílem vzdělávacího programu. Můžeme ho nazvat cílem obecným, finálním, komplexním, v manažerském pojetí nazývaný vizí nebo cíl programový. Takového cíle lze dosáhnout postupně a tedy i tento cíl musí být hierarchicky rozvrstven do jednotlivých dílčích cílů, specifických cílů nebo dílčích realizačních cílů. Každopádně tyto cíle musí na sebe navazovat takovým způsobem, aby zvládnutí nižší úrovně bylo předpokladem pro zvládnutí cíle v úrovni následující.

Vlastnosti výukových cílů

Již opakovaně bylo řečeno, že cíle nám určují to, čeho máme vzdělávacím programem dosáhnout. Pokud chceme zajistit, aby cíle byly funkční, musí splňovat 4 vlastnosti a to komplexnost, konzistentnost, kontrolovatelnost a přiměřenost. (Mužík, Palán, 2008, s. 36)

Komplexnost má zahrnout změny v oblasti osobnosti nejen v rovině vzdělávací, ale také v oblasti postojové a výcvikové. Požadavek komplexnosti nelze vždy zajistit na stejné úrovni, ale v rámci tematického celku by měl lektor či tvůrce programu v přípravné fázi uvažovat o výukových cílech ve všech 3 dimenzích (Prášilová, 2006, s. 89). Tzn., že vzdělávací cíle by měly směřovat ke kognitivní oblasti osobnosti vzdělávaného, měl by vědět, co a jak se má naučit, které učební úlohy má umět vyřešit, aby se přesvědčil, že zvládl učivo apod. Cíle postojové (afektivní) vychází z obsahu tematického celku (programového cíle). Definují, ve kterých rovinách příslušné téma může ovlivnit postoje vzdělávaných, jejich hodnotovou orientaci apod. Cíle výcvikové (psychomotorické) stanovují, jaké psychomotorické vlastnosti mají účastníci získat (Obst, 2006, s. 48).

Konzistentnost neboli soudržnost znamená vzájemnou provázanost cílů, závislost mezi cíli, která lze vyjádřit podřízeností nižších cílů cílům vyšším a naopak dosažení vyšších cílů je závislé na splnění cílů předešlých. Z hlediska hierarchie cílů můžeme také říct, že jde o řazení cílů od nejobecnějších po ty nejkonkrétnější, ale také od nejsnadnějších až po ty nejsložitější. (Prášilová, 2006, s. 97-98)

Kontrolovatelnost cílů je do jisté míry zpětnovazební mechanismus jak pro účastníka, tak projektanta či lektora vzdělávací akce, neboť pokud vytyčí konkrétní cíl, potřebuje také vědět, zda a v jaké kvalitě bylo či nebylo cíle dosaženo (Prášilová, 2006, s. 99). Podle Obsta (2006, s. 49) lze zabezpečit kontrolovatelnost cíle tehdy, pokud obsahuje požadovaný výkon, podmínky, za kterých má být výkon realizován a normu výkonu.

Přiměřenost se dotýká oblasti náročnosti vytyčených cílů a klade požadavek na to, aby cíle byly náročné, ale současně i splnitelné pro většinu účastníků vzdělávací akce (Obst, 2006, s. 50). Prášilová (2006, s. 104) upřesňuje, že jak příliš náročné, tak příliš jednoduché cíle mohou mít nemotivační důsledek na vzdělávaného. I proto v tomto ohledu hraje významnou roli při tvorbě vzdělávacích programů bod zaměřující se na analýzu či specifikaci účastníků.

2.1.2 Hodnocení vzdělávacího programu

Samozřejmě každý komponent návrhu vzdělávacího programu má své opodstatnění a důležitost. Vedle cílů pak v následujícím textu bude zmíněno alespoň hodnocení, neboť hodnocení výsledků vzdělávání lze chápat podle Prášilové (2006, s. 134) jako proceduru, která má prokázat, že bylo dosaženo nejen cíle programového, ale i jednotlivých dílčích cílů. Prokopenko, Kubrt et. al. (1996, s. 184-185) uvádějí čtyři hlavní důvody, proč ve vzdělávání hodnotíme. Prvním důvodem je **ověřování**, které je považováno za ideální důvod pro hodnocení. Zjišťujeme zejména, zda program měl či neměl přínos pro jeho účastníky. Druhý důvod uvádějí kontrolování, zejména v souvislosti s realizací programů, prací lektorů apod. Třetím důvodem je **zdokonalení** a to ve smyslu zdokonalování samotného programu, jeho struktury, náplně, aby vyhovoval potřebám všech stran. Posledním uváděným důvodem je **učení**, které se přímo dotýká samotných účastníků programu. V tomto případě nám hodnocení může pomoci i při vylepšování programu či kurzu tzv. za pochodu, přispět ke zvýšení kvality učiva, ale zejména pomáhá uvědomit si účastníkům, co se vlastně naučili.

Mužík, Palán (2008, s. 66) uvádějí, že v dnešní praxi, zejména u profesního vzdělávání, je běžné, že absolventi akce odevzdávají v písemné podobě svá hodnocení např. kurzu apod. Nicméně takové hodnocení neobsahuje oblast efektivity a účinnosti vzdělávací akce. Uvádí, že v současné praxi se lze setkat s těmito typy hodnocení:

1. Hodnocení účastníkem
2. Hodnocení výsledků účastníka, např. z přezkoušení
3. Hodnocení pracovištěm. Zda bylo využito nových poznatků, zda jejich zavedení mělo pozitivní vliv na výkon apod.
4. Hodnocení nákladových ukazatelů, které je nejobtížnější, protože ukazatele ovlivňuje celá řada faktorů a v praxi je často nahrazen pravidelným sledováním stanovených cílů.

Další model vyhodnocování je pětiúrovňový model představený Kucharčíkovou a Vodákem. Jednotlivé úrovně pak vyhodnocují **reakce, nárůst znalostí, individuální nárůst pracovní výkonnosti, dopad na výkonnost podniku a změny v kultuře podniku**. (Kucharčíková, Vodák, 2011, s. 139-140)

Mužík, Palán (2008, s. 69) zmiňují další přístup, kterým lze hodnotit vzdělávací akci, a sice tzv. Hamblinův přístup. Ten uvádí rovněž pět úrovní hodnocení kurzů. Jedná se o **reakci účastníků** na zážitky ze vzdělávání, **vyhodnocení nabytých poznatků** v oblasti znalostí, dovedností i chování, **hodnocení uplatnění naučeného chování** v praxi, **hodnocení**

na úrovni organizační jednotky, tzn., jak se změny projevily ve výsledcích po změně chování účastníků akce a **hodnocení závěrečné**, které účtuje, jaký prospěch měla pro organizaci uskutečněná vzdělávací akce.

Asi nejznámější a i v odborné literatuře je nejcitovanější Kirkpatrickův model vyhodnocování, jenž obsahuje čtyři základní úrovně hodnocení vzdělávacích akcí. Tyto si nyní přiblížíme včetně uvedení možných nástrojů na jejich zjištění:

1. **Reakce.** Nabízí otázku: Líbilo se jim to? Zjišťuje pocity účastníků, jejich spokojenost s akcí. Zde lze využít zejména dotazníků, rozhovorů.
2. **Učení.** S otázkou: Naučili se to? Tzn., do jaké míry došlo ke změně v oblasti kognitivní, afektivní a psychomotorické. Můžeme využít hodnocení výrobků, výtvorů, ale i testů, zkoušek nebo případových studií.
3. **Chování.** Zde se ptáme: Použili to na pracovišti? Posuzujeme tedy, do jaké míry došlo u účastníků ke změně chování na jejich pracovišti. Pro zjišťování lze využít hodnocení výkonů, shadowing, pozorování, rozhovory apod.
4. **Výsledky.** Ptáme se: Nastala změna v efektivitě na pracovišti? Řeší se zde otázka projevů získaných zkušeností vzdělávacím programem v praxi. Posuzují se takové záležitosti jako kvalita práce, bezpečnost, náklady, zisk, návratnost investic apod. Využít lze tedy nejrůznější porovnání, analýzy, benchmarking atd. (Prášilová, 2006, s. 139-140; Mužík, Palán, 2008, s. 68)

2.2 Výkonnostní mezera a analýza vzdělávacích potřeb

V předchozím textu jsou uvedeny postupy a kroky tvorby vzdělávacího programu. Základem toho, aby byl důvod ke vzniku vzdělávacího programu, je skutečnost, zda je vůbec nějaká potřeba někoho a v něčem vzdělávat. K tomuto účelu slouží právě analýza vzdělávacích potřeb a analýza účastníků vzdělávací akce. I proto se s touto analýzou setkáváme v jednotlivých postupech plánování na prvním místě.

Hovoříme-li tedy o vzdělávací potřebě, připomeňme, že v pojetí profesního vzdělávání můžeme tuto potřebu chápat shodně jako Mužík (2004, s. 18), tedy, že jde o určitý deficit informací, vědomostí, dovedností, schopností, chování nebo jednání na straně pracovníka v určité pracovní pozici. Jedná se obecně o potřebu kvalifikace a vzdělání, kterého musí nebo by měl pracovník dosáhnout na své pozici oproti tomu, jaké kvalifikace a jakých znalostí dosahuje nyní (Mužík, 2000, s. 85). Analýza vzdělávacích potřeb tedy slouží k vymezení této

disproporce a jejím cílem je přesně vymežit výkonnostní mezeru mezi požadovanými a současnými výsledky, kterou by bylo možné odstranit vzdělávacím programem (Prášilová, 2006, s. 52).

Lze souhlasit s Prášilovou (2006, s. 51-52), že tyto nedostatky mohou mít samozřejmě několik podob a to jak nedostatky v oblasti výkonu práce či zaměstnání, tak také může jít o nedostatky v oblasti legislativních podmínek, jako jsou např. povinná školení zaměstnanců nebo i zájem skupiny zaměstnanců o školení, kurz, aby si osvojili patřičné schopnosti či vědomosti.

Ne všechny potřeby jsou však odstranitelné pomocí vzdělávání, a proto i analýza vzdělávacích potřeb by se měla zajímat a poukázat i na tyto ostatní související problémy a jejich případný vztah k analyzované situaci. Taková spojitost se označuje jako spojitost mezi training needs a non-training needs, v překladu tedy mezi potřebami vzdělávání a ostatními (Prokopenko, Kubrt et. al., 1996, s. 97). Prášilová (2006, s. 52-55) poukazuje na tuto skutečnost zejména u situací, kdy k odstranění onoho deficitu vedle vzdělávání bude potřeba zasáhnout i do organizace práce, uspořádání pracoviště, úpravu hygienických podmínek, často jde i o vztahy na pracovišti, ekonomické podmínky či charakter práce jako namáhavost, její jednotvárnost apod.

2.2.1 Přístupy používané ke zjišťování vzdělávacích potřeb

Abychom však mohli učinit závěr o existenci nějakého výkonnostního deficitu odstranitelného zejména vzděláváním, musíme prvně zjistit, zda se vůbec nějaký deficit vyskytuje. Existuje několik přístupů ke zjišťování takových potřeb a často pak vychází ze subjektivních odhadů, ale i nejrůznějších prognóz, kontrol cílové kvality (např. u výrobků) či kvalifikovaných předpovědí. (Mužík, Palán, 2008, s. 17)

Prvním takovým přístupem je přístup klasický, který se stále uplatňuje v praxi a lze jej stručně vystihnout tak, že vedoucí pracovník či manažer sleduje práci podřízených, vyhodnocuje jejich činnost a v případě identifikace nějakých nedostatků vyšle pracovníka na často jednostranně určený kurz. Je pak mistrovstvím lektora, zda se mu podaří splnit očekávání účastníků. (Mužík, Palán, 2008, s. 35)

Z vlastní praxe mohu dodat, že takový systém se stále vyskytuje i u policejních složek a je zcela běžné, že pracovníci jsou vysláni na kurz příkazem nadřízeného. Na tom by nebylo nic nezvyklého, ale jsou případy, kdy kurzy jsou obsazovány s příkazem, že se prostě musí

naplnit a samotná potřebnost jde mnohdy stranou. Osobně jsem se setkal i s případem, kde na oddělení jsou policisté zařazeni v tématických skupinách, byť se třeba v běžném procesu s danou tematikou až tolik nezabývají, ale pokud přijde seznam kurzů a je nutné tyto kurzy obsadit, tak je předem jasné, ze které skupiny bude proveden výběr. V této souvislosti je však vhodné poznamenat, že kurzů s nutností obsazenosti není tolik a zpravidla je dána pracovníkům možnost se dobrovolně přihlásit.

Vedle tohoto přístupu staví Mužík, Palán (2008, s. 17) proces participativní. Tento proces je postaven na spolupráci pracovníků a manažerů, kteří společně hledají a identifikují deficity odstranitelné vzděláváním a společně hledají způsob, jak tento deficit odstranit. Samozřejmě spousta společností má různé metody zjišťování vzdělávacích potřeb pracovníků, ale tím podstatným v tomto přístupu je míra spolupráce, tedy vytvoření partnerského vztahu mezi řízeným pracovníkem a jeho nadřízeným.

Samotný proces zjišťování vzdělávacích potřeb pak autoři (Mužík, Palán, 2008, s. 17) popisují ve 4 krocích a to:

1. Identifikace existence problému.
2. Rozpoznat potřebnost výcviku.
3. Přesné označení problému a shromáždění dat, např. že určitý kurz povede k odstranění problému.
4. Potvrzení potřebnosti výcviku, což představuje hlubší analýzu vzdělávacích potřeb.

Také Prokopenko, Kubrt et. al. (1996, s. 105-106) potvrzují existenci spousty metod a přístupů ke zjišťování vzdělávacích potřeb, zároveň uvádí tři nejjobecnější přístupy pro zjišťování důvodů výkonnostního deficitu a vzdělávacích potřeb v prostředí firemním. Jedná se o **identifikaci a analýzu problémů, srovnání a stanovisko expertů**. Tyto přístupy v následujícím textu budou blíže přiblíženy, protože budou uplatněny i v rámci výzkumného šetření v empirické části této práce.

1. Identifikace a analýza problému

Už samotné zjišťování nějakého problému můžeme považovat za jeho identifikaci. Problémem pak může být i nejasný stav, situace, které působí nepřehledně. Problém je tedy rozpor mezi dvěma krajními stavy, například tedy mezi tím, co se stalo a mezi tím, co by se mohlo stát. Můžeme ho pak vymezit pomocí následujících pěti charakteristik:

1. **Podstata problému nebo jeho ztotožnění.** Příkladem uvedme chybějící nápady, nízká výkonnost, nekvalifikovanost apod.
2. **Místo,** kde se problém vyskytuje. Celý podnik, firma nebo jen určitý úsek, oddělení, pracovní skupina atd.
3. **Nositelé problému.** Jedná se o ty, kteří jsou ovlivněni problémem a ti, kteří jej mohou ovlivnit. Tzn. řízení pracovníci, manažeři, provozní, celá firma apod.
4. **Velikost a hloubka problému.** Tedy jak v absolutním, tak relativním smyslu. Zjišťuje se jeho dopad na sektor, oddělení či celou firmu nebo organizaci.
5. **Čas.** Odkdy se problém začal vyskytovat, zda se opakuje, narůstá, zmenšuje se, kdy byl prvně pozorován apod. (Prokopenko, Kubrt et. al., 1996, s. 106)

Po identifikaci problému pak ve shodě s Prokopenkem, Kubrtem at. al. (1996, s. 107-108) zmiňme konkrétních sedm kroků při řešení problému:

- a) **Uvědomění si problému.** Může to být nejen subjektivní pocit, kdy si uvědomíme nějaký deficit, ale velmi často je tento pocit a poté i vlastní rozpoznání a uvědomění si toho, že je nějaký problém doprovázen objektivní skutečností např. v podobě špatných výkonů, snížení produktivity, fluktuace zaměstnanců, nespokojenost zákazníků apod.
- b) **Popis problému a jeho vymezení.** Cílem je co nejpřesněji identifikovat problém či nedostatek, odhalit místo, kde nebo u koho se nachází.
- c) **Hledání a analýza faktů.** Postupně se definují, zjišťují vzájemné vztahy, třídí a hodnotí zjištěné skutečnosti z jednotlivých zdrojů, viz v následujícím oddíle. Cílem tohoto kroku je informace shromáždit a vyhodnotit takovým způsobem, aby byly způsobilé k vyřešení problému.
- d) **Stanovení a ověření skutečných příčin.** Hlavním cílem tohoto kroku je s jasnou hlavou systematicky zkoumat jakékoli možné příčiny nežádoucího stavu a stanovit síly a faktory, které nežádoucí stav způsobují.
- e) **Vypracování alternativního řešení.** V tomto kroku již uvažujeme o možném řešení situace, zaměřujeme se na různé varianty, které jsou způsobilé problém vyřešit. Důležité je jednak to, aby řešení bylo účinné a akceptované těmi, kdo je navrhuje, ale také je potřeba zdůraznit kritéria efektivnosti, přizpůsobivosti, nákladů a samozřejmě časové náročnosti.
- f) **Výběr optimálního řešení.** Po zpracování různých alternativ řešení pak vybíráme to nejlepší možné a to při zohlednění všech možných faktorů, jak tedy výše uvedených

ekonomických, tak právních, provozních, ale také je potřeba zvážit kulturu organizace, postoje pracovníků nejrůznějších pozic atd.

g) Realizace vybraného řešení. Zde jde už o samotné provedení vybraného řešení.

2. Srovnávání

Srovnávání je součástí všech koncepcí, které mají za účel zjišťovat potřeby vzdělávání a rozvoje. Můžeme srovnávat nejen kompetence a výkonnost, ale také činitele a okolnosti, které je ovlivňují. Velmi vhodné a využitelné jsou zejména nejrůznější standardy ať už chování či výkonu, normy, cíle organizace apod. Srovnávat lze na úrovni mezipodnikové, v rámci města, regionu, hospodářského prostoru apod., ale v menším měřítku půjde zejména o srovnání mezi např. standardem a dosahovanou výkonností. (Prokopenko, Kubrt et. al., 1996, s. 109)

3. Stanovisko expertů

Tento přístup využijeme zejména tam, kde soubor, na jehož základě analyzujeme důvody výkonnostní mezery nebo vzdělávací potřeby, je pro nás zcela nový nebo složitý či neurčitý. Právě v takových případech je často složitě bez stanoviska expertů vybrat vhodné řešení problému (Prokopenko, Kubrt et. al., 1996, s. 109). Podle Prokopenka, Kubrta (1996, s. 109) v tom směru, ne vždy lze vyhodnocovat pouze tvrdá data, tzn. ta kvantifikovatelná, zjištěná vědeckými metodami, protože tento přístup je omezen podstatou koncepce řádného zjišťování výkonnostní mezery včetně vzdělávacích potřeb a následné vhodné volby nápravy, protože, aby byla náprava účinná, nelze přehlížet i měkká data, tedy pocity, dojmy, předpoklady a právě názory.

Lze využít různých způsobů dotazování a zjišťování názorů expertů a to počínaje konzultací, přes prosté dotazování jednoho či více expertů až po kolektivní konzultaci či projektový tým. Zejména ve firemním vzdělávání existují čtyři hlavní skupiny specialistů, které můžeme přibrat jako experty. **První** skupinou jsou ti, které označujeme jako cílovou skupinu. Jsou tedy objekty i subjekty hodnocených potřeb vzdělávání. Nicméně mají odpovídající zkušenosti a vědomosti. Zároveň jsou však přímo zainteresovaní na výsledku hodnocení a očekávají, že jejich názor bude brán v úvahu. **Druhá** skupina je mimo cílovou skupinu hodnocení, ale jsou nám užiteční pro blízkost cílové skupiny. V praxi to mohou být např. odběratelé, nadřízení, apod. **Třetí** skupinou jsou experti, kteří jsou schopni se vyjádřit v širším kontextu např. k potřebám v rámci toho daného sektoru, odvětví, ale i v celostátním

měřítku. Může jít např. o koncepční pracovníky nejrůznějších odborů, komor, jednotlivých ministerstev apod. Poslední **čtvrtou** skupinou specialistů jsou ostatní specialisté, často profesionální experti. Zde spadají např. ekonomové, právníci, sociologové a další vědečtí pracovníci atd. (Prokopenko, Kubrt et. al., 1996, s. 110-111)

Zdroje a metody získávání informací

Vedle přístupů pro zjišťování důvodů výkonnostní mezery je také důležité zmínit, kde je obvykle možné získat relevantní informace. Zcela obecně lze říct, že vstupní informace pro analýzu mohou mít podobu jednak listinných podkladů, pak např. výrobků, výtvorů nebo jiných výstupů a samozřejmě informace od osob. Různí autoři uvádí nespočet možných dělení a příkladů zdrojů informací, ale vždy bychom měli mít na paměti, že je dobré volit takové zdroje, které povedou pokud možno k co nejobektivnějšímu zjištění.

Například Prášilová (2006, s. 58) uvádí následující tři příklady zdrojů zisku informací pro prováděnou analýzu. V první řadě je to sama **organizace**, v rámci které můžeme získat informace o postojích pracovníků, její strategie, kultura, ale také poskytuje listinné podklady jako nejrůznější zprávy, evidence apod. Druhým zdrojem je **práce**, tzn. zejména analýza pracovní náplně zaměstnance, vedoucích apod. Třetím zdrojem informací je pak sám **zaměstnanec**. Zde zařazuje např. osobní dokumentaci, smlouvy o dohodnutém výkonu atd.

I autoři Prokopenko, Kubrt et. al., (1996, s. 107) uvádí zdroje informací obdobně, když jako tři hlavní zdroje údajů vidí: **evidence, události a podmínky a paměť**. Evidencí myslí veškeré soubory dat v počítačích, hlášení, záznamy, spisy atd. Události a podmínky zase v sobě pojímají informace získané pozorováním činností a procesů v dané společnosti. Poslední zdroj, kterým je paměť pak v sobě nese informace získané od lidí, více či méně zainteresovaných.

Pokud jde o metody, tak zajisté je možné obecně konstatovat, že lze využít celou škálu známých metod. Zejména při zjišťování výkonnostní mezery, včetně analýzy vzdělávacích potřeb v podnikovém prostředí pak lze využít analýzy informačních zdrojů, norem, dokumentů a nejrůznějších statistických výstupů, dále dotazníků, při průzkumu vzdělávacích potřeb, zkoumání pracovního výkonu, monitoring na pracovišti, monitoring pracovních porad atd. Základem však zůstává analýza práce a pracovních pozic, přičemž v tomto směru se jako zajímavý zdroj informací jeví stále více zaváděné standardy pracovních pozic. (Mužík, 2000 s. 86; Mužík, Palán, 2008, s. 17)

Pro doplnění je možné uvést další metody, které uvádí např. Prokopenko, Kubrt et. al., (1996, s. 107-8) nebo Prášilová (2006, s. 58) a to shadowing, řešení případových studií, deníková metoda, sebehodnocení, benchmarking, mimo nejrůznější analýzy pak ještě již výše zmíněné srovnávání, stanoviska a názory expertů, organizovaná setkání pro sběr dat a samozřejmě rozhovory.

Analýza účastníků

Analýza účastníků, pro které má být vzdělávací program určen je také velmi významným komponentem návrhu vzdělávacího programu, neboť právě složení cílové skupiny se může významnou měrou podílet na úspěchu vzdělávacího programu. Prášilová (2006, s. 61) v tomto směru zdůrazňuje, že pro projektanta vzdělávacího programu je zejména výhodná homogenita cílové skupiny a to jak profesní, tak třeba tématická, věková, vzdělanostní apod., významný faktor je i homogenita na úrovni profesních pozic, zejména pokud se v jednom kurzu objevují nadřazení a podřazení. Význam výběru účastníků programu, zejména ve vztahu k profilu absolventa programu zdůrazňují i Mužík, Palán (2007, s. 38), kteří považují za důležité stanovit zejména vstupní požadavky na účastníky a to např. již zmíněný stupeň vzdělání, počet let praxe, ale i třeba věk.

Další významnou složkou této analýzy je u účastníků vyhodnotit jejich schopnost učit se, neboť i ta může mít významný vliv na úspěch vzdělávacího programu. Takové odlišnosti lze hledat zejména v oblasti:

- 1. Intelektuální způsobilosti**, jejichž projevy lze zaznamenat například ve schopnosti plánovat si učení, dávat si do souvislosti nové vědomosti, věnovat se důležitému a ignorovat nepodstatné apod.
- 2. Předchozí znalosti či odbornosti**. Tyto znalosti ovlivňují zejména šířku a hloubku programu. Je nutné podle nich upravit např. i tempo a obsah přednášek. Lze například organizačně rozdělit program na začátečníky a pokročilé atd.
- 3. Motivace k učení**. Motivace účastníka, pokud je ve správné úrovni, lze považovat za motor výkonu. Motivace ovlivňuje efektivitu učení a výkonu. Zejména u dospělé populace hraje významnou roli a je důležité být seznámen s tím, jakou například hodnotu přikládají účastníci programu úkolům a cílům programu, zejména ve vztahu k jejich pracovní pozici a jejich budoucí kariéře. (Prokopenko, Kubrt et. al., 1996, s. 133-134)

2.2.2 Formulace závěrů analýzy vzdělávacích potřeb

Podstatou zjišťování výkonnostní mezery a její analýzy, včetně tedy analýzy vzdělávacích potřeb a účastníků by měla vždy být snaha odpovědět na konkrétní otázky, které jsou podstatné pro tvorbu vzdělávacího programu. V této souvislosti uvedu jejich výčet tak, jak je pro sféru dalšího profesního vzdělávání, uvádí Mužík, Palán (2008, s. 23-24), kteří vidí hlavní podstatu pro manažerské analýzy ve srovnání vstupních předpokladů zaměstnanců a měřitelných výstupů:

1. Kolik bude potřeba pracovníků?
2. Jaké bude jejich profesní složení?
3. Jaké mají mít vstupní předpoklady? Co mají umět navíc?
4. Bude nutná praxe v oboru? Kde a za jak dlouho se člověk zapracuje?
5. Za kolik peněz se zapracuje? V případě školení po nástupu do firmy, kolik to zabere času z fondu pracovní doby?
6. Jsou tito lidé již ve firmě? Kde je získám?
7. Lze to zvládnout při stávajících počtech zaměstnanců? Jaký bude důsledek na mzdové prostředky?
8. Které zaměstnance využiji hned? Které přeškolím? Které bude možné postrádat?
9. Jsou zaměstnanci dostatečně motivovaní?
10. Jaké jiné motivační formy lze využít mimo mzdu?
11. Kdo mi odpoví pravdu na tyto otázky a u koho je mám hledat?
12. Jaké budou celkové vynaložené náklady?

Obecnou a univerzálně použitelnou formulaci závěrů po provedené analýze, která se zadavateli odevzdá ještě před tím, než se řeší zjištěný výkonnostní deficit, nabízí Prášilová (2006, s. 59), která pro zprávu stanovuje následující možnou osnovu:

1. **Úvod.** Ten bude obsahovat zejména cíl analýzy, způsob a rozsah prováděné analýzy.
2. **Hlavní zjištění.** Zpráva o zjištěných poznacích, ke kterým se dospělo s akcentem na zjištěné vzdělávací potřeby s identifikací skupin pracovníků, kterých se potřeba dotýká.
3. **Doporučení.** Uvést návrhy možných způsobů realizace vzdělávání. Lze také doporučit vhodného školitele nebo okruh školitelů.
4. **Další připomínky.** Sdělit vše podstatné v souvislostech s analyzovaným problémem.
5. **Závěr.** Měl by obsahovat vše, co je potřeba a pokud možno nebolestivým způsobem.

Empirická část

Již v úvodu je uvedeno, že práce se skládá ze dvou hlavních částí. Části teoretické, která v první kapitole jednak popisuje současnou strukturu, ale zejména současný systém policejního vzdělávání v České republice a v druhé kapitole objasňuje základní pojmy a problematiku tvorby vzdělávacích programů s důrazem na zjištění výkonnostní mezery a analýzu vzdělávacích potřeb. Obě kapitoly dávají teoretický základ pro tuto empirickou část. Kapitola první tím, že objasňuje vzdělávací mechanismy v policii, nabízí výzkumníkovi možnosti získání dat, kapitola druhá shrnuje poznatky o zjišťování výkonnostní mezery, tvorbě vzdělávacích programů, ale také o postupu při zjišťování vzdělávacích potřeb a interpretaci takových zjištění.

Vzhledem k tomu, že se dlouhodobě pohybuji v prostředí policejních složek a stále mám i vazby na prostředí stavebnictví, kde se pomocí přednášek na jedné ze středních stavebních škol snažím již při studiu seznámit budoucí stavebníky s činností policie v souvislosti s její prací při objasňování trestné činnosti na stavbách, rozhodl jsem se nahlédnout na danou problematiku zblízka i opačným směrem a porozumět faktorům a jejich případným okolnostem, které způsobují potenciální problémy policistům při prověřování trestné činnosti na stavbách.

3 Plán, příprava a realizace výzkumného šetření

V úvodu této části je naznačeno, jakým směrem se bude empirická část ubírat. **Cílem** empirické části je tedy identifikovat výkonnostní mezeru při prověřování trestných činů či jiných mimořádných událostí spáchaných ve stavebnictví na vybraném článku Policie České republiky.

Za tímto účelem bude potřebné zjistit, jaké trestné činy se v tomto odvětví nejvíce vyskytují a zejména, u kterých trestných činů vlastně dochází k vzájemné interakci mezi policií a stavebníky. Tyto informace bude potřeba získat zejména ze statistických údajů, které si policie vede, metodou analýzy výstupů z této evidence za určité období. Bude potřeba zjistit, jaké konkrétní problémy se v této oblasti při prověřování vyskytují nejčastěji a zároveň definovat, které z nich bude možné odstranit vzděláním, a které je potřeba vyřešit jiným způsobem, například vhodným organizačním opatřením apod. K naplnění cíle bude potřeba rovněž zjistit, jak vnímají tuto problematiku policisté, s čím se při prověřování nejčastěji setkávají, co jim dělá problémy resp., v čem vidí rezervy. A to nejen samotní policisté, kteří provádí prověřování, ale také další zúčastněné osoby, zejména zástupci stavebníků a nadřízení policistů jako odborníci pro tuto oblast, přičemž k takovému zjištění bude využito zejména interview, která budou následně vyhodnocena a popsána jednotlivá zjištění. Rovněž pak bude na místě provést srovnání s tím, jak se touto problematikou zabývají a vypořádávají v okolních zemích. Z uvedeného pak vyplývá, že jednotlivé přístupy mají své specifické cíle, s pomocí kterých dojde k naplnění cíle výzkumného šetření.

Cílem výzkumného šetření je tedy konkrétně zjistit, v čem spočívá výkonnostní mezera při prověřování trestných činů či jiných mimořádných událostí spáchaných ve stavebnictví na vybraném článku Policie České republiky.

Za tímto účelem tedy bude provedeno výzkumné šetření pomocí, kterého bude definována výkonnostní mezera v oblasti prověřování trestných činů či jiných mimořádných událostí spáchaných ve stavebnictví a získané poznatky o výkonnostní mezeře budou následně uspořádány na ty, které bude možné odstranit pomocí vzdělávání a na ty, které bude potřebné odstranit jiným např. organizačním opatřením.

Za tímto účelem byl stanoven následující postup činností:

1. **Přípravná část** – zahrnuje v sobě úvod do oblasti zájmu výzkumného šetření, přípravu a studium dokumentace, zejména ve vztahu ke statistickým údajům a k možnosti zisku informací ze zahraničí.
2. **Realizační část** – tato stěžejní část obnáší jednak práci s dokumenty, ale zejména samotné zajištění a provedení rozhovorů s dotazovanými, tedy třídění a shromažďování dat.
3. **Vyhodnocovací část** – v této části bude provedena důsledná deskripce zjištěných informací, jejich vyhodnocení a dokumentace včetně diskuze nad zjištěnými výsledky
4. **Závěrečná část** – zde dojde k závěrečným korekcím a odevzdání práce.

3.1 Příprava a realizace dílčích šetření

V následujícím textu je kompletně popsána příprava a realizace jednotlivých dílčích šetření, přičemž při stanovení jejich pořadí je vycházeno z již dříve uvedených třech nejobecnějších přístupů pro zjišťování výkonnostní mezery či konkrétně vzdělávacích potřeb ve firemním prostředí, jak je zmiňují Prokopenko, Kubrt et. al. (1996, s. 105-106), tedy **identifikace a analýza problémů, stanovisko expertů**, v tomto případě dalších zúčastněných a srovnání.

3.1.1 Identifikace a analýza problému

Základní podstatou tohoto šetření resp. jeho cílem je zejména zjištění samotné podstaty problému, jeho identifikace, a to včetně rozsahu z hlediska četnosti výskytu, tak jeho závažnosti, hloubky problému.

Podstata problému a jeho ztotožnění

Podstata problému vychází z východiska, že přímo problematika stavebnictví není součástí základních vzdělávacích programů u Policie České republiky. Nicméně trestná činnost ve stavebnictví se objevuje stejně jako v jiných odvětvích a policie v rámci své činnosti musí věnovat pozornost i tímto směrem. Lze vycházet i z obecně viditelného trendu rozvoje, zejména jsme svědky stále rostoucí bytové výstavby, výstavby další infrastruktury a toto všechno s sebou přináší i rizika v podobě nejrůznějších forem trestné činnosti a také

pracovních úrazů, které policie má za určitých podmínek povinnost rovněž prověřovat. Prověřování v tomto prostředí a objasňování trestné činnosti v tomto odvětví s sebou přináší jistá specifika, kterým bude potřeba věnovat pozornost, aby provedené prověřování policejních orgánů splnilo sledovaný účel ve všech směrech.

Za tímto účelem bude nutné zjistit, s jakou četností se vyskytuje trestná činnost ve stavebnictví za určité období na vybraném územním článku Policie České republiky a zejména jaká je její struktura, neboť podle jednotlivých typů trestné činnosti lze odhadnout i hloubku případného problému pro dané teritorium. V této části však mimo analýzu dat ze statistických výstupů evidence Policie České republiky bude také potřeba zjistit, zda jsou vyčleněni policisté pro prověřování takové trestné činnosti, jak vnímají tuto problematiku, s čím se při prověřování nejčastěji setkávají, co jim dělá problémy a v čem oni sami vidí případné rezervy.

Místo výskytu problému

Z hlediska prováděného výzkumného šetření je místem výskytu problému zvolený územní odbor Policie České republiky. Tato organizační jednotka nebude v rámci zachování anonymity blíže upřesněna, nicméně k její působnosti nutno poznamenat, že se jedná o organizační článek odpovídající z hlediska samosprávného členění České republiky velikosti okresu. Tento organizační článek byl zvolen záměrně a to jednak s ohledem na možnosti a kontakty výzkumníka, ale také s ohledem na ochotu dotazovaných ke spolupráci.

Zdroj informací

V tomto šetření byly využity dva základní zdroje informací. Prvním jsou statistické údaje z evidence trestního řízení zmíněného článku Policie ČR a druhým zdrojem jsou samotní policisté, kteří se zabývají touto trestnou činností.

Důvody volby zdrojů a metody výzkumného šetření

Samotné zdroje pak už naznačují, jaké metody a nástroje byly pro výzkumné šetření zvoleny. V této části jsou popsány, jednak jaké metody byly použity, jaké konkrétní nástroje byly využity a z jakého důvodu bylo takto postupováno.

Statistická data

V případě dat z interní evidence trestního řízení byla provedena analýza dat a vyhodnocena četnost, s jakou se objevuje výskyt trestné činnosti ve stavebnictví včetně její struktury, neboť i charakter prověřovaných trestných činů může bezpochyby ovlivňovat, jaký typ problému se při prověřování může objevit. Za tímto účelem byli osloveni pracovníci oddělení statistiky nadřazeného článku, neboť toto oddělení je dislokováno právě zde. V tomto případě jde tedy o nejmenované Krajské ředitelství policie a toto oddělení má vždy pracovníka pro konkrétní územní odbor. Osobně byl kontaktován a bylo hovořeno jak s vedoucím oddělení, tak s pracovníci pro příslušný územní odbor, neboť je vycházeno z předpokladu, že existuje statistické členění, podle kterého by se daly filtrovat případy spáchané ve stavebnictví. Tento předpoklad vychází jednak z praxe výzkumníka, neboť ke každému trestnému činu je zpracován formulář FTČ (formulář trestné činnosti), kde jsou pomocí číselných kódů přiřazovány nejrůznější charakteristiky k danému případu. Ať už jde o objekt napadení, místo, trestný čin apod. Dříve se tento formulář vypisoval přímo na útvech policie, ale po restrukturalizaci je nyní zpracováván centrálně na těchto odděleních statistiky. V rámci šetření však došlo ke zjištění, že z těchto údajů nelze objektivně zjistit, k jakým skutkům došlo ve stavebnictví, neboť číselné kódy s touto variantou nepracují. Teprve od loňského roku se např. objevil specifický kód pro trestnou činnost na seniorech a podle pracovníků oddělení se jen těžko dá odhadnout, zda budou přibývat kódy pro jednotlivé oblasti. Vždy se to řídí zejména hloubkou a intenzitou výskytu určitého protiprávního jednání.

Z tohoto důvodu byl zvolen jiný způsob, na který odkázali i tito pracovníci a to zjistit tato data ze zdroje, který oni používají, ale nevyužívají všech údajů zde zaznamenaných. Jedná se právě o Evidenci trestního řízení, ve které se vede kompletní spis. Tato evidence umožňuje vyhledávat nejen podle klíčových slov uvedených k místu, osobám, ale má podrobnější členění místa spáchání než zmíněné FTČ a obsahuje i podobjekt stavba, staveniště apod. Pro výzkumné šetření bylo tedy využito tohoto systému a výstupu z něj za období od 01.01.2014 do 31.01.2015. Bylo využito tedy možnosti použít zmíněné podrobnější rozčlenění a v první fázi bylo použito toto rozčlenění na místa spáchání, ale bez omezení konkrétního trestného činu nebo skupiny trestných činů. Dále na získání dat k úrazům s místem stavba, staveniště, ale i zadáním těchto slov v textu hlášení. Jednotlivé výstupy se pak porovnaly a z nich následně vyšel konečný výsledek charakterizující rozsah a strukturu trestné činnosti ve stavebnictví.

Zároveň však nutno dodat, že trestná činnost bude jistě rozsáhlejší a to zejména z toho důvodu, že u některých trestných činů např. podvodů, zpronevěr apod., nelze zpravidla zjistit, že k tomuto jednání došlo na stavbě, staveništi či v souvislosti se stavební činností. Takové šetření by bylo možné pouze komplexní analýzou každého případu jednotlivě a to až po možném svolení příslušného odboru, od takového přístupu bylo v tomto výzkumném šetření upuštěno.

Účastníci výzkumného šetření a rozsah spolupráce

Účastníky výzkumného šetření byli policisté zařazení do služby kriminální policie a vyšetřování územního odboru Policie ČR. Jedná se o policisty oddělení obecné kriminality a jednoho policistu hospodářské kriminality. Tyto útvary se totiž zpravidla vyznačují i vnitřní strukturalizací podle nejrůznějších problematik. Z hlediska prověřování trestné činnosti jsou sice v kontaktu s danou problematikou i základní články policie v podobě obvodních oddělení, neboť ty jsou první přítomny na místě případné události, ale složky kriminální policie zpravidla konají prověřování a později i vyšetřování trestné činnosti u závažnějších forem trestné činnosti. A právě při jejím objasňování je kladen důraz na bezchybné provádění procesních úkonů, včetně zajišťování důkazů, stop a dalších relevantních důkazů. Tyto články pak v převážné míře konají i prověřování zmíněných pracovních úrazů, zejména pokud doba léčení přesáhne 6 týdnů. Volbu účastníků však ovlivnil i předběžný průzkum terénu a zejména ochota těchto lidí spolupracovat s výzkumníkem.

V rámci výzkumného šetření byly provedeny rozhovory se třemi policisty služby kriminální policie a vyšetřování. Dva policisté jsou zařazení u služby obecné kriminality, která se zabývá zejména obecnou trestnou činností, jako jsou krádeže, poškozování cizí věci apod., ale i pracovními úrazy a jejich prověřování z hlediska případného trestně právního postihu. Obecně podle sdělení vedoucího tohoto oddělení nejsou přímo žádní policisté určeni na prověřování trestné činnosti ve stavebnictví, ale pokud se taková problematika objeví, zejména však pro oblast pracovních úrazů, tak právě oni jsou ti, kteří se problematikou zabývají. Jeden policista je zařazen na oddělení hospodářské kriminality, má zkušenost s prověřováním úrazů v souvislosti se stavební činností, a také v rámci hospodářské kriminality prověřuje různé formy hospodářské trestné činnosti i v rámci činnosti stavebních firem.

Způsob dokumentace a zpracování informací

V případě vyhodnocování informací z interní evidence trestního řízení bylo nutné zajistit, aby nedošlo k žádnému úniku utajovaných informací. V tomto směru je důležité zdůraznit, že předmětem zjištění byla pouhá data potvrzující výskyt určité formy trestné činnosti nebo určité události v odvětví stavebnictví prověřované policií. Výzkumné šetření se tedy nezabývá jejich obsahem resp. okolnostmi charakterizujícími způsob spáchání činu či jednání konkrétních osob. Z výstupů byly pořízeny podrobné poznámky, které byly uloženy ve složkách v místě bydliště autora, z poznámek pak byl vyhotoven záznam, který je obsažen v této práci. Evidence trestního řízení je výhradně interní program sloužící pro potřeby policie.

Rozhovory byly prováděny vždy po předchozí domluvě s dotazovanými. Rozhovor byl proveden vždy s jedním policistou v jeho kanceláři na jeho pracovišti na zmíněném článku Policie České republiky. Všichni dotazovaní byli ujištěni, že rozhovory jsou anonymní a nebude možná jejich identifikace, když ani článek, kde pracují, není blíže specifikován. Všechny rozhovory byly provedeny v jeden den a jejich záznam byl proveden na vlastní záznamové zařízení. Rozhovor byl veden jako polostrukturovaný s tím, že v rámci rozhovoru bylo potřeba získat informace resp. odpovědi na otázky:

1. S čím jste si při prověřování trestné činnosti ve stavebnictví nevěděli rady?
2. Museli jste si nějaké informace zjišťovat, jaké?
3. Jakým způsobem jste vyřešili problém, který se vyskytl při prověřování trestné činnosti ve stavebnictví?
4. Jakou máte představu o doplnění vzdělání a jaký typ vzdělávání byste upřednostnil?

Pořízený zvukový záznam pak byl přenesen na počítačovou jednotku v místě bydliště autora a byl proveden přepis z těchto rozhovorů v intencích prováděného výzkumného šetření. Tento přepis byl uložen u autora a poté zařazen jako příloha této práce. Soubory jsou označeny jako „OOK (1).doc“, „OOK (2).doc“ a „OHK.doc“ ve složce Rozhovory.

Způsob vyhodnocení

V případě informací z evidence trestního řízení byla vyhodnocována výhradně taková data, která charakterizují strukturu zjištěné trestné činnosti ve stavebnictví a její četnost za období od 01.01.2014 do 31.01.2015 na uvedeném článku Policie České republiky. Byla provedena analýza těchto informací a to v místě bydliště autora na jeho počítači. Výsledkem

je pak zpracovaná zpráva odrážející výše uvedené, tedy rozsah trestné činnosti ve stavebnictví a její strukturu, jenž znamená i rozsah oblastí možného výskytu problému.

Také jednotlivé rozhovory byly vyhodnocovány v místě bydliště autora na jeho počítači a to nejprve tím způsobem, že byl proveden jejich přepis, následně byl proveden popis zjištěných informací a jejich vyhodnocení. Zjištěné informace pak budou společně s poznatky zjištěnými dalšími přístupy vyhodnoceny a uspořádány v závěrečném shrnutí na ty, kde výkonnostní mezeru lze odstranit vzděláváním a na ty, které lze odstranit jiným organizačním opatřením.

3.1.2 Stanoviska dalších zúčastněných

Cílem této dílčí části je zjistit, jak vnímají tuto problematiku ostatní subjekty blízké cílové skupině, s jakými problémy se oni setkali, co je podle nich způsobuje, v čem vidí případné rezervy a jaké jsou podle nich možnosti nápravy.

Volba tohoto přístupu má své opodstatnění zejména v tom, že stanoviska dalších zúčastněných, tedy expertů, je vhodné znát zejména v případech, kdy pracujeme v oblasti pro nás zcela nové, složité či neurčité. V takových případech je často složité bez jejich stanoviska vybrat vhodné řešení problému. (Prokopenko, Kubrt et. al., 1996, s. 109)

Zdroj informací

Také v tomto přístupu byly využity dva různé zdroje informací, ovšem oba mají vztah k dané problematice. První skupinou zdrojů informací jsou manažeři na vyšším stupni. V tomto případě se jedná o vedoucí funkcionáře policistů, kteří se zabývají prověřováním trestné činnosti ve stavebnictví. Druhou skupinou zdrojů informací jsou pak samotní zástupci stavebních společností.

Důvody volby zdrojů a metody výzkumného šetření

Samozřejmě, že i v tomto případě má volba těchto zdrojů své opodstatnění, které je popsáno níže, včetně metod, které byly při výzkumném šetření použity.

Nadřazení služební funkcionáři

Volbu tohoto zdroje ovlivnila zejména skutečnost blízkosti k cílové skupině a hlavně samotné postavení těchto osob. Z jejich pozice je totiž činnost policistů ovlivňována, a to jak materiálně, tak metodicky. Zpravidla jsou to tito služební funkcionáři, kteří hodnotí činnost jednotlivých policistů a to jak neformálně, tak i v rámci stanoveného každoročního formálního hodnocení. Jsou to právě tito lidé, kteří rozhodují o tom, který policista se bude věnovat, které problematice a proč. Vysílají policisty na stáže, kurzy, semináře a další instruktážně metodická zaměstnání. Zároveň jsou ze své pozice seznámeni s činností svého oddělení v celé jeho šíři, takže mají přehled o postupech policistů, o jejich problémech a o způsobech jejich řešení.

Na uvedeném článku Policie ČR existují celkem tři oddělení kriminální policie a to dvě oddělení zabývající se obecnou kriminalitou a jedno zabývající se kriminalitou hospodářskou. Každé oddělení má jednoho vedoucího a jednoho zástupce vedoucího. Jedno oddělení odmítlo jakkoli s autorem spolupracovat a to i přes ujištění, že šetření je prováděno anonymně, a to jak na úrovni jednotlivých osob, tak na úrovni útvaru i celého odboru. Ze zbývajících čtyř funkcionářů této linie řízení souhlasil se spoluprací pouze jeden vedoucí oddělení, ale lze konstatovat, že s ohledem na jeho pozici s největším možným rozhledem pro prováděné výzkumné šetření. Volba metody byla stanovena s ohledem na vytíženost dotazovaného, a také s ohledem na jeho přání. Po jeho souhlasu a vzájemné domluvě bylo provedeno interview.

Zástupci stavebních společností

Také pro volbu tohoto zdroje platí, že rozhodujícím faktorem je blízkost jejího výskytu k cílové skupině. Pokud hovoříme o trestné činnosti ve stavebnictví, je nanejvýš vhodné dotázat se vhodným způsobem i zástupců právě těchto společností. Jako nejvhodnější zúčastněné osoby se v tomto případě jeví osoby na pozicích, které jsou způsobilé řídit a ovlivňovat chod stavby a zároveň na pozicích způsobilých zastupovat společnost při jednání např. právě s policií. Ve většině případů se tedy jedná o mistry nebo stavbyvedoucí na jednotlivých stavbách. V tomto ohledu nutno dodat, že pro výzkumné šetření bylo nutné využít osobních známostí z tohoto prostředí, zejména z důvodu ochoty spolupracovat na šetření. Po několika telefonátech mezi kontakty se nakonec podařilo přemluvit ke spolupráci alespoň dva zástupce takových společností. Jeden z nich pracuje v odvětví železničních staveb na pozici mistra a druhý jako stavbyvedoucí u společnosti zabývající se jednak dopravním

stavitelstvím, ale díky nejruznějším divizím i pozemnímu stavitelství, mostními konstrukcemi apod. Obě společnosti pracují i na teritoriu článku Policie České republiky, kde je prováděno výzkumné šetření. Volba metody šetření byla v tomto směru jednoznačná a po domluvě bylo i v tomto případě přistoupeno k interview. Také zde hrála rozhodující roli vytiženost obou osob a jejich přání, které je na místě respektovat, poté co přislíbili spolupráci.

Způsob dokumentace a zpracování informací

V případě vedoucího policistů proběhlo interview v jeho kanceláři a to formou polostrukturovaného rozhovoru s tím, že jeho obsah byl zaznamenán na záznamové zařízení autora s příslibem anonymity jeho osoby a nezveřejnění zvukového záznamu. Stejně jako v předchozích případech, byl tedy rozhovor přenesen na počítačovou jednotku autora v místě jeho bydliště a poté byl proveden jeho přepis, který je přílohou diplomové práce. Soubor byl označen jako „Vedoucí.doc“. Cílem rozhovoru bylo zejména najít odpovědi na otázky:

1. S čím si policisté na oddělení při prověřování trestné činnosti nebo jiných mimořádných událostí ve stavebnictví nevěděli rady?
2. Zda museli nějaké informace zjišťovat, jaké?
3. Jakým způsobem vyřešili problém policisté a jaké byly možnosti jeho pomoci?
4. Jakou má představu o doplnění vzdělání podřízených, jaký typ vzdělávání by upřednostnil?
5. Zejména pak jaká opatření navrhuje ze své pozice k nápravě a jaká by uvítal?

Interview se zástupci stavebních společností ovlivnil způsob jejich zaměstnání, neboť zpravidla pracují mimo místa bydliště, kdekoli podle potřeby uvedených společností. V obou případech pracují systémem 10 dní v práci, 4 dny volna. Z toho důvodu bylo po předchozí domluvě dohodnuto, že interview proběhne telefonicky a bude zaznamenáváno rovnou do počítače autora. Samozřejmostí je poskytnutí anonymity dotazovaných, včetně jejich zaměstnavatele. Využito bylo tedy hands-free sady a z interview byl pořízen přepis v intencích zkoumaného problému. Rozhovor a otázky v něm položené pak měly za cíl zejména objasnit:

1. Jakou měli stavebníci zkušenost s policií a v rámci jaké činnosti na stavbě se s policií setkali?
2. Jak vnímali ze svého pohledu práci policie, její fundovanost na místě stavby?

3. Jaká jsou jejich doporučení směrem k práci policie v prostředí stavebnictví a v čem vidí případné rezervy?

Stejně jako ve všech případech, byly přepisy uloženy na počítači autora v místě bydliště a následně zařazeny jako přílohy diplomové práce. Soubory jsou označeny jako „Stavař_1.doc“ a „Stavař_2.doc“ ve složce Rozhovory.

Způsob vyhodnocení

Také v rámci vyhodnocování u tohoto typu přístupu byly rozhovory vyhodnocovány v místě bydliště autora na jeho počítači. Prvně byl jako ve všech případech pořízen jejich prepis. Následně byly rozhovory vyhodnoceny a zjištěné informace byly souhrnně popsány ve výsledcích výzkumného šetření. Tato zjištění pak byla společně s poznatky zjištěnými pomocí dalších přístupů vyhodnocena a jsou součástí závěrečného shrnutí. I výsledky tohoto šetření budou zahrnuty a uspořádány společně s ostatními na ty, kde výkonnostní mezeru lze odstranit vzděláváním a na ty, které lze odstranit jiným organizačním opatřením.

3.1.3 Srovnání

Srovnání je poslední z dílčí části šetření, které bylo v rámci výzkumného šetření provedeno. Toto šetření pak mělo dva základní cíle. Prvním cílem bylo zjistit, jak řeší problematiku trestné činnosti ve stavebnictví v jiném státě než v ČR. Druhým cílem pak bylo srovnat nabídku poskytovaných kurzů pro policisty v rámci institutu vzdělávání policistů s akcentem na vzdělávací aktivity mající vztah k trestné činnosti na stavbách mezi ČR a vybranými zeměmi.

Zdroj informací

Pokud jde o volbu zdrojů, tak ani tato část se co do počtu zdrojů neliší od ostatních přístupů. Pro srovnání byly použity dva zdroje. V prvním případě se jedná o policistu v řídicí funkci ze Slovenské republiky. Druhou linii tvoří policejní školy nebo instituce nabízející policejní vzdělání ve Slovenské republice a v Polsku.

Důvody volby zdrojů a metody výzkumného šetření

Na následujících řádcích je zdůvodněna volba těchto zdrojů a popsány metody, které byly použity pro získání informací důležitých pro výzkumné šetření. Prvně, než budou popsány jednotlivé zdroje, je na místě zdůvodnit volbu Slovenska a Polska pro toto srovnání.

V případě Slovenska by se dalo říct, že pro srovnání přístupů policie k určitým problematikám se tato volba sama nabízí. Hlavním faktorem je skutečnost společné historie a tudíž i společného vývoje jak v poválečném období, tak v období vlády komunistické strany a částečně i v období po celospolečenských změnách v počátku 90. let minulého století. Řadu let jsme měli tedy i společnou složku bezpečnosti, nyní policii a tudíž i vzdělávání policistů. I po rozpadu Československa obě země výrazně spolupracovali a spolupracují v rámci nejrůznějších problematik, odvětví, ale i na úrovni společné politiky (pozn. např. Visegrádská čtyřka). To platí tedy i o výměně informací v rámci policie a o vzájemné spolupráci těchto složek na poli bezpečnostním, tak i v rámci policejního vzdělávání. Díky společné historii je spousta rodin vzájemně provázána i po rozpadu země, lze hovořit o podobné mentalitě obou národů a velká výhoda je minimální komunikační bariéra z důvodu podobného jazyka. Pokud jde o Polsko, tak i tato volba je svým způsobem přirozená. Neboť Polsko je další ze sousedících států, se kterým měla a má Česká republika nadstandardní vztahy už z dob před celospolečenskými změnami. Také společnou historii začínající společnými panovníky až po území, která ještě v nedávné historii byla předmětem sporů obou zemí. I Polsko je mentalitou blízké českému národu, zejména z důvodu slovanského původu obou národů. Polské policejní školství pak vedle Slovenského výrazně spolupracuje s policejními školami v ČR. Za zmínku stojí i příhraniční projekty všech tří zemí o výkonu společných hlídek na státních hranicích, což podtrhuje vzájemnou úzkou spolupráci těchto zemí. Prvním zdrojem je tedy zmíněný policista ze Slovenské republiky.

Policista Slovenské republiky

Volba tohoto zdroje vlastně vyplynula z prováděného průzkumu terénu. Bylo zjišťováno, kdo by mohl pro danou problematiku poskytnout relevantní informace, přičemž zájem autora byl, aby tato osoba měla zkušenosti i třeba z běžného výkonu služby nebo jeho řízení. Takovým osobám tedy odpovídal někdo z vedoucích funkcí nebo někdo působící v policejním školství v SR s předchozí praxí. Prvně se podařilo pomocí vlastních rodinných vazeb domluvit osobu právě z policejního školství v SR, ale z pracovního důvodu (pozn. pracovní cesta), bylo nakonec od spolupráce upuštěno. Souběžně však autor oslovil i současné kolegy, kteří dříve působili v příhraničních oblastech právě se Slovenskou republikou, a přes další jejich známé se podařilo nakonec zajistit kontakt na slovenského policistu, který souhlasil se spoluprací. Jedná se policistu ve vysoké důstojnické hodnosti s dlouholetou zkušeností v řadách policie československé i slovenské, který v současné době

pracuje u kontrolní složky slovenské policie, určité období české Generální inspekce bezpečnostních sborů. Vzhledem ke vzdálenosti mezi autorem a dotazovaným a zejména s ohledem na jeho vytíženost se již sama nabízí metoda výzkumného šetření a jako u dalších dotazovaných subjektů byl zvolen rozhovor s doplňujícími otázkami, neboť tento způsob umožní v krátkém čase získat dostatek informací pro srovnání a zároveň alespoň částečně nahlédnout na vnímání této problematiky v SR. Cílem rozhovoru bylo zejména získat odpovědi na otázky:

1. Jaké problémy se objevují na Slovensku při prověřování trestné činnosti nebo jiných mimořádných událostí ve stavebnictví, a se kterými si nevěděli rady?
2. Jakým způsobem je vedeno samotné prověřování a kdo jej koná?
3. Jaké vzdělávací aktivity jsou nabízeny policistům na Slovensku v tomto směru?

Srovnání nabídky vzdělávání pro policisty

Pro srovnání nabídky vzdělávacích kurzů a dalších aktivit nabízených policistům na Slovensku a v Polsku bylo přistoupeno jednak z důvodu uvedených výše, ale také z důvodu dostupnosti a přehlednosti těchto informací. Využito bylo tedy informací z dokumentů dostupných na portále slovenského ministerstva vnitra v sekci Policie, kde jsou dostupné kurzy a školské vzdělávací programy Střední odborné školy Policejného sboru v Košicích, Pezinku a Bratislavě. V případě Polska pak bylo využito informací z internetových stránek od dvou subjektů zajišťujících vzdělávání policistů a zároveň spolupracujících s policejními školami v České i Slovenské republice. Jedná se o Policejní školicí středisko v Legionowě a Policejní školu Katowice. Všechny tyto školy, jak slovenské, tak polské, jsou primárně určeny k základnímu a dalšímu vzdělávání příslušníků policie obou zemí. Všechny subjekty nabízí několik nejrůznějších kurzů rozdělených podle témat. Vzhledem k tomu, že informace jsou k dispozici na stránkách těchto subjektů, byla jako metoda sběru dat zvolena analýza těchto dokumentů. Tato analýza informací měla za cíl odpovědět na otázky autora zda:

1. Je v zahraničním policejním školství (Slovensko, Polsko) zvlášť reflektována skutečnost výskytu trestné činnosti ve stavebnictví?
2. Jsou pro tuto oblast nabízeny policistům ve vybraných zemích odpovídající kurzy?
3. Pokud ano, tak co je jejich obsahem?
4. Pokud ano, je možné se nabídkou inspirovat v České republice?

Způsob dokumentace a zpracování informací

V případě prvního zdroje byl metodou sběru dat zvolen již zmíněný volný rozhovor. Vzhledem k popsané situaci, byl dotazovaný kontaktován telefonicky a informace, které uvedl, byly zaznamenány přímo formou zápisu do počítače autora diplomové práce v místě jeho bydliště, za využití hands-free sady. Dotazovaný byl ujistěn, že jeho právní anonymity bude respektováno. Jeho soubor byl označen jako „Slovensko.doc“ ve složce Rozhovory. Tento přepis je součástí příloh diplomové práce.

V případě informací z druhého zdroje resp. zdrojů byla dokumentace prováděna pomocí vlastních zápisů, poznámek. Poznámky byly prováděny jak ručně do papírového poznámkového bloku, tak s využitím výpočetní techniky do souboru „skoly.doc“ na počítači autora v místě jeho bydliště.

Způsob vyhodnocení

Informace zjištěné pomocí rozhovoru se slovenským policistou byly analyzovány a byla provedena jejich deskripce, která je obsažena v kapitole Výsledky. Tato zjištění byla porovnávána se zjištěními z rozhovorů a provedeného šetření v rámci České republiky a vzájemné porovnání je obsahem závěrečného shrnutí následující kapitoly.

Jednotlivé kurzy a další vzdělávací aktivity pro policisty u subjektů poskytujících vzdělání policistů na Slovensku a v Polsku byly srovnány a vyhodnocovány ve vztahu jednak k problematice výzkumného šetření a jednak k obsahové nabídce kurzů policejních škol v České republice. Byl tedy proveden rozbor zejména rozsahu nabídky a její vztah ke zjišťované problematice. Také výsledky tohoto šetření jsou obsahem následující kapitoly.

4 Výsledky výzkumného šetření a diskuze

Na následujících řádcích této závěrečné kapitoly bude provedeno v jednotlivých podkapitolách shrnutí výsledků zjištěných v každém z dílčích šetření směrem ke stanoveným dílčím cílům výzkumného šetření. Následně je pak provedeno souhrnné vyhodnocení výzkumného šetření, které je podrobena závěrečné diskuzi.

4.1 Identifikace a analýza problému

Cílem tohoto šetření bylo identifikovat problém a to jak co se týče rozsahu z hlediska četnosti výskytu, tak jeho závažnosti či hloubky. Základním zdrojem informací byly statistické údaje z evidence trestního řízení zvoleného článku Policie ČR a dále samotní policisté, kteří se zabývají trestnou činností či jinými mimořádnými událostmi ve stavebnictví, ti měli poskytnout odpovědi zejména na otázky typu:

1. S čím si při prověřování trestné činnosti ve stavebnictví nevěděli rady?
2. Museli si nějaké informace zjišťovat, jaké?
3. Jakým způsobem vyřešili problém, jenž se vyskytl při prověřování trestné činnosti ve stavebnictví?
4. Jakou mají představu o doplnění vzdělání a jaký typ vzdělávání by upřednostnili?

Z provedeného šetření byly zjištěny tyto výsledky:

Statistické údaje

Pro analýzu výstupů údajů z evidence trestního řízení zmíněného článku Policie České republiky bylo využito výstupu za období od 01.01.2014 do 31.01.2015. Pro separování trestné činnosti v souvislosti se stavebnictvím byla využita možnost podrobnějšího rozčlenění výstupu podle klíčových slov a podle upřesnění místa spáchání. Jednotlivé výsledky dotazů byly porovnávány, neboť některé skutky se díky klíčovým slovům opakovali. Z výsledků analýzy výstupů vyplynulo, že za uvedené období došlo celkem k 23 skutkům, kde jako místo spáchání byl zpracovatelem zadán podobjekt stavba a zároveň kdekoli v textu bylo zmíněno slovo stavba, staveniště a stav. Z těchto 23 skutků se jedná téměř výhradně o majetkovou trestnou činnost. Ve 12 případech se jedná o krádež spáchanou vloupáním do nějakého z objektů stavby, což z celkového výstupu činí 52,2 % případů. V pořadí na druhé příčce se objevily případy, které jsou sice také spáchané vloupáním, ale jde o krádeže pohonných hmot

(PHM) ze stavebních strojů. Tento způsob trestné činnosti je zastoupen ve 4 případech, což činí 17,4 % z dat zjištěných podle zadávaných kritérií. Ve třech případech se pak jednalo o krádež prostou, tzn. krádež věcí bez nutnosti překonat překážku a tedy spáchat čin vloupáním, což činí 13 % zastoupení ve výsledcích. Shodně ve dvou případech a tedy s 8,7 % zastoupení byly vygenerovány případy poškození cizí věci, kde jsou zařazeny i případy překopnutých přípojek plynu, vody apod., a případy pracovních úrazů. V další části byl proveden cílený dotaz směrem k úrazům a následně z výsledků výstupu byly vytřízeny takové úrazy, které souvisí s výkonem stavebních pracovních činností, byť místem spáchání byl např. průmyslový objekt. Tímto dotazem bylo zjištěno celkem 6 dalších pracovních úrazů, mimo dva již zmíněné. Celkem tedy byla zjištěna následující četnost a procentuelní zastoupení jednotlivých trestných činů či událostí:

Celkem skutků:	29	100 %
Z toho:		
1. Krádež vloupáním	12	41,4 %
2. Pracovní úrazy	8	27,6 %
3. Krádež PHM	4	13,8 %
4. Krádeže prosté	3	10,3 %
5. Poškození cizí věci	2	6,9 %

Z výsledků šetření tedy vyplývá, že trestnou činnost na stavbách nebo události, které jsou prověřovány policií na stavbách lze rozdělit na 2 základní kategorie a to na:

- 1. majetkovou trestnou činnost**
- 2. úrazy a jiné mimořádné události**

Výraznou převahu má první kategorie, v tomto případě se 72,4 % případů proti 27,6 % případů pracovních úrazů. Z celkového počtu 2991 evidovaných událostí jako trestných činů se trestná činnost prověřovaná ve stavebnictví podílí minimálně 1 % na celkovém množství případů trestné činnosti. Nicméně nutno dodat, že z výstupu nelze pomocí klíčových slov a ani pomocí podrobnějšího členění, bez toho aniž by musel být zkoumán obsah jednotlivých případů, objektivně zjistit například hospodářské trestné činy, které souvisí nebo by souvisely s výkonem stavebních činností jako například trestné činy podvodu, zpronevěry, poškozování či zvýhodňování věřitele a další trestné činy např. v souvislosti s veřejnými zakázkami apod. (Policie České republiky, nedatováno)

Účastníci výzkumného šetření

Všichni tři dotazovaní jsou příslušníky Policie České republiky a zabývají se trestnou činností ve stavebnictví a pracovními úrazy nebo se s takovou formou trestné činnosti již setkali. Jednotlivé rozhovory pak přinesly následující výsledky:

Prvním dotazovaným je policista služebně zařazený u služby kriminální policie a vyšetřování s délkou služebního poměru 16 let. Uvedl, že se setkal s trestnou činností ve stavebnictví, a to jak výše uvedeného charakteru majetkového, tak zejména s pracovními úrazy. Jsou to právě pracovní úrazy, které primárně ze své pozice prověřuje. Sám uvedl, že pracovní úrazy jsou častou i nejproblematičtější záležitostí ve stavebnictví. Doslova uvedl *„... z toho stavebnictví je to tak nejproblematičtější. Takový ty krádeže a tak, to problém není, protože to je i jejich zájem, ať to vyšetříme a to každý spolupracuje a rád.“* Z hlediska postupu řešení problému uvedl, že si většinou musí poradit sám a pokud potřebuje získat fundované informace, tak se snaží zejména telefonovat svým známým, případně znalcům, se kterými problém konzultuje. Přímou jako oficiální konzultanty je nevyužívá, ale informace od znalců získává v rámci dobrých vztahů, které v průběhu kariéry navázal. Důvod je zejména finanční, ale také v rozdílu mezi váhou sdělení konzultanta a znalce. Jako další problém uvedl, že by přivítal výjezd Oblastního inspektorátu bezpečnosti práce na místo, zejména z důvodu jejich kvalifikace. Toto dotazovaný vystihl slovy: *„Ti kdyby dojeli, tak by řekli hned, na co se zaměřit.“*

Největší rezervy při prověřování vidí na straně policie v neznalosti základních pravidel bezpečnosti práce na stavbách a ve znalostech o povinně vedené dokumentaci na stavbách. Tímto směrem by si pak představoval i případné školení či kurz. Doslova uvedl: *„Mně by se líbilo, kdybych se dozvěděl za prvé, jak se pohybovat bezpečně po stavbách a s kým, co mi to případně nařizuje a kde to je obsaženo, i když se tam pohybují jako policista. Právě ať se tam s nikým nehádám a taky bych chtěl třeba vědět, jak je to s BOZP ve výškách, hloubkách apod. Takový ty základy, to nám tady nikdo pořádně neřekne.“* Uvedl, že neslyšel, že by byl nějaký kurz tímto směrem zaměřen. K délce kurzu či školení uvedl, že to není až tak podstatné, ale za důležité považuje, aby vzdělávací aktivita souvisela s praxí a pokud možno, aby byly uvedeny praktické příklady nebo exkurze na stavbu. Za důležité považuje rovněž odkaz na získané informace nebo jejich souhrn v elektronické podobě pro další využití.

Druhý dotazovaný je rovněž policista služebně zařazený u služby kriminální policie a vyšetřování s délkou služebního poměru 12 let. Také on je spíše orientovaný na prověřování pracovních úrazů či jiných mimořádných událostí a závažnějších případů, ale potvrzuje, že trestná činnost ve stavebnictví má charakter zejména majetkový a poté právě pracovní úrazy. K majetkové trestné činnosti si nepamatuje, že byl nějaký závažnější problém, který musel řešit jinak než u jiných případů. Nicméně také on vnímá největší problém v otázce bezpečnosti práce a povinné dokumentace na stavbách. Pokud řeší nějaký problém v této souvislosti, tak se snaží využít svých kontaktů na známé pohybující se v oboru či znalce, studuje potřebné právní předpisy důležité pro každý z případů, ale také využívá zkušenosti svého nadřízeného.

Při prověřování vidí limity zejména ve skutečnosti nepřítomnosti pracovníka Oblastního inspektorátu práce na místě a to alespoň u některých vážnějších případů. V této souvislosti uvedl, že se dosud nesetkal s tím, že by takový pracovník přijel ihned k případu, ale jejich přítomnost by mu zajisté v prověřování pomohla. Doslova uvedl: *„To bych třeba uvítal, kdyby někdo, kdo tomu rozumí, byl už na místě a řekl, tady to vyfoť, změř a tak, tady mělo být zábradlí apod.“* Právě v této souvislosti zmiňuje jeden svůj případ se smrtelným zraněním a po zkušenosti by uvítal například pravidelné výjezdové služby Oblastního inspektorátu práce. Přítomnost takové služby by mu pomohla v orientaci na místě a v otázkách pro následující výslechy atd. Důležité skutečnosti o porušení bezpečnosti práce by tedy věděl hned a ne až z dodatečné písemné zprávy tohoto úřadu.

Dalším kladem by pro jeho práci byl určitě nějaký kurz nebo seminář, ale přínos vidí i v případném metodickém návodu nebo nějaké brožury s výčtem základních norem o BOZP na staveništích. Mezi obsah by pak zařadil: *„...základní pravidla BOZP, odkdy je práce ve výškách, v hloubkách, kdy se musí zajišťovat stavební jámy, jako od jaké hloubky...“* apod. Dále pak zmínil otázku povinných školení, zejména pro nejrůznější specializace ve stavebnictví a alespoň základní orientaci v této problematice. Toto jsou tedy základní linie pro oblast BOZP, ale dotazovaný také zmínil důležitost dokumentace na stavbách. V této souvislosti by přivítal informace o tom, jaké jsou základní dokumenty na stavbách, co mají obsahovat a kdo s nimi má disponovat. V této souvislosti pak zmínil i skutečnost, že by se rád dozvěděl na takovém školení, jak je to s odpovědností na stavbě, jakou má zodpovědnost stavbyvedoucí, jakou mistr a jakou stavební dozor.

Třetím dotazovaným je policista sloužící nejkratší dobu, 10 let a v současné době je služebně zařazen u oddělení hospodářské kriminality. Také on potvrdil, že se několikrát setkal s trestnou činností ve stavebnictví, přičemž registruje zejména úrazy, pády a další pochybení. Zvláště vzpomíná na svůj poslední případ z tohoto prostředí a to spadlé mostní bednění na jednoho pracovníka, který utrpěl těžkou újmu na zdraví. Při popisování, jakým způsobem si se situací poradil, doslova uvedl: „*To bylo špatný, protože jsem vůbec nevěděl, co mám dělat a hlavně nikdo ti tady neporadí*“ a dále doplňuje: „*...na stavbě každý říká, že všechno bylo o.k. a ty stojíš u hromady bednění a akorát fotíš a díváš se co s tím.*“ Nakonec sám našel řešení dotazem u výrobce lešení. Jako největší problém však vidí v otázce BOZP. Zejména při posuzování případných zanedbání těchto povinností přímo na místě a jejich dokumentaci na místě činu.

Jako největší přínos by viděl v tom, kdyby se na místo musel dostavit pracovník Oblastního inspektorátu práce. Zejména pak u těžkých zranění. Tzn. tam, kde doba léčení zpravidla přesáhne dobu 6 týdnů. Toto srovnává s praxí na železnici, kde pracovníci z drážní inspekce tuto povinnost mají. Samotný přínos vidí hlavně v tom, že pracovníci stavby mají obavu z následků a mohou některé skutečnosti na místě zamlčet a pak je dodatečně napravit, ale takový fundovaný a nezávislý člověk v posuzování BOZP by pomohl rozpoznat problém hned na místě. Doslova uvedl: „*...řeknou ti co a jak asi bylo a hlavně co máš vzít, na co se určitě podívat a takový věci.*“ Nicméně je podle něj otázkou, zda stávající legislativa toto umožňuje, případně, zda by muselo dojít k nějaké úpravě legislativy.

Pokud jde o případné přivítání nějaké vzdělávací aktivity, tak k tomu se vyjádřil jednoznačně slovy: „*Cokoli. Protože o tom tady nikdo nic pořádně neví.*“ Největší přínos pro něj by viděl zejména v tom, kdyby vzdělávací aktivita obsahovala informace o základních věcech důležitých na stavbě. Jedná se tedy o informace k povinné dokumentaci na stavbě a jejím povinném obsahu, k tomu by mohl dát informace někdo z příslušného Stavebního úřadu. Ale hlavně alespoň základní přehled o BOZP v tomto prostředí. Zvláště pokud jde o práci ve výškách nebo problematiku výkopů a jejich zabezpečení apod. Z hlediska času by přivítal spíše jednodenní vzdělávací aktivitu.

4.2 Stanoviska dalších zúčastněných

Cílem tohoto dílčího šetření bylo zjistit, jak vnímají tuto problematiku ostatní subjekty blízké cílové skupině, s jakými problémy se oni setkali, co je podle nich způsobuje, v čem vidí případné rezervy a jaké jsou podle nich možnosti nápravy. Za tímto účelem byly zvoleny i zdroje informací, a to u vedoucího funkcionáře policistů, kteří se zabývají prověřováním trestné činnosti ve stavebnictví, a u dvou zástupců stavebních společností. Informace byly zjišťovány pomocí rozhovorů s dotazovanými. U vedoucího funkcionáře pak bylo důležité zejména zjistit:

1. S čím si policisté na oddělení při prověřování trestné činnosti nebo jiných mimořádných událostí ve stavebnictví nevěděli rady?
2. Zda museli nějaké informace zjišťovat, jaké?
3. Jakým způsobem vyřešili problém policisté a jaké byly jeho možnosti pomoci?
4. Jakou on sám má představu o doplnění vzdělání podřízených a jaký typ vzdělávání by upřednostnil?
5. Jaká opatření navrhuje ze své pozice k nápravě, jaká by uvítal?

V případě zástupců společností pak byl rozhovor veden v takovém duchu, aby se podařilo nalézt odpovědi pokud možno na otázky typu:

1. Jakou mají zkušenost s policií a v rámci jaké činnosti na stavbě se s policií setkali?
2. Jak vnímali ze svého pohledu práci policie, její fundovanost na místě stavby?
3. Jaká jsou jejich doporučení směrem k práci policie v prostředí stavebnictví, v čem vidí rezervy?

V následujícím textu je proveden souhrn výsledků tohoto dílčího šetření a to postupně podle jednotlivých zdrojů informací.

Nadřízený služební funkcionář

Jak už bylo uvedeno výše, ke spolupráci na výzkumném šetření dal souhlas pouze jeden ze služebních funkcionářů služby kriminální policie a vyšetřování na zmíněném článku Policie České republiky. Tento policista je ve služebním poměru 12 let, z čehož celkově 7 let je v řídicí funkci. K problematice trestné činnosti na stavbách uvedl, že se samozřejmě vyskytuje i při práci na jeho oddělení, přičemž nejproblematictější jsou události kolem pádů a nejrůznějších mimořádných událostí, jako výbuchy, překopnutá vedení apod. Z majetkové trestné činnosti uvedl, že problematičtější jsou zejména krádeže vybavení stavby, ale také

krádeže PHM ze stavební techniky. On sám nikoho na oddělení nevyčlenil čistě na problematiku stavebnictví, protože to podle něj není z personálních důvodů a s ohledem na objem zpracovávaných případů trestné činnosti možné. Také nemá k dispozici žádného policistu se stavebním vzděláním. Nicméně pro úrazy a obdobné záležitosti má vyčleněny dva policisty, kteří se problematikou v případě jejího výskytu zabývají.

Největší problém pak vidí zejména v tom, že je těžké sehnat znalce, zejména v oblasti BOZP a zmiňuje, že například Oblastní inspektoráty práce nejezdí na místo události, přičemž jejich přítomnost by byla jen pozitivem. Nejčastěji se podle něj na místě činu řeší, jakou mají zajistit dokumentaci, protože jak říká: „...*kluci pořádně neví, jak funguje ve stavebnictví systém dokumentace*“, když pak není na místě nikdo např. znalý BOZP, tak doslova uvedl: „*Inspektorát nepřijede a pak tak stojíš a nevíš, co pořádně zajistit, na co se zaměřit apod.*“ Velký přínos by tedy pro prověřování trestné činnosti přímo na místě mělo, kdyby se na místo závažnějších událostí dostavili ihned pracovníci Oblastního inspektorátu práce automaticky. K tomu by však bylo zapotřebí změny legislativy např. v systému hlášení.

K návrhům na vzdělávací aktivity v tomto směru uvedl, že by problematiku rozhodně nezačleňoval do např. stávajícího kurzu pro vyšetřovatele, neboť ten už je nyní obsahově nabytý nejrůznější problematikou, ale nějaké školení nebo kurz by byl vhodný. Neví o tom, že by nějaká vzdělávací aktivita byla v tomto směru realizována. Nemuselo by jít třeba ani o kurz, ale i o nějaký metodický návod apod. Nicméně by měl obsahovat nějaký obecný návod o fungování stavby z hlediska povinné dokumentace a odpovědnosti jednotlivých, zejména řídicích osob. Také by mohla obsahovat stručné vysvětlení povinností dle stavebního zákona a nejdůležitější předpisy apod. Samotnou kapitolou je pak otázka BOZP. Celkově tedy problematiku, co by měla obsahovat vzdělávací aktivita, shrnul: „*Základní informace o tom, jak funguje stavba, jaké jsou základní bezpečnostní pravidla na stavbách, jaká je základní dokumentace u všech staveb a hlavně u koho ji hned najdeme. Od znalců by bylo dobré zjistit na co se prvně zaměřit např. při pádu zdi na člověka, při zavalení hlínou ve výkopu, překopnutí různých potrubí atd.*“ Z hlediska délky trvání by upřednostnil kratší vzdělávací aktivity. Důležité také je, aby z této aktivity byl k dispozici nějaký materiál, ať prezentace, nebo nějaká dostupná metodika apod.

Zástupci stavebních společností

Pro spolupráci na této úrovni se podařilo pro výzkumné šetření získat dvě osoby, které byly dotazovány v intencích výše uvedených okruhů otázek.

Prvním byl pracovník z oblasti železničních staveb, na pozici tzv. parťáka, tedy zástupce mistra, který většinou řídí nějakou pracovní skupinu. Uvedl, že většinou řeší s policií krádeže na staveništích, obvykle PHM anebo materiální vybavení. V tomto směru však neví, že by byly nějaké problémy. V rozhovoru však uvedl konkrétní případ, kde podle něj byly určité rezervy na straně vzájemné komunikace apod. Jednalo se o smrtelnou nehodu a její prověřování. V této souvislosti viděl jako největší problém samotný pohyb policistů po stavbě. Zejména z důvodu nenošení reflexních vest při pohybu policistů na stavbě a poté nekontrolovaného pohybu na stavbě. V tomto duchu pak zmínil situaci, kterou vnímal jako krajně nebezpečnou a tuto popsal následovně: *„Jeden totiž šel dál od toho místa, kde se událost stala a my jsme dělali asi 300 metrů od nich na jiné koleji pokládku. Já dával pokyn jeřábníkovi a najednou ze zadu vyběhl četník v černých hadrech a málem to schytl kolejnicí.“* Nicméně v tomto případě přiznal, že na úplném začátku policisty nikdo nečekal na nějakém bezpečném místě, aby jim vysvětlil kam jít, kudy chodit apod. V takových případech by ale uvítal i ze strany zaměstnavatele zastavení prací a jako příklad uvedl situaci společné kontroly cizinecké policie a dalších subjektů, kdy všichni měli vesty i helmy, drážní inspekce zastavila práce a všichni prováděli kontroly podle svých zaměření.

Problematické je, například pokud přijedou na místo v různém časovém odstupu a jedna skupina přijede na jedno místo a druhá jinam a pak se pohybuje i v jiných částech stavby, než dojdou k místu činu. Mimo bezpečnost by pak například navrhoval předchozí domluvu s těmito subjekty. Hlavně pokud je stavba většího rozsahu a trvá delší dobu. K tomu podal následující námět: *„...mohlo by se to dopředu policajtům, hasičům i záchrance nahlásit a měl by tam být z naší strany uveden nějaký nonstop kontakt na někoho, kdo je pořád na stavbě a kdo by je naváděl na místo a tak. Taky by se jim rovnou mohlo říct, že je potřebné kvůli bezpečnosti vždy nasadit alespoň tu vestu a pohybovat se bezpečně od velkých mašin a strojů. Měli by co nejdřív jít za někým ze stavby a pak chodit třeba v jeho doprovodu nebo zastavit stavbu, alespoň v té určité části.“* Dotazovaný byl tázán i na zkušenost z Polska a Slovenska, ale v tomto směru se s policií a její činností v těchto zemích nesešel.

Druhý dotazovaný se pohybuje zejména v oblasti dopravního stavitelství na pozici stavbyvedoucího u významné společnosti pohybující se v oblasti stavebnictví. Ten uvedl, že se také setkal několikrát s policií a její činností na stavbě, ale zpravidla šlo o případy krádeží materiálního vybavení a PHM ze stavebních strojů. Také uvedl případ překopnutého optického kabelu, ale to byla záležitost nikoli přímo jejich společnosti, ale nějaké subdodavatelské firmy. V tomto směru uvedl, že s policií nebyl problém, snad jen v terminologii a toto charakterizoval: „...nevěděli co a jak se jmenuje, ale já jsem jim řekl, že je to subka, našel jsem jim protokol o předání stavby, tam máme i předání dokumentace a další podmínky a pak jsem jim dal kopii ze stavebního deníku, tam mám taky poznámku o předání stavby, ale žádný problém nebyl.“ Zmínil pak jeden případ úrazu na stavbě, za který byl stíhán mistr, ale ze strany policie opět neviděl žádný problém.

K případným návrhům ke zlepšení tedy uvedl hlavně základní orientaci v dokumentaci, kterou policie vyžaduje, protože dokumentace stavby je většinou rozsáhlá.

4.3 Srovnání

Cíl tohoto dílčího šetření měl dvě základní linie. První měla za cíl zjistit, jak řeší problematiku trestné činnosti ve stavebnictví policisté v jiném státě než v ČR, v tomto případě na Slovensku, a následně porovnat se způsoby řešení problému v ČR. Druhá pak srovnat nabídku poskytovaných kurzů pro policisty v rámci institutu vzdělávání policistů s akcentem na vzdělávací aktivity mající vztah k trestné činnosti na stavbách mezi ČR, Slovenskem a Polskem. Také zde byly pro získání informací použity dva zdroje a policista v řídicí funkci ze Slovenské republiky a policejní školy a instituce nabízející policejní vzdělání ve Slovenské republice a v Polsku. Z provedeného šetření pak vyplynuly následující zjištění.

Policista Slovenské republiky

Za účelem zjištění informací ze Slovenska byl proveden rozhovor s policistou, který v současné době vykonává funkci kontrolní, právě ve vztahu k Policii Slovenské republiky. Zejména bylo potřeba objasnit:

1. Jaké problémy se objevují na Slovensku při prověřování trestné činnosti nebo jiných mimořádných událostí ve stavebnictví a s jakými si nevěděli rady?
2. Jakým způsobem je vedeno samotné prověřování a kdo jej koná?
3. Jaké vzdělávací aktivity jsou nabízeny policistům na Slovensku v tomto směru?

Dotazovaný v rámci rozhovoru uvedl, že pokud má informace, tak většinou se na Slovensku ve vztahu ke stavebnictví prověřuje majetková trestná činnost, případně hospodářská trestná činnost, samozřejmě i úrazy, ale dosud neslyšel, že by v tomto směru byl nějaký výraznější problém. Podle něj by měl být postup stejný jako v České republice. Úrazy prošetřuje hlavně Inspektorát práce, nicméně určitě spolupracuje i s policií. Sám však neví, zda mají povinnost být vždy přítomni na místě vyšetřování policie. V této souvislosti ale zdůraznil, že z praxe ví, že pokud se objeví nějaký závažný problém třeba na stavbě, tak si vyšetřovatel určitě na místo volá znalce ze stavebnictví nebo toho, kterého potřebuje pro tu danou oblast. V případě smrtelných nehod pak i osobu z Inspektorátu práce. V této souvislosti uvedl: „...vyšetřovatel nemůže vzít v patrnost všechny faktory, zejména pokud se v tom prostředí nevyzná. To by jen stál a bezcílně fotil něco, co bude třeba k ničemu a důležité věci pomíjí“ dále pak k samotnému vyšetřovateli: „...nedovedu si představit, že by to vyšetřovatel dělal sám.“

V rámci své působnosti se zatím nesetkal s tím, že by někdo dal podnět ke kontrole policie v souvislosti se stavebnictvím. Pokud by tomu tak bylo, tak by se zajímal o prvotní postup na místě a právě o to, jak vyšetřovatel vyhodnotil situaci. Jestli postupoval dostatečně zodpovědně, včetně možnosti přivolat znalce a další osoby a zda bral v úvahu všechny faktory, které mohly ovlivnit skutkový děj události. K otázce vzdělávacích aktivit uvedl, že nic takového pro policisty na Slovensku určitě není, a ani o ničem takovém neslyšel.

Srovnání nabídky vzdělávání pro policisty

V rámci této části šetření byly zjišťovány informace z dokumentů dostupných na portále slovenského ministerstva vnitra v sekci Policie. Jedná se o informace ke vzdělávacím aktivitám Středních odborných škol Policejného sboru v Košicích, Pezinku a Bratislavě. V případě Polska bylo využito informací z internetových stránek od dvou subjektů zajišťujících vzdělávání policistů a to Policejní školicí středisko v Legionowě a Policejní škola Katowice. Tato analýza informací měla za cíl odpovědět na následující otázky.

1. Je v policejním školství Slovenska a Polska zvlášť reflektována skutečnost výskytu trestné činnosti ve stavebnictví?
2. Jsou pro tuto oblast nabízeny policistům ve vybraných zemích odpovídající kurzy?
3. Pokud ano, tak co je jejich obsahem?
4. Pokud ano, tak je možné se nabídkou inspirovat v České republice?

V intencích těchto otázek pak byly zjišťovány potřebné informace, jejichž výsledek je popsán na následujících řádcích.

Slovenská republika

Na Slovensku zabezpečuje další odborné vzdělávání policistů zejména síť Středních odborných škol Policejného sboru, které jsou dislokovány v Bratislavě, Košicích a Pezinku. Jejich zřizovatelem je Ministerstvo vnitra Slovenské republiky. Tyto školy realizují jednak základní policejní přípravu pro nově nastupující policisty, tak specializovanou policejní přípravu podle druhu služby (kriminální, pořádková, dopravní apod.). Mimo to nabízí také odborná školení, instruktážně-metodická zaměstnání a zejména nejrozličnější kurzy. (Slovensko, Ministerstvo vnútra Slovenskej republiky, nedatováno)

Zejména se jedná o odborné jazykové kurzy, kurzy informatiky zaměřené jak na používání výpočetní techniky, tak na využívání informačních systémů. Dále je nabídka kurzů pro dopravní službu policie a to od řešení přestupků, přes kurzy řízení až po obsluhu speciální měřicí techniky apod. Rovněž je zde nabídka kurzů kriminalistiky, zejména pro kriminalistické techniky, kurz zkráceného vyšetřování, manažerské kurzy, ale i kurzy pro antikonfliktní týmy nebo pro policisty pracující v prostředí rómských komunit. V rámci vzdělávání jsou pořádány i přednášky odborníků z různých odvětví tak, aby byla propojena policejní praxe do vyučovacího procesu. Jedná se o přednášky z oblastí: falšování a pozměňování cestovních dokladů, menšiny a etnika, kontrola technického stavu vozidla, prvotní úkony a opatření na místě dopravních nehod, drogy a psychotropní látky, extremismus a rasismus, soukromé bezpečnostní služby, korupce u policie, a další témata z kriminalistické problematiky jako oblast pyrotechniky, mechanoskopie apod. Pokud jde tedy o trestnou činnost ve stavebnictví, pak nebyly zjištěny žádné informace o tom, že by byly na Slovensku pořádány pro policisty takové vzdělávací aktivity. (Slovensko, Ministerstvo vnútra Slovenskej republiky, nedatováno)

Polská republika

První z polských policejních vzdělávacích institucí, kde bylo provedeno šetření je Centrum Školení Policie v Legionówě. Toto centrum bylo po celospolečenských změnách v 90. letech minulého století transformováno pro potřeby nově budovaného bezpečnostního aparátu v Polsku a v současné době slouží zejména pro další profesní přípravu polských bezpečnostních složek, tedy nejen samotné policie. Ve středisku probíhá řada seminářů

a kurzů, které slouží účastníkům pro zvýšení jejich kvalifikace. Z obsahové nabídky centra bylo zjištěno, že základním školením je základní odborná příprava v délce trvání 6 měsíců. Jako další kvalifikační příprava a další odborná příprava je nabízena široká škála kurzů. Uvedme například speciální kurzy pro dopravní policii, včetně kurzů výkonu služby na kole a motocyklu, školení na zlepšení řidičských dovedností, specializovaný výcvik v taktice a technice výslechu, kurz pro boj s počítačovou kriminalitou, využívání informačních zdrojů, specializovaný výcvik v boji proti drogové kriminalitě, specializované školení v oblasti pyrotechnické, specializované školení v oblasti prevence domácího násilí, organizovaného zločinu, proti násilným osobám apod. (Polsko, Centrum Szkolenia Policji, 2015)

Jedno ze školení pak nese v překladu název: Specializované školení v organizaci a provádění kontroly při sdělení katastrofy a ve stavebnictví. Prověřením obsahové náplně školení na informačním portále Národního policejního prezidia Polské republiky pak bylo zjištěno, že cílem školení není přímo trestná činnost ve stavebnictví, ale jedná se o kurz pro kriminální službu, jehož prostřednictvím mají účastníci získat vědomosti a dovednosti nezbytné v souvislosti s kontrolou a řízením v místě rozsáhlých katastrof a neštěstí. Školení tedy spíše souvisí např. s haváriemi při letectví a hlavně s hrozbou teroristických útoků v obydlených oblastech. (Polsko, Komenda Główna Policji, 2014)

Druhou vybranou polskou školou je Policejní škola v Katovicích. Tato škola byla založena v roce 1999 a stejně jako centrum v Legionowě i tato poskytuje policistům potřebné kvalifikační vzdělání pro výkon jejich činností. Škola je zaměřena zejména na vzdělávání služby pořádkové policie. Mimo základní odbornou přípravu poskytuje rovněž řadu specializačních kurzů a školení. (Polsko, Szkoła Policji w Katowicach, nedatováno)

Pro rok 2015 se jedná o kurzy s tématem domácího násilí, dále kurzy pro policisty plnící úkoly ve správním řízení, pro policisty, kteří jednají jako státní zástupce, boje proti obchodování s lidmi, taktiky a techniky výslechu, techniky intervence, zásahu proti agresivním a nebezpečným lidem, spolupráce s médii apod. Po obsahové stránce nabídky kurzů lze konstatovat, že ta je víceméně totožná s nabídkou kurzů centra v Legionowě. Také v nabídce této školy nebyl nalezen žádný kurz či školení specializované na trestnou činnost ve stavebnictví. (Polsko, Szkoła Policji w Katowicach, 2015)

4.4 Shrnutí výsledků dílčích šetření

V rámci výzkumného šetření byla provedena analýza výstupu z interního systému evidence trestné činnosti, který využívá konkrétní článek Policie České republiky, dále srovnání nabídky vzdělávacích aktivit, které poskytují v této oblasti policejní školy na Slovensku a v Polsku a zejména byly získávány informace od dotazovaných osob pomocí polostrukturovaných rozhovorů. V následujícím textu je pak uvedeno závěrečné shrnutí získaných informací.

Identifikace a analýza problému – statistické údaje

Ze získaných výstupů z interního systému evidence trestné činnosti bylo zjištěno, že trestná činnost ve stavebnictví má své zastoupení ve struktuře celkových případů trestné činnosti na uvedeném článku Policie České republiky. Podle zvolených vstupních informací bylo zjištěno celkem 29 případů, které odpovídají svým charakterem odvětví stavebnictví a celkové zastoupení tak z celkových případů trestné činnosti činí 1 %. Nicméně tato hodnota je uváděna jako minimální, neboť výzkumným šetřením bylo zjištěno, že například u hospodářské trestné činnosti (např. podvody, zpronevěry, poškození/zvýhodnění věřitele apod.), nelze bez bližšího seznámení se s obsahem trestního spisu separovat výhradně trestnou činnost spáchanou ve stavebnictví a to právě pro povahu samotných skutkových podstat jednotlivých trestných činů. Z výsledků šetření také vyplynulo, že trestnou činnost na stavbách nebo události, které jsou prověřovány policií na stavbách, můžeme rozdělit na 2 základní kategorie mající podobu majetkové trestné činnosti s 21 zjištěnými skutky (72,4 %) a pracovních úrazů s 8 zjištěnými případy (27,6 %).

Identifikace a analýza problému – účastníci výzkumného šetření

Z analýzy informací získaných od tří policistů, kteří se zabývají touto problematikou na zmíněném článku Policie České republiky, bylo zjištěno, že všichni tři pracovníci se shodují v základních problémech klíčových pro prověřování trestné činnosti nebo jiných mimořádných událostí v tomto odvětví. Shodují se, že při prověřování trestné činnosti majetkového charakteru, tedy nejrůznějších krádeží, ať už vloupání či prostých krádeží, není zpravidla problém při prověřování. Toto příkládají zejména společnému zájmu policie a poškozených subjektů, v tomto případě stavebních firem, dělníků atd., tedy objasnit skutek a pokud možno zjistit osobu pachatele takového činu. V takových případech spolupráce

funguje a podle policistů, právě fakt, že tyto firmy jsou zpravidla poškozené, rozhoduje o bezproblémové spolupráci.

Nicméně zároveň se shodují v tom, že logicky opačná situace nastává u skutků, kde by mohl být podezřelým někdo z osob na stavbě. Jedná se jednak o uvedené případy překopnutých vedení apod., ale zejména při pracovních úrazech v souvislosti s výkonem práce na stavbě a případném zanedbání některých povinností vyplývajících z bezpečnostních předpisů pro práci v takovém prostředí.

V tomto směru bylo od všech policistů zjištěno, že zde vidí problém i z pohledu policie, neboť policisté na místě nemají potřebné informace o tom, jak funguje systém na stavbách, a to jak z hlediska povinné dokumentace, tak z hlediska rozsahu povinností vyplývajících právě ze specifických bezpečnostních předpisů pro práci na stavbách. Všichni tři se shodují, že v tomto směru by přivítali přítomnost pracovníka Oblastního inspektorátu práce, který v současné době nemá povinnost automaticky vyjíždět k pracovním úrazům. Tuto výpomoc by přivítali zejména u případů těžké újmy na zdraví, přičemž taková újma je již od zranění, které si vyžaduje zpravidla dobu léčení přesahující 6 týdnů a samozřejmě u smrtelných zranění. Společně jsou ve shodě i v rozsahu takové výpomoci, která by měla představovat zejména metodiku a oporu na místě činu. Zejména jde o upozornění na povinnosti, které by v souvislosti se skutkem měly být dodrženy a upozornění na ty, které se jeví jako pravděpodobně nedodržené a zejména, co je potřeba zadokumentovat pro řádné posouzení události, rovněž pak v případě zajištění potřebných dokladů z dokumentace stavby. V této souvislosti pak zmiňují nejen pracovníky pro oblast BOZP, ale také vidí problém se znalci, kteří nechtějí příliš posuzovat takové případy a pro zisk informací namísto oficiálně přibraných konzultantů, využívají svých známých nebo kontaktů získaných v rámci služby.

Všichni zúčastnění se rovněž shodli v názoru na případnou vzdělávací aktivitu v tomto směru. Uvedli, že se dosud neúčastnili žádného školení či kurzu v tomto směru a ani nemají informaci, že by taková aktivita byla policií nebo pro policii pořádána. Každopádně se přiklání raději ke kratšímu kurzu, který by měl trvat nejlépe 1-2 dny a měl by být doplněn o příklady z praxe, všichni tři preferují zejména oblast bezpečnosti práce. Tedy dozvědět se od fundovaných osob, jaká jsou alespoň základní pravidla pro bezpečnost práce na stavbách. Zejména pokud jde o pohyb osob na staveništi, ale hlavně při práci ve výškách a hloubkách a v souvislosti s prováděnými výkopy apod. V této souvislosti by chtěli znát i potřebnou povinnost např. speciálních školení pro některé specifické činnosti na stavbě. Také by přivítali orientaci v základní dokumentaci stavby. Stejně tak jako témata školení, tak za důležité

považují všichni i to, aby byl z takového školení či kurzu využitelný nějaký výstup, ať např. v podobně nějaké prezentace nebo v podobně metodického doporučení, základního přehledu k problematice apod.

Z hlediska takto získaných informací lze shrnout, že výkonnostní mezera má charakter jednak mezery vzdělanostní a jednak organizačních podmínek, zejména nedostatky v oblasti legislativních podmínek.

V oblasti vzdělanostní jde zejména o tyto závěry:

1. absence znalostí o základních bezpečnostních předpisech a požadavcích při výkonu práce v oblasti stavebnictví,
2. absence znalostí o základní povinné dokumentaci na stavbách a jejím obsahu.

V oblasti organizačních podmínek jde zejména o problematiku:

1. absence vzdělávací aktivity pro oblast stavebnictví,
2. absence vhodné metodiky pro prověřování případů pracovních úrazů na stavbách, zejména upravující oblast základních předpisů BOZP,
3. nepřítomnosti pracovníka Oblastního inspektorátu práce na místě,
4. nepřítomnost konzultanta na místě činu pro konkrétní posuzovanou oblast.

Stanoviska dalších zúčastněných – nadřízený služební funkcionář

Výše uvedené závěry vyplývající z rozhovorů s policisty pak potvrzuje i dotazovaný služební funkcionář z uvedeného článku Policie České republiky. Tedy ve shodě s nimi nevidí v této oblasti problém při objasňování majetkové trestné činnosti, ale rezervy lze hledat při objasňování zejména problematických pracovních úrazů. I z rozhovoru s ním je patrné, že výkonnostní mezera má charakter vzdělanostní i organizační, přičemž největší význam přikládá právě její organizační části. Jde o již zmíněný výjezd pracovníka Oblastního inspektorátu práce na místo činu. Toto vidí jako klíčovou záležitost pro efektivitu objasňování takových případů. V oblasti vzdělávání je to absence znalostí o základních bezpečnostních pravidlech na stavbách a i on zmiňuje důležitost mít dostatečné informace o povinné dokumentaci ve stavebnictví a jejím obsahu. V případě vzdělávací aktivity je proti tomu zařazovat tuto problematiku do již probíhajících kurzů, ale pokud možno samostatně jako kratší kurz či seminář, ze kterého by vzešla např. využitelná metodika.

Stanoviska dalších zúčastněných – zástupci stavebních společností

Stanoviska těchto dotazovaných jsou rozdílná a to zejména z důvodu zkušenosti z jednání s policií. Nicméně i zde lze hledat shodu s tím, co zmiňují samotní policisté, jejich nadřízený, ale i s tím, co bylo zjištěno analýzou z interního evidenčního systému. Oba dotazování ve shodě s ostatními dotazovanými rozdělili zkušenost s policií na dvě části. První byla trestná činnost majetková a druhá část se opět týká pracovních úrazů a jejich prověřování. Zatímco dotazovaný z odvětví dopravního stavitelství nevidí na straně policie problém vyjma orientace v základní dokumentaci stavby, tak druhý dotazovaný uvedl více problematických oblastí v souvislosti s činností policie na stavbách a to jak směrem k policii, tak směrem ke stavebníkům. Zcela jednoznačně lze konstatovat, že u něj došlo ke shodě s většinou dotázaných a to v potřebě policistů orientovat se v základní problematice bezpečnostních pravidel na stavbách. Z jeho pohledu jde zejména o samotný pohyb policistů na stavbách. Zdůrazňuje vhodnost využití reflexních vest zejména při pohybu v prostoru manipulace s technikou, ale zároveň upozorňuje na možné komunikační mezery mezi oběma stranami.

I v rámci dotazování u dalších zúčastněných osob lze tedy hovořit o výkonnostní mezeře na poli vzdělanostní i organizační. Z provedeného šetření pak vyplynuly zejména následující mezery.

V oblasti vzdělávání se jedná zejména o:

1. základní pravidla BOZP při pohybu policistů na stavbách,
2. základní informace o povinné dokumentaci na stavbě, jak v oblasti BOZP, tak pro oblast stavební dokumentace.

V oblasti organizačních podmínek jde zejména o problematiku:

1. neúčast Oblastního inspektorátu práce při prověřování událostí na místě samém – z legislativních důvodů,
2. nepoužívání bezpečnostních prvků při pohybu na stavbě,
3. nedostatečná komunikace mezi policií a stavebníky na místě, zejména při soustředění sil a prostředků na místě samém,
4. v případě větších staveb nedostatečné informace o době trvání a rozsahu stavby složkám Integrovaného záchranného systému včetně informací o kontaktech na stavebníky a bezpečných přístupových místech na stavenišťě.

Srovnání – policista ze Slovenské republiky

V této části výzkumného šetření bylo od dotazovaného potvrzeno, že i na Slovensku se problematika trestné činnosti ve stavebnictví resp. činnost policie v tomto prostředí váže zejména na prověřování majetkové a hospodářské trestné činnosti. Nicméně dotazovaný ze své pozice kontrolního orgánu policie uvedl, že zatím nepostřehl výraznější problémy ve vazbě na činnost policie v tomto prostředí. V případě pracovních úrazů pak má za to, že vyšetřovatel při závažnějších případech vždy volí postup tak, aby co nejlépe objasnil všechny okolnosti vzniku události včetně toho, že si na místo přivolá pracovníka inspektorátu práce. Na dotaz směrem k poskytovaným vzdělávacím aktivitám v tomto směru pak ve shodě s jeho českými kolegy uvedl, že ani na Slovensku neregistruje nic v tomto směru.

Srovnání – nabídka vzdělávání pro policisty na Slovensku a v Polsku

Také srovnáním nabídky kurzů a seminářů ve vybraných policejních školách na Slovensku a v Polsku bylo zjištěno, že stejně jako v České republice, tak ani v těchto zemích není kurz či seminář přímo zaměřený tímto směrem. Resp. takový, který by v sobě primárně obsahoval informace o bezpečnostních pravidlech na stavbách nebo o základní dokumentaci na stavbách a jejím obsahu.

4.5 Diskuze nad výsledky výzkumného šetření

Cílem výzkumného šetření bylo konkrétně zjistit, v čem spočívá výkonnostní mezera při prověřování trestných činů či jiných mimořádných událostí spáchaných ve stavebnictví na vybraném článku Policie České republiky. Za tímto účelem bylo využito jednak teoretických poznatků z první části diplomové práce, ale zejména informací získaných výzkumným šetřením. Po shrnutí jednotlivých dílčích výsledků šetření lze konstatovat, že vytyčeného cíle výzkumného šetření dosaženo bylo. V tomto směru došlo výzkumné šetření k závěru, že byly zjištěny dva základní směry výkonnostní mezery v souvislosti s prověřováním trestných činů či jiných mimořádných událostí spáchaných ve stavebnictví na vybraném článku Policie České republiky. První lze nazvat jako výkonnostní mezeru odstranitelnou vzděláváním a druhou jako výkonnostní mezeru odstranitelnou jiným organizačním opatřením.

Za nejstěžejnější body lze podle provedeného výzkumného šetření pro jednotlivé oblasti výkonnostního deficitu považovat následující oblasti, které jsou seřazené podle důležitosti zjištěné šetřením:

Oblasti zjištěné výkonnostní mezery odstranitelné vzděláváním:

1. absence znalostí o základních bezpečnostních předpisech a požadavcích na bezpečnost při práci na stavbách,
2. nedostatek znalostí o základní povinné dokumentaci na stavbách a jejím obsahu,
3. neznalost základních pravidel BOZP při pohybu policistů na stavbách.

Oblasti zjištěné výkonnostní mezery odstranitelné jiným organizačním opatřením:

1. neúčast pracovníka Oblastního inspektorátu práce při prověřování událostí na místě samém,
2. absence vzdělávací aktivity pro oblast stavebnictví, případně metodiky pro prověřování případů pracovních úrazů na stavbách, zejména upravující oblast základních předpisů BOZP a oblast základní dokumentace ve stavebnictví,
3. nepřítomnost konzultanta na místě činu,
4. nepoužívání bezpečnostních vest při pohybu na stavbě,
5. nedostatečná informovanost a komunikace mezi policií a stavebníky, zejména z důvodu soustředění sil a prostředků k místu události a také při pohybu na místě.

Pokud jde o oblast, kde lze výkonnostní mezeru odstranit vzděláváním lze říct, že náprava tohoto deficitu je možná v případě, že bude policistům nabídnuta odpovídající vzdělávací aktivita v tomto směru a pokud bude o tuto aktivitu zájem zejména ze strany jednotlivých útvarů Policie České republiky, tedy například i mimo námi zvolený článek Policie České republiky. Vzhledem k tomu, že informace z oblasti stavebnictví, ale zejména z oblasti BOZP jsou specifické a nejsou běžnou součástí hlavních, obsahově již zcela naplněných, vzdělávacích kurzů, které nabízí policejní školy v České republice, ale jak bylo zjištěno, ani na Slovensku či v Polsku, bude potřeba v případě návrhu takové aktivity pečlivě volit její obsahovou skladbu. Zejména pak směrem k požadavkům policistů, kteří provádějí samotné úkony trestního řízení. V tomto směru byl největší požadavek kladen na praktickou využitelnost informací. Také policisté požadují, aby byl k dispozici nějaký výstup z takového např. školení a to ať v podobě metodiky nebo spíše prezentace, kterou bude možné využít

v praxi. V tomto ohledu lze uvést například výzkumníkem absolvované školení počítačové kriminality, které takový výstup nabízí a je volně ke stažení na stránkách příslušné policejní školy. Informace v této prezentaci jsou tedy využitelné pro praxi a při prověřování této trestné činnosti. Lze souhlasit i s názorem většiny dotazovaných, že kurz by měl být samostatný a neměl by být delší než např. 2 dny. Tomuto názoru se lze přiklonit, neboť pro vedoucí jednotlivých oddělení to neznamena výraznější ztrátu pracovní síly na delší období. Kurz v trvání 1-2 dnů není ani takovou ztrátou času pro policisty, kteří se věnují prověřování a vyšetřování trestné činnosti, často u několika případů najednou, takový problém, jako např. ztráta 4 dnů u tzv. instruktážně-metodických zaměstnání pořádaných např. v prostorách MV ČR, zpravidla u Orlické přehrady apod. Kurzy v trvání 1-2 dnů jsou pak v poslední době běžné i v rámci nabídky kurzů policejních škol v České republice.

Pokud jde o metodiku, tak zde by bylo nutné pohlídnout na šetřenou problematiku širším pohledem, např. oslovením a šetřením na více člancích Policie České republiky, nejlépe na odpovídajícím vzorku v rámci ČR, neboť metodiky, pokud jich má být využíváno v rámci celé policie, zpravidla zpracovávají příslušné odbory Policejního prezidia. Zde by to byl patrně Úřad služby kriminální policie a vyšetřování. Do metodiky by pak bylo vhodné zanezt i stanoviska a informace zjištěné od odborníků – znalců z oboru stavebnictví a BOZP tak, aby metodika odpovídala v současné době účinné legislativě.

Každopádně nic nebrání v případě potřeby zpracování metodiky v rámci nižších článků Policie České republiky, a pokud bude v souladu s účinnou legislativou a interními předpisy policie, lze na základě výsledků výzkumného šetření v rámci jednoho článku Policie České republiky vypracovat metodiku právě pro uvedený článek. Taková metodika by reflektovala aktuální problémy daného území a také návod na řešení, která jsou v oblasti zažitá. Zejména pokud jde o postup na místě, přivolání a konzultace s vedoucími, znalci, jejich přibírání apod., neboť tato pravidla jsou pro každý článek policie mírně odlišná. Taková pravomoc by pak náležela zvoleným funkcionářům uvedeného článku a metodika by pak byla výsledkem práce patrně jednotlivých vedoucích oddělení, jejich nadřízených, ale také policistů podílejících se na takové trestné činnosti.

V případě oblasti výkonnostní mezery odstranitelné jiným organizačním opatřením byl však jako největší problém zjištěn fakt, že při prověřování pracovních úrazů, či jiných mimořádných událostí, není na místě přítomen pracovník Oblastního inspektorátu práce. V této souvislosti je dobré zdůraznit zkušenost dotazovaného policisty ze Slovenska, který uvádí, že na Slovensku si nedovede představit vyšetřovatele, který sám na místě hodnotí

objektivně všechny aspekty případu bez znalosti prostředí a při závažných úrazech či událostech je na místo přizván pracovník inspektorátu práce. Všichni dotazovaní policisté, včetně jejich nadřízeného, shodně uvádí, že tato skutečnost je nejproblematictější a na zmíněném článku nedochází ke vzájemné spolupráci mezi oběma subjekty. S takovým závěrem lze jednoznačně souhlasit a měl by být opravdu vnímán jako nejtěžejnější bod k efektivitě a profesionalitě prověřování případů úrazů a jiných mimořádných událostí. Vzhledem k tomu, že povinnost výjezdu na místo inspektorátům nevyplývá přímo ze zákona o inspekci práce (Česko, 2005), bude vhodné v tomto případě hlouběji analyzovat možnosti, které tento zákon, případně jiný zákon nabízí ve vztahu ke vzájemné spolupráci obou subjektů. Dotazovaný služební funkcionář sice avizoval nutnost změny legislativy a tedy případné zakotvení této povinnosti přímo do zákona o inspekci práce, nicméně nutno dodat, že v rámci jiných odvětví existují mezi policií a dalšími subjekty nejrůznější formy dohod o spolupráci apod. Nevýhodnou je sice skutečnost, že povinnosti poté nevyplývají přímo ze zákona, ale ze vzájemné dohody a záleží vždy na ochotě spolupracovat a dodržovat dohodnuté podmínky, ale jednoznačně se jedná o časově efektivnější proces, než vyvolat a prosadit změnu legislativy. Minimálně by bylo vhodné, což vychází i z provedeného šetření, aby pracovníci Oblastního inspektorátu práce přímo na místě vždy spolupracovali s policií a rovnou prováděli šetření alespoň u úrazů, či mimořádných jiných událostí, kde zranění má charakter těžké újmy na zdraví.

Další osobou, která by byla podle policistů vhodná na místě, je znalec, případně konzultant, který rozumí tomu danému prostředí a může upozornit na důležité skutečnosti mající vliv na prověřování. Dotazovaní také tuto skutečnost uvádějí, ale zároveň sdělili, že spíše než oficiálním přibráním konzultanta, řeší věc pomocí vlastních známých nebo osob, se kterými navázali kontakt v rámci jiné služební činnosti. Jako důvod byl uveden zejména fakt, že toto prostředí je tak specifické, že konzultanty by byly stejně zpravidla osoby zapsané v seznamech znalců a v takovém případě je lepší již rovnou přizvat osobu jako znalce. Také zde hraje roli ocenění takové osoby, neboť znalec přibráný jako konzultant může nárokovat menší úhradu, ale také skutečnost, že sdělení konzultanta má menší účinky než vyjádření soudního znalce. Toto je skutečnost, která je bezpochyby pro věc rozhodující. Jak v oblasti využití závěrů sdělených touto osobou, tak z hlediska ekonomiky trestního řízení. Každopádně i v tomto ohledu je na místě zvážit, zda by nebylo vhodné, alespoň v závažných a odůvodněných případech, ještě před přibráním znalce, přibrat konzultanta, zejména z důvodu rychlého zorientování se v terénu a upozornění na skutečnosti, které mohou být pro

prověřování důležité. Takových postupů by bylo vhodné využít zejména v případech, kdy je znalec nedostupný, nemůže se dostavit na místo v určitém časovém horizontu a hrozí nebezpečí z prodlení, ale také v případech, kdy policejní orgán je znalci odmítán a potřebuje tedy čas na nalezení znalce ochotného ke spolupráci, jak bylo rovněž v jednom z rozhovorů zmíněno.

Zajímavé zjištění pak přináší pohled jednoho z dotazovaných směrem k bezpečnosti samotných policistů a lze souhlasit, že i tímto směrem by měly být vyvinuty organizační opatření, aby se co nejvíce eliminovalo riziko úrazů policistů v souvislosti s pohybem na stavbách. Je již běžnou praxí, že policisté používají reflexních vest při zastavování vozidel nebo při jiných opatřeních, kde je potřeba, aby byli příslušníci bezpečnostních složek zřetelně viditelní a je nadmíru vhodné, aby si tuto potřebu – být viděn, uvědomili i samotní policisté při pohybu na stavbě. Vhodné řešení by případně bylo, aby se již v základních kurzech seznámili policisté s tím, že užití reflexních vest není povinností jen při zastavování vozidel, ale také aby se pro ně stala tato povinnost standardem nejen při prověřování trestné činnosti ve stavebnictví nebo v obdobném prostředí, ale i při jakékoli jiné služební činnosti na místech, kde by mohlo být ohroženo jejich zdraví nebo život v důsledku toho, že nebyli vidět. Toto však logicky nemůže platit při zákroku proti pachateli apod., neboť v takovém případě by užití reflexních prvků mělo opačný význam. Taková opatření jsou však i v možnostech jednotlivých služebních funkcionářů a mohou být zakotvena i v rámci výše zmíněné tvorby metodik apod., ale i v rámci standardů vystupování příslušníků bezpečnostních sborů při výkonu jejich pravomoci v určitých místech takového výkonu. Je také na místě zmínit možnost, že každé služební vozidlo by mimo balistických ochranných prostředků a prostředků první předlékařské pomoci, mohlo být vybaveno i potřebným počtem reflexních vest, případně přileb, právě pro případy, kdy je potřeba provádět činnost v nebezpečném prostředí nejen tedy staveb, ale i průmyslu nebo při nejrůznějších pátracích akcích atd.

Poslední takovou oblastí, které by z hlediska organizačních opatření měla být věnována pozornost je oblast vzájemné komunikace a informovanosti o prováděných pracích a jejich rozsahu. Tato skutečnost je sice přímo odražena pouze v jednom rozhovoru, ale při bližším pohledu na jednotlivé rozhovory lze konstatovat, že komunikační bariéry mezi policií a stavebníky mohou také sehrát svou roli ve vzájemných očekáváních. Zejména pokud jde o takové informace, aby byly informovány složky integrovaného záchranného systému o kontaktech, místech přístupu na stavbu apod., je potěšující, že tato myšlenka přišla právě od osoby z řad stavebníků. Patrně dotazovaného ovlivnila skutečnost, že vlivem jeho pokynu

a nekontrolovaného pohybu policisty na místě mohlo dojít k dalšímu závažnému zranění, ale samotný nápad o širší spolupráci s dotčenými složkami integrovaného záchranného systému může mít značně pozitivní dopad v obou směrech. Tedy jak ve vnímání policie stavebníky, tak opačně. V takových případech by se eliminovalo náhlé vyskytnutí se osob či vozidel na místech, kde by nebyly očekávány a zároveň složky integrovaného záchranného systému by byly soustředěny v bezpečném prostoru a měly by k dispozici odpovědné zástupce z řad stavebníků, kteří jsou buď potřební pro prověřování událostí na stavbě, nebo jen ty, kteří jim ukáží cestu či zajistí bezpečný průchod stavbou k místu události. Toto samozřejmě platí zejména u staveb většího rozsahu, pro které je typický velký provoz stavební techniky a velký pohyb osob na stavbě. Jedná se např. o železniční stavby, dopravní stavitelství nebo o výstavbu rozsáhlých objektů apod. Je pak na zvážení, jak by měla povinnost nebo ochota k takové spolupráci být zakotvena legislativně. Jen stěží si představit, že by zástupci integrovaného záchranného systému objížděli stavby a snažili se dohodnout na vzájemné spolupráci a informovanosti. Jako účelné se jeví případně analyzovat, v jakém rozsahu je tato problematika již v současné době ukotvena v legislativě České republiky a zejména, jak je případné ukotvení takové povinnosti dodržováno a kdo je pověřen jeho kontrolou. Tuto povinnost by mohly např. nést příslušné stavební úřady, neboť ty mají informace o rozsahu realizace výstavby na území, které spravují a mohli by v rámci stavebního řízení, u staveb stanoveného rozsahu, takovou podmínku směrem k činnosti integrovaného záchranného systému vyžadovat ještě před zahájením stavebních prací nebo bezprostředně po jejich zahájení.

Jak je patrné z této diskuze ke zjištěným výsledkům, provedené výzkumné šetření opravdu konkrétně zjistilo, v čem spočívá výkonnostní mezera při prověřování trestných činů či jiných mimořádných událostí spáchaných ve stavebnictví na vybraném článku Policie České republiky a je zřejmé, že se nabízí několik možných variant případných řešení a to jak na poli vzdělávání, tak na poli organizačních opatření. Realizace jakéhokoli opatření by pak jistě přispěla nejen k vyšší profesionalitě a efektivitě při prověřování, ale i ke zlepšení vnímání činnosti policie v očích veřejnosti.

5 Závěr

Cílem diplomové práce bylo identifikovat vzdělávací potřeby policistů při prověřování trestných činů či jiných mimořádných událostí spáchaných ve stavebnictví. Hlavní myšlenka pro volbu tohoto cíle vychází z vlastní zkušenosti autora jednak v oblasti policejních činností, tak v oblasti stavebnictví a ze skutečnosti, že při vzájemných interakcích v rámci prověřování trestné činnosti ve stavebnictví musí zákonitě docházet mezi policisty a stavebníky k situacím, které díky specifickým podmínkám prostředí na stavbách a jejich neznalostí na straně policistů, mohou mít vliv na vzájemná očekávání jak v oblasti komunikace, tak v oblasti samotného výkonu práce na místě a vnímání činnosti policie při plnění jejich úkolů. Za účelem dosažení tohoto cíle bylo potřeba naplnit cíle dílčí, které byly stanovené pro teoretickou část a část empirickou této práce.

Teoretická část byla rozdělena do dvou kapitol a v souladu se stanoveným cílem pro tuto část práce byl v první kapitole popsán současný systém a struktura vzdělávání u Policie České republiky. V první části této kapitoly bylo objasněno, co si lze představit pod pojmem policejní vzdělávání a zejména byla popsána základní struktura současného policejního vzdělávání a charakterizováno pět hlavních subjektů, které se podílejí na poskytování vzdělávání u Policie České republiky. Druhá část této kapitoly je pak deskripcí fungování současného systému policejního vzdělávání. Pozornost byla věnována zejména kvalifikační přípravě policistů, která v sobě obsahuje studium k získání stupně a oboru vzdělání, studium k získání zaměření vzdělání a studium k získání dalšího odborného požadavku. V rámci této charakteristiky byla věnována pozornost i skutečnosti, zda poskytované kurzy, školení či jiné vzdělávací aktivity obsahují oblast, která se věnuje trestné činnosti ve stavebnictví.

Také druhá kapitola teoretické části splnila vytyčený cíl a objasnila základní pojmy a problematiku tvorby vzdělávacích programů s akcentem na zjištění výkonnostní mezery včetně analýzy vzdělávacích potřeb. V první části druhé kapitoly je uveden přehled několika možných postupů, etap a kroků podle různých autorů využitelných při tvorbě vzdělávacích programů využitelných nejen v podmínkách podnikového vzdělávání. V druhé části kapitoly je pak popsáno, co je výkonnostní mezera, jak je možné identifikovat výkonnostní mezeru v pracovním prostředí, jaké může mít tato mezera podoby a zejména jaké jsou možnosti jejího odstranění, přičemž patřičná pozornost je věnována i analýze vzdělávacích potřeb a analýze účastníků. Kapitola také ve svém závěru nabízí možnou osnovu pro formulaci závěrů.

Obě kapitoly teoretické části práce pak poskytly patřičný teoretický základ pro splnění cíle empirické části, kterým bylo identifikovat výkonnostní mezeru při prověřování trestných činů či jiných mimořádných událostí spáchaných ve stavebnictví na vybraném článku Policie České republiky. Pro splnění tohoto cíle bylo provedeno výzkumné šetření, které konkrétně zjistilo, v čem spočívá výkonnostní mezeru při prověřování trestných činů či jiných mimořádných událostí spáchaných ve stavebnictví na vybraném článku Policie České republiky. V empirické části je podrobně rozepsána příprava realizace výzkumného šetření pro jednotlivé přístupy ke zjišťování výkonnostní mezery či konkrétních vzdělávacích potřeb.

Pro splnění cíle výzkumného šetření byly realizovány jednak rozhovory s policisty, kteří konají prověřování trestné činnosti ve stavebnictví, tak rozhovor s jedním z vedoucích funkcionářů. Také se podařilo přesvědčit ke spolupráci zástupce stavebních společností, kteří přišli do kontaktu s činností policie na stavbách a poskytli pro výzkumné šetření tyto informace, také formou rozhovoru. Rovněž byla provedena analýza výstupů z evidenčního systému policie, kterým se podařilo alespoň částečně stanovit rozsah a strukturu nejvíce se vyskytujících forem a způsobů trestné činnosti ve stavebnictví. Přínosem byla i poskytnutá součinnost policisty ze Slovenské republiky, který má zkušenosti s kontrolou činnosti Policie Slovenské republiky. Ten poskytl rozhovorem informace o způsobu, jakým je tato trestná činnost zpravidla prověřována na Slovensku. V rámci výzkumného šetření pak bylo provedeno rovněž srovnání poskytované nabídky vzdělávacích aktivit policistům v České republice, na Slovensku a v Polsku, právě s akcentem na aktivity směřující do oblasti prověřování trestné činnosti ve stavebnictví.

Naplněním jednotlivých dílčích cílů části teoretické a části empirické pak tedy došlo ke splnění cíle celé práce. Přínos práce pak spočívá zejména v tom, že se podařilo identifikovat na konkrétním článku policie výkonnostní mezeru, která se vyskytla, v rámci prověřování trestné činnosti ve specifickém prostředí jako je právě stavebnictví. Díky práci byly zjištěny jednak deficity v oblasti vzdělávání, ale zejména limity na straně organizačních. Přínosem pak zajisté je i pohled zástupců stavebních firem. Práce, byť v rozsahu jednoho článku policie velikosti okresu, upozornila na to, že v policejním vzdělávání chybí nějaký konkrétní kurz či obdobný vzdělávací prvek, který by policistům poskytl alespoň základní informace zejména o bezpečnosti práce na stavbách, co se týče norem pro výkon práce, ale i o bezpečnosti pohybu ostatních osob v takovém prostředí. Také byly zjištěny limity ve znalostech základní dokumentace vedené na stavbách a jejím obsahu, přičemž zde jsou zpravidla obsaženy důležité informace pro prověřování. Práce tedy může být zdrojem

informací pro tvorbu konkrétní vzdělávací aktivity pro policisty v tomto směru prověřování a po určité modifikaci lze práci použít jako návod pro zjišťování výkonnostní mezery nejen v jakémkoli směru prověřování trestné činnosti, ale i obecně v podnikovém prostředí. Za přínosné lze bezesporu považovat i zjištění ve vztahu k potřebě lepší vzájemné komunikace a koordinace činností a postupů mezi stavebníky a složkami záchranného integrovaného systému, zejména v případech větších staveb a míst soustředění těchto složek při potřebě pohybovat se v takovém prostoru. Za nejvýznamnější a z hlediska očekávání za nepřekvapivější se však dá považovat zjištění vztahující se ke spolupráci mezi policejními orgány a Oblastními inspektoráty práce. Tato práce poukázala minimálně na skutečnost, že ze strany policie je velmi negativně vnímám fakt, že při prověřování zejména pracovních úrazů, které tvoří vlivem možných následků nejzávažnější skupinu a co do četnosti druhou nejčastější skupinu událostí prověřovaných v prostředí staveb, není na místě osoba orientující se v oblasti bezpečnosti práce a dalších souvisejících předpisů, což by výrazně pomohlo efektivitě prověřování na místě, neboť policisté bez vědomostí v této oblasti, i z důvodu chybějících vzdělávacích aktivit, se neorientují v bezpečnostních předpisech pro takto specifické prostředí. Tento závěr pak nemusí platit jen pro prostředí staveb, ale např. i strojírenství apod., kde jsou specifické požadavky na bezpečnost a kontrola je v kompetenci Státního úřadu inspekce práce. Práce by tedy mohla v tomto směru inspirovat k ověření takové potřeby i u ostatních článků policie a případně k provedení revize současné legislativy k této problematice a k navržení možných způsobů řešení tak, aby v tomto směru bylo prověřování takových událostí efektivní a profesionální.

Použité zkratky:

PČR – Policie České republiky

PP ČR – Policejní prezidium České republiky

MV ČR – Ministerstvo vnitra České republiky

BOZP – Bezpečnost a ochrana zdraví při práci

Použitá literatura a zdroje:

ČESKO, 2003. Zákon č. 361 ze dne 23. září 2003 o služebním poměru příslušníků bezpečnostních sborů. *Zakonyprolidi.cz* [online]. ©AION CS 2010-2014 [cit. 2014-11-26]. Dostupné z: <http://www.zakonyprolidi.cz/cs/2003-361>

ČESKO, 2004. Zákon č. 561 ze dne 24. září 2004 o předškolním, základním, středním, vyšším odborném a jiném vzdělávání (školský zákon). In: *Sbírka zákonů České republiky*. Částka 19, s. 10262 - 10324. Dostupné také z: <http://www.msmt.cz/dokumenty/skolsky-zakon>

ČESKO, 2005. Zákon č. 251 ze dne 03. května 2005 o inspekci práce. *Zakonyprolidi.cz* [online]. ©AION CS 2010-2015 [cit. 2015-03-30]. Dostupné z: <http://www.zakonyprolidi.cz/cs/2005-251>

KRUŠPÁN, Ivan, 1994. *Didaktika odborného výcviku*. 1. vydanie. Ústav pre výchovu a vzdelávanie pracovníkov lesného a vodného hospodárstva SR. Zvolen: Lesopress – ÚVVP LVH SR Zvolen. ISBN 80-88677-21-1.

KUCHARČÍKOVÁ, Alžběta a Josef VODÁK, 2011. *Efektivní vzdělávání zaměstnanců*. 2., aktualizované a rozšířené vydání. Praha: Grada Publishing a.s. ISBN 978-80-247-3651-8.

MINISTERSTVO VNITRA, 2008. Reforma Policie České republiky. Koncepce celoživotního vzdělávání příslušníků Policie České republiky. *Ministerstvo vnitra České republiky* [Intranet Policie České republiky]. [cit. 2014-11-26]. Dostupné z: <http://web.mv.cz/ovsps/Dokumenty/Koncepce.pdf>

MINISTERSTVO VNITRA, 2013. 37. Nařízení Ministerstva vnitra ze dne 8. července 2013, o vzdělávání v policejních školách a školských zařízeních Ministerstva vnitra a v dalších vzdělávacích zařízeních. *Ministerstvo vnitra České republiky* [Intranet Policie České republiky]. [cit. 2014-11-28]. Dostupné z: http://web.mv.cz/ovsps/IAR/NMV_37_2013.PDF

MINISTERSTVO VNITRA, 2014. Systém policejního vzdělávání. *mvcr.cz*. [online]. ©2014 Ministerstvo vnitra České republiky, všechna práva vyhrazena [cit. 2014-11-26]. Dostupné z: <http://www.mvcr.cz/clanek/system-policejního-vzdelavani.aspx>

MUŽÍK, Jaroslav, 2000. *Profesní vzdělávání dospělých*. Praha: ASPI Publishing, s.r.o. ISBN 80-85963-93-0.

MUŽÍK, Jaroslav, 2004. *Androdidaktika*. Praha: ASPI Publishing, s.r.o. ISBN 80-7354-045-9.

MUŽÍK, Jaroslav, Zdeněk PALÁN, 2008. *Vzdělávací program jako základní kategorie dalšího profesního vzdělávání*. Praha: Sdružení NVF, BIVŠ, KMPG. Dostupné z: http://old.nvf.cz/kvalita/dokumenty/vzdel_program.pdf

OBST, Otto, 2006. *Didaktika sekundárního vzdělávání*. 1. vydání. Olomouc: Univerzita Palackého v Olomouci. ISBN 80-244-1360-4

ODDĚLENÍ POLICEJNÍHO VZDĚLÁVÁNÍ MV ČR, nedatováno a. Policejní školy MV. *Ministerstvo vnitra České republiky* [Intranet Policie České republiky]. [cit. 2014-11-28]. Dostupné z: <http://web.mv.cz/ovsps/skoly.htm>

ODDĚLENÍ POLICEJNÍHO VZDĚLÁVÁNÍ MV ČR, nedatováno b. Aktualizovaná Schválená verze Plánu IMZ s celorepublikovou působností pro rok 2015. *Ministerstvo vnitra ČR*. [Intranet Policie České republiky]. [cit. 2015-02-15]. Dostupné z: <http://web.mv.cr/ovsps/skoly.htm>

ODDĚLENÍ VZDĚLÁVÁNÍ PP ČR, 2013a. Specifický vzdělávací program, Nástupní příprava – Základní odborná příprava 2013. Kvalifikační příprava. *Vyšší policejní škola a Střední policejní škola MV v Holešově* [Intranet Policie České republiky]. ©2010 spshol [cit. 2014-11-28]. Dostupné z: http://www.sps.km.jm/joomla/images/stories/informace_pro_vyuku/zop/svp/SVP_nastup.pdf

ODDĚLENÍ VZDĚLÁVÁNÍ PP ČR, 2013b. Specifický vzdělávací program, Řízená praxe – Základní odborná příprava 2013. Kvalifikační příprava. *Vyšší policejní škola a Střední policejní škola MV v Holešově* [Intranet Policie České republiky]. ©2010 spshol [cit. 2015-01-27]. Dostupné z:

http://www.sps.km.jm/joomla/images/stories/informace_pro_vyuku/zop/svp/SVP_ZOP_rozena_praxe.pdf

ODDĚLENÍ VZDĚLÁVÁNÍ PP ČR, 2014. Školní policejní střediska. *Policejní prezidium* [Intranet Policie České republiky]. Policie České republiky ©2014 [cit. 2014-11-28]. Dostupné z:

<http://portal.pcr.cz/npprlzpv/ov/SitePages/Školní%20policejní%20střediska.aspx?WikiPageMode=Edit&InitialTabId=Ribbon.EditingTools.CPEditTab&VisibilityContext=WSSWikiPage>

POLICEJNÍ AKADEMIE ČR, ©2014. Pro zájemce o studium. *Policejní akademie České republiky v Praze* [online]. ©2014 Policejní akademie České republiky v Praze [cit. 2015-02-04]. Dostupné z: <http://www.polac.cz/g2/view.php?uchazec/index.html>

POLICIE ČESKÉ REPUBLIKY, nedatováno. ETR – evidence trestního řízení. *Interní evidenční systém událostí Policie České republiky*. [Intranet Policie České republiky]. [cit. 2015-02-15]. Není dostupné.

POLSKO. CENTRUM SZKOLENIA POLICJI, 2015. Plan Szkoleń i kursów na 2015 r. *Centrum szkolenia policji* [online]. [cit. 2015-03-20]. Dostupné z: <http://www.csp.edu.pl/csp/o-szkole/plan-szkolen-i-kursow/414,PLAN-SZKOLEN-I-KURSOW.html>

POLSKO. KOMENDA GŁÓWNA POLICJI, 2014. Szkolenia specjalistyczne dla policjantów służby kryminalnej. *Informacyjny serwis Policyjny* [online]. ©2000-2015 Komenda Główna Policji [cit. 2010-03-20]. Dostupné z: <http://isp.policja.pl/isp/aktualnosci/4693,Szkolenia-specjalistyczne-dla-policjantow-sluzby-kryminalnej.html>

POLSKO. SZKOŁA POLICJI W KATOWICACH, nedatováno. Informacje o szkole. *Skola policji w Katowicach* [online]. [cit. 2015-03-20]. Dostupné z: <http://katowice.szkolapolicji.gov.pl/informacje-o-szkole/>

POLSKO. SZKOŁA POLICJI W KATOWICACH, 2015. Plany szkoleń i kursów. Plan kursów specjalistycznych 2015. *Skola policji w Katowicach* [online]. [cit. 2015-03-20]. Dostupné z: <http://katowice.szkolapolicji.gov.pl/wp-content/uploads/2011/01/Plan-doskonolenia-centralnego-przewidywanego-do-realizacji-w-Szkole-Policji-w-Katowicach-w-2015-roku.pdf>

PRÁŠILOVÁ, Michaela, 2006. *Tvorba vzdělávacího programu*. Praha: Triton. ISBN 80-7254-712-7.

PROKOPENKO Joseph, Milan KUBRT et. al., 1996. *Vzdělávání a rozvoj manažerů*. 1. vydání. Praha: Grada Publishing, spol. s r.o. ISBN 80-7169-250-6.

PRŮCHA, Jan, Eliška WALTEROVÁ a Jiří MAREŠ, 1995. *Pedagogický slovník*. Praha: Nakladatelství Portál. ISBN 80-7178-579-4.

SLOVENSKO, MINISTERSTVO VNÚTRA SLOVENSKEJ REPUBLIKY, ©1995 - 2014. Polícia. Polícejný sbor. Vzdelávanie. *Ministerstvo vnútra Slovenskej republiky* [online]. MV SR ©1995 - 2014 ELET, s.r.o. [cit.2015-03-15]. Dostupné z: <http://www.minv.sk/?cpv-mvsvr>

VETEŠKA, Jaroslav, Michaela TURECKIOVÁ, 2008. *Kompetence ve vzdělávání*. Praha: Grada Publishing, a.s. ISBN 978-80-247-1770-8.

VYŠŠÍ POLICEJNÍ ŠKOLA V BRNĚ, 2011a. Školní vzdělávací program. Kvalifikační kurz pro policisty územních odborů služby pořádkové policie. *Vyšší policejní škola a Střední policejní škola MV v Holešově* [Intranet Policie České republiky]. ©2010 spshol [cit. 2015-02-02]. Dostupné z: http://www.sps.km.jm/joomla/images/stories/informace_pro_vyuku/studijni_literatura/Kurzy/02_SPP/P2_0210_KK_UO_SPP.pdf

VYŠŠÍ POLICEJNÍ ŠKOLA V BRNĚ, 2011b. Školní vzdělávací program. Kvalifikační kurz pro vedoucí a zástupce vedoucích výkonných organizačních článků služby pořádkové policie. *Vyšší policejní škola a Střední policejní škola MV v Holešově* [Intranet Policie České republiky]. ©2010 spshol [cit. 2015-02-02]. Dostupné z:

http://www.sps.km.jm/joomla/images/stories/informace_pro_vyuku/studijni_literatura/Kurzy/02_SPP/P2_0220_KK_VaZV.pdf

VYŠŠÍ POLICEJNÍ ŠKOLA A STŘEDNÍ POLICEJNÍ ŠKOLA MV V HOLEŠOVĚ, ©2010a. Kurzy. Kvalifikační příprava a kurzy další odborné přípravy. *Vyšší policejní škola a Střední policejní škola MV v Holešově* [Intranet Policie České republiky]. ©2010 spshol [cit. 2015-01-30]. Dostupné z:

http://www.sps.km.jm/joomla/index.php?option=com_content&view=article&id=384&Itemid=227

VYŠŠÍ POLICEJNÍ ŠKOLA A STŘEDNÍ POLICEJNÍ ŠKOLA MV V HOLEŠOVĚ, ©2010b. Informace o studiu. *Vyšší policejní škola a Střední policejní škola MV v Holešově* [Intranet Policie České republiky]. ©2010 spshol [cit. 2015-01-30]. Dostupné z:

http://www.sps.km.jm/joomla/index.php?option=com_content&view=article&id=126&Itemid=296

VYŠŠÍ POLICEJNÍ ŠKOLA A STŘEDNÍ POLICEJNÍ ŠKOLA MV V HOLEŠOVĚ PRACOVIŠTĚ BRNO, ©2010. Přehled plánovaných kurzů od září 2013. *Vyšší policejní škola a Střední policejní škola MV v Holešově pracoviště Brno*. [Intranet Policie České republiky]. ©2010 [cit. 2015-02-15]. Dostupné z: <http://10.208.52.240/>

VYŠŠÍ POLICEJNÍ ŠKOLA MV PRO KRIMINÁLNÍ POLICII, 2013a. Školní vzdělávací program. Kvalifikační příprava. Kvalifikační kurz pro příslušníky P ČR zařazené v SKPV s profesní specializací „vyšetřování“. *Vyšší policejní škola a Střední policejní škola MV v Holešově* [Intranet Policie České republiky]. ©2010 spshol [cit. 2015-02-02]. Dostupné z:

http://www.sps.km.jm/joomla/images/stories/informace_pro_vyuku/studijni_literatura/Kurzy/01_SKPV/P2_0267_SKPV_Vysetrovani.pdf

VYŠŠÍ POLICEJNÍ ŠKOLA MV PRO KRIMINÁLNÍ POLICII, 2013b. Školní vzdělávací program. Kvalifikační příprava. Kvalifikační kurz pro příslušníky P ČR zařazené v SKPV s profesní specializací „odhalování“. *Vyšší policejní škola a Střední policejní škola MV v Holešově* [Intranet Policie České republiky]. ©2010 spshol [cit. 2015-02-02]. Dostupné z:

http://www.sps.km.jm/joomla/images/stories/informace_pro_vyuku/studijni_literatura/Kurzy/01_SKPV/P2_0268_SKPV_Odhalovani.pdf

VYŠŠÍ POLICEJNÍ ŠKOLA MV PRO KRIMINÁLNÍ POLICII, ©2011. Další Odborná příprava. *Vyšší policejní škola MV pro kriminální policii*. [Intranet Policie České republiky]. [cit. 2015-02-15]. Dostupné z: <http://10.201.37.12/dalsi-odborna-priprava>

VYŠŠÍ POLICEJNÍ ŠKOLA MV PRO KRIMINÁLNÍ POLICII – PRACOVIŠTĚ RUZYŇ, nedatováno. Studium. *Vyšší policejní škola MV pro kriminální policii – pracoviště Ruzyně*. [Intranet Policie České republiky]. [cit. 2015-02-15]. Dostupné z: www.spsruz.aa/web/index.php?option=com_content&view=categories&id=13&Itemid=121

VYŠŠÍ POLICEJNÍ ŠKOLA MV V PRAZE, nedatováno. Nabídka studia, kurzů a školení. *Vyšší policejní škola Ministerstva vnitra v Praze*. [Intranet Policie České republiky]. [cit. 2015-02-15]. Dostupné z: <http://10.73.64.206/>

VYŠŠÍ POLICEJNÍ ŠKOLA MV V PRAZE, 2013. Školní vzdělávací program. Základní odborná příprava 2013 – I. školní část. *Vyšší policejní škola a Střední policejní škola MV v Holešově* [Intranet Policie České republiky]. ©2010 spshol [cit. 2014-12-22]. Dostupné z: http://www.sps.km.jm/joomla/images/stories/informace_pro_vyuku/zop/svp/P1_0032B_zop_modular_2013.pdf

VYŠŠÍ POLICEJNÍ ŠKOLA MV V PRAZE, 2014. Školní vzdělávací program. Základní odborná příprava 2013 – II. školní část. *Vyšší policejní škola a Střední policejní škola MV v Holešově* [Intranet Policie České republiky]. ©2010 spshol [cit. 2015-01-26]. Dostupné z: http://www.sps.km.jm/joomla/images/stories/informace_pro_vyuku/zop/svp/P1_0032D.pdf

Přílohy:

Příloha č. 1 – rozhovor s policistou ozn. „OOK (1).doc“

Příloha č. 2 – rozhovor s policistou ozn. „OOK (2).doc“

Příloha č. 3 – rozhovor s policistou ozn. „OHK.doc“

Příloha č. 4 – rozhovor s vedoucím policistou ozn. „Vedoucí.doc“

Příloha č. 5 – rozhovor se zástupcem stavební společnosti ozn. „Stavař_1.doc“

Příloha č. 6 – rozhovor se zástupcem stavební společnosti ozn. „Stavař_2.doc“

Příloha č. 7 – rozhovor s policistou ze SR ozn. „Slovensko.doc“

Příloha č. 1 – rozhovor s policistou ozn. „OOK (1).doc“

OOK 1

S čím jste si při prověřování trestné činnosti ve stavebnictví nevěděli rady?

Museli jste si nějaké informace zjišťovat, jaké?

Jakým způsobem jste vyřešili problém, jenž se vyskytl při prověřování trestné činnosti ve stavebnictví?

Jakou máte představu o doplnění vzdělání a jaký typ vzdělávání byste upřednostnil?

V = výzkumník

D = dotazovaný

V: Prvně se tě zeptám, jak dlouho sloužíš a jak dlouho se věnuješ prověřování trestné činnosti?

D: Ty sloužím už 16 let a v trestním řízení jsem asi 12 let?. Na obvodě nějakou dobu a tady na kriminálce už budu 8 let. Letí to. (smích)

V: Dívej, chci se zeptat na pár věcí. Od vedoucího vím, že děláš různé úrazy a taky věci kolem staveb. Co konkrétně z trestné činnosti prověřuješ, nebo jsi prověřoval? S čím sis nevěděl rady, s čím bys přivítal pomoc z hlediska vzdělání?

D: No, to je těžký. (smích) Já si musím většinou se vším sám poradit se vším. Měl jsem nějaké ty úrazy na stavbách, to ano. To je celkem častá záležitost, protože oni si dají třeba po obědě pivečko, pak se jim zatočí hlava a už letí. Nebo teď nedávno kopali základy u domu a bohužel tak blbě, že jednoho zavalila zeď. To je pak problém a těžko se vždycky hledá viník. Takže já většinou řeším úrazy na stavbách a myslím, že z toho stavebnictví je to tak nejproblematictější. Takový ty krádeže a tak, to problém není, protože to je i jejich zájem, ať to vyšetříme a to každý spolupracuje a rád, že.

V: Dobře a je tedy něco, s čím sis nevěděl rady, v čemž by ti bodlo doplnit si vzdělání?

D: No. (přemýšlí) Určitě by se něco našlo, protože když řeším třeba složitější úrazy, tak je to telefonů a telefonů, než zjistím co a jak. Třeba problém jsou znalci, sehnat znalce má tady každý problém. Hlavně dobrýho, rychlého a pro policii levného. Ale to vzdělání? Třeba by mě zajímalo, na co se zaměřit třeba u takového pádu zdi, nebo zborcení konstrukce. Jestli má smysl něco zajišťovat, nebo to raději nechat hlídat a čekat na znalce, jestli jsou třeba nějaké faktory, které je například po zřícení konstrukce potřeba hned vyfotit, zajistit a tak. Ale třeba by mě zajímali i základní pravidla bezpečnosti na stavbách.

V: Pro vyšetřování?

D: To možná taky, ale stalo se mi, že jsem měl problém na stavbě a nechtěli mě tam pustit, protože nemám helmu, že musím mít doprovod apod. Víím, že celní správa má normálně nafasované přilby a jak kontrolují cizince, tak bez přilby ani ránu. V té bezpečnosti mě, ale hlavně vždy zajímají školení, takže není špatné vědět, jak je to s jednotlivými školeními ve stavebnictví. Myslím třeba u různých vazačů, betonářů apod. Víím, že jsem měl něco s nějakýma stavbařama v dopravě a já zajistil to základní BOZP, ale až pak mi napsali

z inspektorátu, že nebyla v pořádku jiná školení a ti dělníci měli mít tehdy několik dalších zkoušek. To jezdili a doprovázeli tu mašinu, co pokládá asfalt, nebo něco podobného.

V: Jak řešíš takové problémy?

D: Tak snažím se obvolávat, třeba zavolám některému ze známých, pokud se v tom pohybuje, nebo zkusím i nějaké znalce, jen to prokonzultovat.

V: Máš teda konzultanta?

D: Ne, to přímo ne. Spíš, že jsem s nimi v minulosti jednal, tak se v rámci dobrých vztahů zeptám. Ale to není špatná myšlenka. Ono to jde ze zákona, ale nepoužívá se to. Bůhví, jestli by to někdo chtěl dělat, a jak by to bylo průchodný. Konzultant není znalec, a když je problém, radši vezmu znalce.

V: Takže třeba nějaký kurz bys uvítal? Co by kurz měl obsahovat, abys to využil?

D: Dobrý by bylo třeba sehnat nějakého inženýra, nebo znalce, aby řekl na co se zaměřit u takových problémů, jako jsou třeba ty zborcené konstrukce nebo taky překopnuté potrubí, plyn a takový další sítě. Nevím, třeba není vždy důležité brát dokumentaci a stavební deník, ale hlavně to BOZP. Mně by se líbilo, kdybych se dozvěděl za prvé, jak se pohybovat bezpečně po stavbách a s kým, co mi to případně nařizuje a kde to je obsaženo, i když se tam pohybují jako policista. Právě ať se tam s nikým nehádám a taky bych chtěl třeba vědět, jak je to s BOZP ve výškách, hloubkách apod. Takový ty základy, to nám tady nikdo pořádně neřekne.

V: Ani inspektorát?

D: Ten jo, ale pozdě. Oni totiž na místo nejedou hned, ale to určitě víš. To by třeba bylo dobrý. Ti kdyby dojeli, tak by řekli hned, na co se zaměřit. Znalce vždycky nebereš na úrazy se zraněním. Hlavně si nepamatuji, že by se hnedka přibíral znalec na BOZP. Na různé zřícené konstrukce a výbuchy ano, ale na BOZP fakt ne. Ani nevím, jestli to vůbec někdo tady dělá.

D: Tys říkal, co je ještě za problémy, že?

V: No, určitě.

D: Třeba ti samotní stavaři. Už proto by bylo dobrý mít ty informace. Oni vědí, že tomu prd rozumíme a já nepoznám, jestli někam něco dopsali nebo něco zašantročili. To až potom znalec chce a my pak posloucháme výmluvy, že nám to dali, nemají kopie nebo, že nic takovýho nevedli, ztratilo se to, když tam byl velký pohyb lidí, takový záležitosti. Hlavně různé dílčí předávací dokumenty ke stavbám, to by bylo dobrý vědět, jak to funguje.

V: Jakou máš teda představu o takovém kurzu, jak by měl vypadat? Seminář, školení?

D: Mě je to jedno, já klidně pojedu i na čtyři dny někam do Červené a tak. (pozn. objekt MV ČR, který je využíván vedle dalších ke školení zaměstnanců MV ČR a Policie ČR) Pro mě je důležité, abych to nějak využil. Víš co, některý školení jsou jen citování ze zákonů a tak, ale

třeba když jsou tam lidi z praxe a dávají příklady, tak pak je to super. Nebo třeba exkurze na nějakou stavbu, taky by to nemuselo být špatný. A hlavně nějaký odkaz, kde se pak k těm informacím dostanu, ale oni většinou dávají slejdy k dispozici, to je pak fajn. Já pak mám na ploše složky, a když nevím, tak na to kouknu a hledám, co by se dalo použít. Je fakt, že školení na to BOZP nebo různé informace ze staveb, třeba ty deníky, doklady o speciálních školeních na konkrétní práce a takový záležitosti snad ani nebylo. Možná někdy to BOZP, ale to se mění každou chvíli a myslím si, že to určitě nebylo na konkrétní stavby. Ale mohlo by to být třeba i na den tady, pro všechny co lezou na stavby, ať víme všichni alespoň ty základní věci co a jak.

V: Je fakt, že těch oblastí je hodně.

D: Však právě. To musíš umět to a tamto, zdravotnictví, dopravu, pomalu letecký provoz. Kdybychom měli mít na všechno školení, tak neděláme nic jinýho, třeba to BOZP mě fakt zajímá, to by mi bodlo.

V: Super, tak jo, Díky za rozhovor.

D: V pohodě. Ahoj.

Příloha č. 2 - rozhovor s policistou ozn. „OOK (2).doc“

OOK 2

S čím jste si při prověřování trestné činnosti ve stavebnictví nevěděli rady?

Museli jste si nějaké informace zjišťovat, jaké?

Jakým způsobem jste vyřešili problém, jenž se vyskytl při prověřování trestné činnosti ve stavebnictví?

Jakou máte představu o doplnění vzdělání a jaký typ vzdělávání byste upřednostnil?

V = výzkumník

D = dotazovaný

V: Ahoj D., chci se tě zeptat, já vím, že pracuješ hodně na případech trestných věcí v oblastech výkonu nejrůznějších profesí, setkáváš se i s trestnou činností ve stavebnictví?

D: Určitě jo, ale to je celkem dost širokej pojem. Co přesně myslíš, já totiž dělám spíš různé nehody, úrazy, porušení povinností apod. Krádeže a tak, to dělají většinou jiní.

V: Mě zajímá, s čím ses setkal v oblasti stavebnictví a s hlavně s čím sis při prověřování nevěděl rady? S čím sis musel poradit a co sis musel zjišťovat, abys to dobře prověřil, na jaké jsi narážel překážky a podobně?

D: Jasně. Říkal jsi strukturu, že?

V: Ano, taky.

D: Tak já jsem tu už 12 let a dřív jsem dělal i ty krádeže a tak, myslím obecně a určitě tam bylo i to, že někdo něco ukradl na stavbě nebo stavebníkům a tak, ale to si nevybavuji, že by byl nějaký závažnější problém než u jiných případů. Možná, když po nich někdo něco chtěl, myslím doklady, papíry a tak, tak to trvalo nebo vůbec se hledalo, kdo co má. Vidíš, to jsem si vzpomněl, že jednou jsem dělal nějaký překopnutý plynovod nebo parovod, už nevím přesně a to byl problém.

V: V čem?

D: V papírech, protože najednou všichni měli plány, kde měli zakresleno, jak kopat s tím, že tam nic nemá být a nakonec se našli správný doklady, nějaká dokumentace, kde to zachyceno bylo a protože si chtěli zkrátit kopání o pár metrů, tak trochu uhnuli z trasy a už byl problém. Ještě, že se nikomu nic nestalo. No a právě, teď co hledat, že. Já jsem bral nějaké doklady, co mi dával mistr, pak jsem to prohlížel a až někdo tady mi řekl, ať se podívám i po originální dokumentaci, nějaké zprávě, která se k tomu píše, že by tam mělo být vysvětleno i jak mají kopat, na co si dát pozor a tak. Hlavně vůbec tady nikdo neví, jaké mají mít povinné dokumenty a kdo je má mít u sebe. Prostě, když přijdu na stavbu třeba dálnice nebo i baráku, nějakého centra, co musí vždy mít a co za dokumentaci najdu. Co se třeba píše do stavebního deníku, ty to víš?

V: Asi všechno co se dělá, ne?

D: To jo, ale jak to tam má být, co tam být musí a co ne. Určitě tam nepišou romány. Co jsem viděl, tak jsou tam vždycky 2-3 odrážky a podpis a hotovo. Třeba jaké jsou povinnosti a kompetence, například u výkopů, kdo je odpovědný a za co.

V: Jak to myslíš, jako stavbyvedoucí a tak?

D: Jo, přesně. Stavbyvedoucí třeba za všechno, ale za co mistr odpovídá a kdy, za jakých podmínek, že. Nebo co třeba stavební dozor? Musí třeba schválit výkop nebo to jen náhodně kontroluje. Musí tam být pravidelně, zapisuje se jeho přítomnost někam a kam?

Třeba v tomto případě to odnesl mistr, protože on měl plány, kde měl kopat a on nařídil zkrátit výkop jiným směrem. Přiznal se a všichni to potvrdili, navíc tam měl kolíkama vytyčenou dráhu pro výkop.

Pak jsem měl třeba po kolegovi (neuveďeno, jeden z dotazovaných) případ zborceného bednění. Toho se zeptej, ten tam laboroval.

V: Jo, s ním jsem mluvil, popisoval mi to, ale tys to dodělával, ne?

D: Jo. Tam bylo dilema. Nikdo nechtěl říct, jak to mělo být zajištěno. Žádný znalec to pořádně nechtěl dělat, že každý bednění je jiný a takový výmluvy. Nakonec kolega oslovil výrobce a podle jeho plánů se to zkontrolovalo a ejhle, chlapeci to ošidili a spolupracovník byl málem bez noh. To třeba taky nikdo neví, jaký jsou pravidla třeba pohybu kolem bednění, lešení a tak. Sice se to všechno zjišťuje až potom, ale když máš nějaký základ, tak alespoň víš, na co se podívat, ale hlavně u výslechu na co se ptát. I když se pak zeptám třeba mimo mísu, třeba že tam neměl být, protože jsem slyšel, že to a to, tak mi ten stavař řekne, ale on tam mohl být, protože měl oprávnění – vazečák, a už mám informaci pro další práci.

To je taky dobrý vědět, jaký musí mít školení. Tobě tam vrazí to základní o BOZP a já nevím, jestli třeba mostař, musí mít vazečák a tak. Teď už to třeba vím, ale předtím jsem to netušil.

V: Takže problémy se snažíš řešit v tomto směru jak, sám?

D: No hlavně tak. Ale zeptám se třeba T. (vedoucí, také dotazovaný), ten má nějaké zkušenosti, protože ví o spisech nás všech a čte je, takže mi někdy poradí. Ale hlavně se snažím obvolávat znalce, jiné firmy, známé a pak hodně pročítám různé zákony a normy.

V: A co třeba při těch úrazech? Hodně se zmiňuje inspektorát BOZP, co ty na to?

D: Jo. To je dobrá myšlenka. Určitě ti každý řekne, že by bylo dobré dostat na místo. Oni totiž, pokud vím, nejezdí a jestli, tak možná výjimečně, ale já jsem se s tím ještě osobně nesetkal, že by přijeli na místo hned. Nevím, jak to mají ošetřeno, ale asi nemusí jezdit, protože já už byl na nespočet úrazů a nikdo tam z nich nepříjel. To bych třeba uvítal, kdyby někdo, kdo tomu rozumí, byl už na místě a řekl, tady to vyfoť, změř a tak, tady mělo být zábradlí apod. Vzpomínám si třeba na příklad, že dva chlapi dělali na chatě a v prvním patře něco montovali. Ten jeden byl na žebříku, a jak se na něm posouval jak malíři, tak spadl otvorem pro schodiště dolů. Schody tam nebyly a bohužel spadl tak nešťastně, že umřel. Tam si pamatuji, že jsem do odůvodnění psal, že tam mělo být alespoň provizorní zábradlí, protože to bylo snad nad 1,5 m a to už být musí. To už je práce ve výškách nebo tak nějak to psali ve

zprávě právě z inspektorátu, ale ta přišla po měsíci a po naší žádosti o vyjádření, kde jsme jim to popsali. Kdyby třeba měli nějakou službu, že by dojeli, tak nám to mohli říct hned a víš už na co se orientovat a hlavně se ptát, proč to tam nebylo a tak. To mě třeba tehdy vůbec nenapadlo. Ale teď už to vím. Každým případem se člověk učí, že.

Teď jsem měl taky zborcenou konstrukci a týden jsem to nechal hlídat, protože sehnat znalce byl kumšt. Už jsem říkal, že to odvezem celý a pak přijel pendolínem nějaký profesor z ČVUT a to byl nejšťastnější člověk na světě, pořád chodil, že to je ukázkový případ výbuchu. Oni mu tam říkali, že unikala síra a on normálně hned na ně, že to je blbost, uviděl něco na nějaké trubce a že to je ukázkový případ na bázi vodíku, že se jim tam asi dostala voda. To právě jsou věci, se kterými si sami neporadíme. Pak tam normálně skákal po té zničené konstrukci a jen sprejem označoval, co chce vzít, sbalil dokumentaci a pendolínem zase odjel do Prahy (smích). Teď čekám na znalečák. Tady počkám na znalce, protože jinak to nejde, taky jsme fotili, dokumentovali a tak, až ten znalec přesně ukázal, co zadokumentovat. Jo, to bylo dobrý.

V: Když se tě zeptám, jakou máš představu o tom, co by ses chtěl dovědět, nebo co bys potřeboval pro svou práci vědět pro příště? Hodil by se nějaký kurz, nebo jiné informace?

D: (smích) Toho by bylo. Ale to je bez šance pojmout. Těch problematik je tolik, že na to nemá nikdo hlavu. Ale třeba by se mi líbila nějaká brožura, metodický návod nebo nějaký výtah z právních norem v BOZP na staveništích. Proč by ne. Je metodika na domácí násilí, zajišťování peněz, trestnou činnost ve zdravotnictví, padělání peněz, tak proč ne nějaká obecná na stavebnictví nebo na průmysl obecně. Že by tam třeba byly základní pravidla BOZP, odkdy je práce ve výškách, v hloubkách, kdy se musí zajišťovat stavební jámy, jako od jaké hloubky nebo třeba jaké jsou základní dokumenty na stavbách a co v nich je, jaká je odpovědnost hlavně stavbyvedoucí – mistr – dozor. Prostě takový praktický návod. Nebo mohla by to být i přednáška, nebo 1-2 denní kurz. Mohli by tam mluvit odborníci ze staveb, z inspektorátu BOZP, ale třeba i kolegové s větší praxí, státní zástupci – ti by mohli říct co je u soudu vždycky důležité, protože kolikrát zabavíš papírů a u soudu se to nakonec točí kolem jednoho listu, o který se nikdo nezajímal a podobně. Nebo naši z OKTE (Odbor kriminalistické techniky a expertíz) třeba dělali nějaké případy.

V: Super, zatím děkuji, a kdyby bylo potřeba můžu se ještě stavět?

D: V pohodě, není problém. Ahoj.

Příloha č. 3 - rozhovor s policistou ozn. „OHK.doc“

OHK

S čím jste si při prověřování trestné činnosti ve stavebnictví nevěděli rady?

Museli jste si nějaké informace zjišťovat, jaké?

Jakým způsobem jste vyřešili problém, jenž se vyskytl při prověřování trestné činnosti ve stavebnictví?

Jakou máte představu o doplnění vzdělání a jaký typ vzdělávání byste upřednostnil?

V = výzkumník

D = dotazovaný

V: Zdravím tě. Prvně se zeptám, jak dlouho už sloužíš u policie a jak dlouho z toho se věnuješ prověřování a vyšetřování?

D: Já jsem u policie asi 10 let. No a na dokumentaci dělám, nevím, tak 4 – 5 let? Asi jo, ono to hodně rychle utíká.

V: Dívej, zajímám se o to, jestli jsi se za tu dobu, co děláš dokumentaci, setkal s trestnou činností ve stavebnictví a jestli jsi s tím měl nějaké konkrétní problémy, ze kterých by ti pomohlo nějaké školení, kurz či něco podobného?

D: Jo, tak to jsem se určitě setkal a několikrát, hlavně to jsou úrazy, pády, nebo nějaká pochybení na stavbě. Třeba úplně poslední, co si pamatuju, že jsem dělal, je tak rok zpět, bylo spadlé lešení, nebo vlastně ne, přesněji bednění na mostku. To zavalilo chlapa a měl něco s nohama. Pak si to přebrala obecná (pozn. kriminální policie, oddělení obecné kriminality). To bylo špatný, protože jsem vůbec nevěděl, co mám dělat a hlavně nikdo ti tady neporadí. Chlap byl samozřejmě v nemocnici, na stavbě každý říká, že všechno bylo o.k. a ty stojíš u hromady bednění a akorát fotíš a díváš se co s tím.

V: Dobře a jak jsi to vyřešil, znalcem?

D: (smích) Ne, ne. To je taky věc. Za prvé žádného pořádně nenajdeš a ještě, aby přijel hned na místo a co jsem se ptal, tak každý dělá hlavně odhady a ty věci kolem bezpečnosti moc dělat nebudou. Já jsem zajistil dokumentaci, co měli na stavbě k tomu lešení, resp. jak to měli dělat a pořádně jsem všechno nafotil a natočil na video. Tehdá jsem fakt bral snad skoro celou jednu část toho spadlého bednění. Nikdo mi nebyl schopen k tomu nic říct, až strýc co je architekt mi řekl, ať napíšu přímo na toho výrobce, ať mi podá odborné vyjádření k tomu, jak se to má stavět.

A to bylo super. Poslali mi kompletní balík informací, návod, podle kterého to postaví snad i laik a já to pak porovnával s jejich dokumentací a s tím, co jsem tam měl. Nakonec se zjistilo, pokud si vzpomínám, že tam dali menší železa a nějak blbě to zpevnili – myslím, že na míň místech. Pak na základě toho odstíhali toho stavbyvedoucího nebo dozor, to už přesně nevím.

To by třeba bylo dobrý, kdyby byl seznam nějakých odborníků pro každou oblast, kteří by třeba přijeli na místo a poradili, co vzít přesně, kde co vyfotit – myslím detaily atd.

V: Myslíš něco jako konzultant?

D: Jo. Něco takovýho, to by bylo fajn, ale co by bylo ještě lepší, tak chlapa z Inspektorátu BOZP. Ten kdyby musel mít povinnost jezdit na místo, tak by to bylo super, hlavně u těžkých zranění atd. Protože, když se například stane něco na železnici, tak jejich inspektorát je tam do hodiny a to jsem zažil, to je super. Oni přijdou, řeknou ti, co a jak asi bylo a hlavně co máš vzít, na co se určitě podívat a takový věci. To se mi líbilo. Na té stavbě ti nikdo nic pořádně neřekne, že. Protože mají strach, na koho to spadne, protože to tam zadržávají všichni a pak to podle toho tady vypadá. Pokud vím, tak oni, jako ty firmy, hlásí úrazy snad k poslednímu dni v měsíci a Inspektorát si vybírá co bude šetření, no anebo odpoví na náš dotaz, ale už se mi stalo, že mi přišla odpověď, že případ nebyl vybrán a oni se jím nezabývali, když je to něco menšího. Kdyby museli přijet na místo, to by bylo super. Byla by to alespoň metodická pomoc, ale to by se musela změnit legislativa, aby firmy museli úraz hned hlásit a oni třeba u zranění nad 6 týdnů, museli hned na místo. Mohli by mít sídlo v každém okresním městě a bylo by to super.

V: A co ten stavební dozor, přece by měl spolupracovat?

D: To jo, ale víš jak. Třeba v tomto případě, se dva nějak střídali a ani jeden to nechtěl nechat na sobě. Navíc stavební dozor pokud je přímo z firmy a nenechá si ho zvlášť zajistit třeba objednatel díla, tak je podle mě laxní. To mi říkal i strýc, že když plánuje výkopy, tak snad od 60 cm má být pažení. Nikdo to na stavbě neřeší a dělají to bez toho, stavbyvedoucí i dozor to přehlíží. No a říkal, že to je proto, aby když tam někdo kope a zavalila ho hlína, aby měl šanci. 60 cm hlíny už snad nad sebou nenazvedneš, co tedy říkal.

To by třeba taky nebylo špatný, vědět nějaký základy, ty základní věci co mají být na stavbách, protože když to víš, tak hned víš, jaký dokumenty vzít. Nemusíš brát celou dokumentaci, ale jen to k tomu pažení a z deníku, kdo to nařídil a tak.

V: Teď jsi mi trochu nahrál (smích), máš představu, jak by takový vzdělávací program měl vypadat? Jak by měl být dlouhý, co by měl obsahovat? Co by ti pomohlo?

D: Cokoli. Protože o tom tady nikdo nic pořádně neví. Možná kluci z obecné, co se s tím víc setkávají, ale nevím. Mně by se líbilo nejvíc, kdyby ti bezpečáci jezdili na místo. No a pak jak jsem říkal, třeba nějaké školení s někým třeba ze stavebního úřadu, nebo nějaký inženýr, aby řekl, co musí každá stavba mít, myslím, že musí mít vyvěšené povolení a kde, jaká je hlavně povinná dokumentace, protože třeba u malých staveb nemusíš mít ani stavební deník. Kamoš staví a nemusí mít nic takovýho. No a základy bezpečnosti práce, jo třeba ty výkopy, práce ve výškách, kdy musí být zábradlí a takový věci. Nebo taky vysvětlit, co který znalec může zkoumat, atd. Hlavně nic obsáhlého a zdlouhavého, toho už je tady dost.

A jak dlouho? Nevím, to zas není podstatný, ale spíš by mi vyhovoval tak jednodenní kurz, nebo nějaké školení.

Příloha č. 4 - rozhovor s vedoucím policistou ozn. „Vedoucí.doc“

V = výzkumník

D = dotazovaný

Vedoucí oddělení:

V: Ahoj, prosím tě, než bychom začali s dotazováním, řekni mi, jak dlouho už vlastně sloužíš? A jak dlouho děláš vedoucího?

D: Dlouho. (smích) Ne, u policie jsem už 12 let. No a vedoucí funkci? Jestli dobře počítám, tak 7 let určitě a z toho 4 na kriminálce.

V: Věnoval jsi se někdy samotnému vyšetřování?

D: Jasně, že ano. Já jsem krátce po nástupu šel dělat na kriminálku a tehdy se s nama nikdo nemazal. Hodili mě do vody a plavej. Byl jsem tak rok na obvodě a pak už jsem byl tady na kriminálce. Dělal jsem nejdřív operativce a vyhledával trestnou činnost, no a protože tehdy hodně starých policajtů odešlo, tak jsem dobrovolně povinně musel jít na vyšetřování.

V: Říkal jsi, že na kriminálce jsi vedoucí 4 roky, předtím jsi byl tedy jinde? To vůbec nevím.

D: Byl, počítám i zástupcování. Chvilku jsem zaskakoval na obvodě – asi rok, pak jsem šel dělat zástupce sem a jak odešel vedoucí, tak jsem to převzal.

V: Setkáváš se v rámci současného působení s trestnou činností ve stavebnictví?

D: Uf.. To je celkem dost široký pojem, jak to myslíš?

V: Jde mi o to, s jakým typem trestné činnosti se tady setkáváte a co dělá klukům problémy při objasňování? Myslím tím, ale z té pozice, že se třeba neorientují ve stavebnictví apod.? Nebo máš tu nějaké stavebníky?

D: Pokud vím tak ne, tady mají hodně pedagogické vzdělání (smích), ale mám tu i právníka, absolventy policejní odborné školy – té vyšší apod. Se stavebkou tu nikdo není. Tu máš ty, ne? Pokud si vzpomínám.

V: Ano, mám.

D: Jo, už je mi jasný, proč to téma. (smích) Ale k té otázce, říkal jsi formy jo?

V: Jo, jo.

D: No, tak to fakt široký záběr. My tady děláme od krádeží na stavbách až po ty úrazy. Krade se všude, že. Takže na stavbách taky a my děláme ty větší škody, takže nám kradou různé přístroje, nástroje. Hodně se kradou mobilní wc, a co nejvíc souvisí se stavebnictvím, tak

krádeže pohonných hmot, jak se objeví stavba se stroji a ještě k tomu přes noc zaparkovanýma, tak ráno je uražený víko nádrže a nejčastěji nafta je pryč. No, ale tady si nevybavuji, že by kluci měli s něčím větší problém. To se šetří bez ohledu na to, že je to stavebnictví.

V: A máš na to někoho vyčleněného?

D: Přímo ani tak ne, protože ten nápor trestných činů je takový, že nemůžu každého nějak škatulkovat podle témat jako stavebnictví, strojírenství atd. Já to má rozdělený na kluky, co dělají trestné činy na seniorech, dětech, drogy, auta, vloupačky a pak ostatní. I když na druhou stranu jsem říkal třeba ty úrazy, tak ty dávám konkrétním dvěma lidem a tam mají hodně věcí ze staveb a tam jsou celkem problémy, co by stáli za to vyřešit. Těm dávám i takové ty těžší věci, takže pokud jsme něco takového měli, kde se třeba zajišťovali nějaké dokumenty ze stavby, tak to měli oni, protože jim v tom věřím a vždy to nějak udělali.

V: Zmiňoval jsi, že máte problém s úrazy, v čem tam máte problém?

D: No, pokud si vzpomínám, tak třeba na stavbách, pokud je úraz, tak vždycky se řeší, co zajistit za dokumentaci. To, že máme zajistit papíry k BOZP neřeším, ale hlavně kluci pořádně neví, jak funguje ve stavebnictví systém dokumentace, když se dělají různé subdodávky apod., kdo konkrétně má dokumentaci a byť to třeba už dělali, tak samozřejmě, že v tom stavebnictví, je to plácnu 1-2x do roka, tak vždy volají, abych jim poradil apod. Já taky pořádně nevím, takže spoléhám hodně na stavbyvedoucího, no ale víš jak. To je zástupce toho, kdo staví, jaký je asi jeho zájem kolikrát, že? Problém jsou třeba znalci.

V: V čem je u nich problém?

D: No, protože to odvětví je tak rozsáhlý, že je těžký sehnat nějakého znalce. Všichni možná tak jen odhadovat cenu nemovitosti a tak, ale třeba na posouzení BOZP při práci na stavbách, tak to je problém. Inspektorát nepřijede a pak tak stojíš a nevíš, co pořádně zajistit, na co se zaměřit apod. Však kluci ti řeknou, když se jich zeptáš na ten výbuch v(záměrně neuvedeno). To jsme tam hleděli na hromadu sutí a tři dny jsme to nechali hlídat, než jsme sehnali někoho, kdo to prohlídne a řekne nám, o co se zajímat. Kluci sebrali na místě všechny papíry, ti samozřejmě řvali, protože půlku jsme nepotřebovali a pak až přijeli znalci, tak se to teprve pohlo.

V: Ale vyřešili jste to?

D: To jo, ale třeba tady by nebylo špatný nějaký školení nebo metodický návod. Je tady na všechno, ale třeba na toto ne.

V: Jak to myslíš?

D: Třeba, že by nám někdo řekl nebo udělal obecný návod, co v takových případech zajistit, co hledat za papíry u subdodavatelů, aby bylo klukům jasné, kolik vlastně mají těch stavebních deníků. Jestli si to vede jen stavbyvedoucí, nebo každá z těch firem a jestli musí být vždy apod. Měl by to být takový výcuc třeba ze stavebního zákona a různých předpisů, ať víme na co se první kouknout. Třeba i nějaká jednoduchá metodika, kterou si před výjezdem vezmou s sebou. Něco takovýho bych viděl jako dobrou záležitost. Přemýšlení, co, kdy, kde

a jak zajistit, abychom nic nepřehlídli, je hodně náročný. Jo a třeba u těch úrazů mě napadá, že určitě by bylo dobrý, třeba kdyby jezdili bezpečáci na místo – hned. Pak by to bylo o něčem jiným, to se zeptej kluků, pokud ti to už neříkali. To je, ale o změně legislativy v systému hlášení.

V: Jo, jo. Něco v tom duchu už taky zmiňovali. A jakou formu bys třeba chtěl lidi vzdělávat, kurzem, nebo to začlenit do kurzů pro vyšetřovány atd.?

D: Ne, do toho kurzu ne! Tam je toho už tolik, že to by tam za chvíli bylo zdravotnictví, strojírenství a já nevím co všechno. I když co vím, tak nedávno třeba Holešov myslím dělal kurz nějakých specifických činností ve zdravotnictví a tam byli doktoři, znalci atd. Od nás tam byl X (záměrně neuvedeno) a chválil si to, má i stažený nějaký power-pointy s metodikou. To by třeba nebylo špatný. Pro mě je důležitý, abych jako vedoucí nemusel lidi posílat nadlouho pryč. Jeden dva dny na kurzu bych snesl a třeba jak u toho zdravotnictví, když z toho bude nějaký muštr, tak tím líp, nějaký školení, ale muselo by být konkrétně k věci, třeba s nějakým stavářem, bezpečákem apod., aby to nebyly obecný řeči, že musíme zajišťovat všechny relevantní stopy a když nevíme, tak všechno apod., toho už tu bylo mraky. (smích)

To je ale fakt problém, já když to už za ty roky kontroluju a dívám se na spisy i na obvody, než nám je pošlou, tak to je hlavní problém. A já nemůžu vždycky dorazit na místo a říkat zajistěte tohle a tohle. Mám nějakou obecnou představu a samozřejmě jim poradím, ale jak jsem ti říkal, to je třeba 1 – 2 do roka a člověk přemýšlí více, než u toho, co se objevuje furt dokola. Takže ať to ukončíme, protože spěchám, z mého pohledu, ano. Jak jsem říkal, nějaký kurz či dobré školení bych přivítal, protože nepamatuji, že by něco takového bylo, ale ať obsahuje to, co jsem říkal. Základní informace o tom, jak funguje stavba, jaké jsou základní bezpečnostní pravidla na stavbách, jaká je základní dokumentace u všech staveb a hlavně u koho ji hned najdeme a třeba od znalců by bylo dobré zjistit na co se prvně zaměřit např. při pádu zdi na člověka, při zavalení hlínou ve výkopu, překopnutí různých potrubí atd. – to byly nedávné případy, které se vyskytují. Prostě takové praktické základní věci, aby každý na místě věděl, co má dělat a nečekal, až co jim poradím, nebo nehleděl, než někdo přijede. Pak to vypadá hodně neprofesionálně, obzvlášť u kriminálky.

Ze své pozice bych určitě obecně ještě doporučil využívat nějaké sítě konzultantů. Trestní řád to připouští, ale to by musel vzniknout nějaký jejich seznam, těch co by byli ochotni spolupracovat. My zatím, žádný takový nemáme, alespoň co vím.

V: Super, děkuji za informace, můžu se případně ještě ozvat?

D: Jasně, není problém, ahoj.

Příloha č. 5 - rozhovor se zástupcem stavební společnosti ozn. „Stavař_1.doc“

Stavba 1

V: Ahoj J, prosím tě, chci se tě zeptat. Pořád pracuješ na stavbách?

D: Pořád, furt jsem u S...(neuvedeno).

V: Takže to jsou dopravní stavby, že nebo železnice?

D: Železnice, děláme hlavně na koridoru v Česku, nějaké vlečky a občas v Polsku.

V: Setkal jsi se v rámci své práce s Policií? Myslím tím, že by na stavbě něco prováděla – vyšetřovala?

D: Jo, určitě.

V: Můžeš mi popsat, o co šlo a jakou máš z toho zkušenost? Jestli po tobě něco chtěli, co, jak to na tebe působilo, prostě tvůj pohled na jejich činnost, jestli byl nějaký problém a podobně?

D: Hm.. (přemýšlí). Problém snad ani ne. Nám totiž většinou kradou naftu ze strojů nebo nějaký materiál a já dělám parťáka, takže většinou to s nima řeším, ale to je v pohodě. Oni přijedou, vyfotí si to a pak jedeme k nim na služebnu, kde to sepíšem. Pak už nevím, co se děje dál. No, a když nám ukradnou nějaké nářadí a tak, tak to jezdí stavbyvedoucí nebo mistr, ti mají dokumentaci k těm věcem, případně mají kontakt na někoho na firmě a řeší to. To jde mimo mě, takže se o to moc nezajímám. Já byl takhle na výslechu několikrát a vždy byly v pohodě. Snad jen názvy našich mašin a dílů, to nevěděli a pro mě to byla sranda, když se na něco ptali a vysvětlovali mi, co myslí, ale tak to chápu, že. Oni v tom nedělají a neví, co je třeba mandelinka a tak. Ty, ale víš, co byl problém? To by tě mohlo zajímat.

V: Co? Povídej?

D: Ale nemůžeš to zveřejnit tak, aby to zjistili. Dozví se to někdo?

V: Vůbec ne, je to úplně anonymní, ani lokalita, kraj, nic.

D: O.k. Tak ti řeknu dva takový příklady a to mě fakt naštvalo (vulgarismus nasr...). Dělali jsme na vlečce v X a kámoše srazil vlak, co jel na vedlejší koleji. Takže jsme to hlásili a ještě než přijeli drážáci (drážní inspekce), tak tam vletěli policajti, šli hned k místu a začali tam lítat a prohledávat okolí. Vůbec je nezajímalo, že by mohla po některé z dalších kolejí přijíždět souprava. Navíc, u nás neexistuje chodit bez vesty, tam ji měl snad jeden. Sice potom jsme se bavili s mistrem, tak je fakt, že nikdo je nečekal, že jim mohl jít někdo naproti, na nějakém bezpečném místě, aby jim vysvětlil kam jít, kudy chodit. Ale třeba ty vesty by mít mohli. Třeba i tu přilbu, i když to je podle mě nesmysl ji u nás nosit. Proč to říkám. Jeden totiž šel dál od toho místa, kde se událost stala a my jsme dělali asi 300 metrů od nich na jiné koleji pokládku. Já dával pokyn jeřábníkovi a najednou ze zadu vyběhl četník v černých hadrech a málem to schytl kolejnicí. To jsem byl fakt vytočený. On se omlouval, ale hned jsem ho vyhodil. Myslím si, že takto by se pohybovat neměl, ne?

V: Těžko soudit, jaké byly okolnosti, jestli mu dal někdo příkaz to tam prohledat? O to se právě zajímám? Co by pomohlo podle tebe?

D: Nevím, snad ty vesty, to je k nezaplacení. A hlavně asi by se měli pohybovat s doprovodem. Nebo se má třeba zastavit naše práce. Zdá se mi divný, že by se tam pohyboval s vědomím mistra, ten by mi do vysílačky řekl, ať si dávám bacha, že tam budou chodit policajti. To my si zase řekneme, protože u nás nejsou malá zranění, jak tě trefí pražec nebo kolejnice, tak to smrdí dlouhým léčením. Ale třeba byli fakt blbě domluvení s mistrem nebo stavbyvedoucím.

Určitě si však myslím, že by měli znát základní bezpečnostní pravidla při pohybu na takových stavbách. Obzvlášť, když tam pracujeme delší dobu a oni k nám jezdí, třeba kvůli krádežím apod.

V: Jak bys to třeba udělal ty?

D: No, mě napadlo, že třeba když je taková velká stavba, mohlo by se to dopředu policajtům, hasičům i záchrance nahlásit a měl by tam být z naší strany uveden nějaký nonstop kontakt na někoho, kdo je pořád na stavbě a kdo by je naváděl na místo a tak. Taky by se jim rovnou mohlo říct, že je potřebné kvůli bezpečnosti vždy nasadit alespoň tu vestu a pohybovat se bezpečně od velkých mašin a strojů. Měli by co nejdřív jít za někým ze stavby a pak chodit třeba v jeho doprovodu nebo zastavit stavbu, alespoň v té určité části. To třeba, i když už jsou jedni na místě a druzí přijíždějí později, třeba ti Vaši technici a tak. Oni přijedou třeba na jiné místo a pak jdou jinou cestou než ostatní a pak to smrdí problémem.

To mě totiž napadlo, protože jednou u nás byla i nějaká cizinecká policie. Je to furt, že jo?

V: Jo, je.

D: No a ti k nám přijeli i s bezpečákama, jak s normálníma (inspektorát bezpečnosti práce), tak s drážní inspekcí a nějací lidi z Úřadu práce a další. Všichni měli helmy, vesty a drážní inspekce zastavila práce a až pak kontrolovali naše cizince a to co potřebovali dál. To my máme v pohodě. Máme jen kluky ze Slovenska a Poláky.

V: A co ten Inspektorát, jezdí s policií?

D: Nevím, ale pokud jde o nás, tak na dráze jo. To, když se stane nějaký průšvih, tak oni jsou tam kolikrát i zároveň s policajtama. Ten Inspektorát práce snad chodí jen na kontroly, ale to nevím.

V: Říkal jsi, že jezdíte do Polska a na Slovensko, máš podobnou zkušenost i tam?

D: Ne, naštěstí. (smích) Tam jsem byl asi jednou v Polsku a dvakrát na Slovensku a nebyl jsem u ničeho takovýho. Ani si nepamatuju, že by někdo něco říkal. Možná nějaká nafta, ale to je všude stejný.

V: Super, díky, a kdyby něco, můžu se ozvat?

D: Nemí problém, pokud to neberu, makám a ozvu se.

Příloha č. 6 - rozhovor se zástupcem stavební společnosti ozn. „Stavař_2.doc“

Stavba 2

V: Zdravím P. Ty se pohybuješ v jakém odvětví stavebnictví?

D: Myslíš firmu, to bych nechtěl říkat, říkal jsi, že to bude anonymní?

V: Jo bude, myslím, doprava, voda, pozemní stavby, inženýrské. Jde mi o oblast, jinak je všechno anonymní, žádná jména, ani lokalita.

D: Jo dobře, ať někdo od nás, nebo od Vás (smích) nemá problém. My děláme hlavně dopravní stavby, ale máme i sekci pozemních staveb. Já dělám dopravu. Dělán stavbyvedoucího. Už po škole jsem přišel do firmy jako THPěčko (pozn. technicko-hospodářský pracovník) a přes mistra jsem se dostal na stavbyvedoucího.

V: Hele, zajímám se o trestnou činnost na stavbách z hlediska policie, a jak jsem říkal, potřebuji zjistit, jestli něco u Vás prověřovali, jak a jestli vidíš u nás jako u policie nějaký prostor ke zlepšení? Třeba co bychom měli vědět, znát, co děláme špatně atd.?

D: Strašíte my lidi svou přítomností. (smích) Ne, ale vážně. Jestli jsem se setkal s prací policie na stavbě? Určitě ano, ale to většinou v dobrým. Asi jak všude, u nás se krade, takže k nám jezdí řešit, třeba ukradený záchody – ty mobilní. Ty nám snad ukradli na třech stavbách za sebou. Pak nějaký vykradený kontejner a samozřejmě nafta. Ta se krade furt. No a pak třeba když něco překopneme, ale mě osobně se to stalo jednou, že překopla nějaká subka (subdodávka) optický kabel, ale to si špatně vyměřili.

V: To mě zajímá.

D: Tam není co, oni si převzali stavbu, špatně si to vytyčili a pak to byl jejich problém.

V: Ty jsi spolupracoval u toho s policií?

D: Ano, musím. Chtěli po mě dokumenty.

V: Věděli jaké, nebo jak jste to řešili?

D: Tak věděli. Chtěli všechno k tomu výkopu. Jasně, že nevěděli, co a jak se jmenuje, ale já jsem jim řekl, že je to subka, našel jsem jim protokol o předání stavby, tam máme i předání dokumentace a další podmínky a pak jsem jim dal kopii ze stavebního deníku, tam mám taky poznámku o předání stavby, ale žádný problém nebyl. Pak ještě úrazy, to taky jezdí, když jsou nějaké větší, ale to se u mě na stavbě stalo snad jen jednou.

V: Jediný úraz?

D: Myslím závažný, takový ty odřeniny a tak to nemyslím. To nám při výkopových pracích spadl do výkopu nějaký kolemjdoucí. Byl to starší pán a hodně se zranil. To se zjišťovalo všechno, a bylo to fakt nepříjemný. To chtěli vědět, kdo kopal, kdo odcházel z místa jako poslední, kdo měl zajistit výkop a jak. Dokumentaci jsme jim museli dát. Dlouho to vyšetřovali a pak za to dostal podmínku můj mistr, který to měl na starost a měl se po ukončení prací přesvědčit, že je to zabezpečené. Bohužel, to je riziko. Ale musím říct, že tam byly třeba pásky a ty nám strhali malý cikáni, co tam běhali. Z okolních domů, no ale to jim nikdo nedokáže, nikdo je neviděl a jen si to myslíme. Třeba, kdyby je nestrhli, tak se to nemuselo stát.

V: Máš třeba nějaké doporučení, na co bychom se měli zaměřit, když s Vámi budeme spolupracovat? Někaké nápady na zlepšení?

D: Ani asi ne. Nic mě přímo nenapadá. Možná trochu orientace v dokumentech, protože když na mě vyhrknete dokumentaci, tak pro mě je to široký pojem. Tam patří technické zprávy, projektová dokumentace, další dílčí dokumenty, návody, pracovní postupy, ale třeba i povinné doklady stavby jako stavební deník apod., možná kdyby byly přesnější, ale chápu, že je lepší vzít toho víc a pak si to přebrat. Jinak mě nic nenapadá. Já mám celkem dobrou zkušenost s policií.

Příloha č. 7 - rozhovor s policistou ze SR ozn. „Slovensko.doc“

Po úvodním představení a potvrzení zisku kontaktu dotazovanému, vysvětleno, že se jedná o zcela anonymní dotazování. Vzato na vědomí, že dotazovaný je vytížen a na hovor má 5-10 min.

V: Dotazovanému bylo vysvětleno, co je cílem empirické části diplomové práce s tím, že v rámci prováděného srovnání se SR bych se chtěl dozvědět, zda i v SR se setkávají policisté s trestnou činností ve stavebnictví a pokud ano, jaké problémy se u nich v tomto směru vyskytují, zejména s ohledem na skutečnost, že se pohybují v prostředí, které je běžně mimo zájem policie.

D: Ne, U nás nic takového neděláme. To je věcí inspektorátu práce, nebo stavebních úřadů, my se o takové záležitosti nezajímáme. Nebo jak to myslíte?

V: Znovu upřesněn dotaz. Myslím při prověřování třeba krádeží na stavbách nebo úrazů, to řešíte nebo i to jde mimo policii?

Jedině ta hospodařina nebo majetkové věci, to ano. Ale neslyšel jsem, že by byl s tímto u nás nějaký problém. No a u těch úrazů si myslím, že máme stejný postup jak u Vás. Pokud je něco závažného, tak si vyšetřovatel určitě na místo volá znalce na stavebnictví nebo toho, kterého potřebuje pro tu danou oblast. A hlavně pokud je něco tak závažného nebo nedej bože smrt'ák, tak určitě volá člověka z inspektorátu bezpečnosti práce. Ten vyšetřovatel nemůže vzít v patrnost všechny faktory, zejména pokud se v tom prostředí nevyzná. To by jen stál a bezcílně fotil něco, co bude třeba k ničemu a důležité věci pomíjí. (Dotazovaný se obrací na kolegu v kanceláři) I kolega, který dělal vyšetřovatele, hovoří o tom, že automaticky takové věci prověřuje inspektorát práce a spolupracuje s policií. Pokud je něco závažného, nedovedu si představit, že by to vyšetřovatel dělal sám, jak říkám a co mám zkušenost, tak u takových případů si určitě pozve hned na místo inspektorát a třeba i nějakého znalce z oboru. Důležité je, aby na místě všechno zadokumentovali a vzali v úvahu všechny faktory, které ten skutkový děj mohli ovlivnit.

Já se zabývám kontrolou postupů policie, a pokud bych měl něco takového kontrolovat, jako že se jsem se ještě nesetkal s tím, že by někdo dal podnět ke kontrole v této souvislosti, tedy

s tím stavebnictvím, tak bych se prvně určitě zajímal o ten prvotní postup na místě a o to, jak to vyšetřovatel vyhodnotil a jestli jsou jeho znalosti takové, že na místě postupoval dostatečně odpovědně a bral v úvahu všechny možnosti. Budu se opakovat, ale nedovedu si představit, že by posuzoval takové závažné věci sám.

V: Kdo u Vás prověřuje tyto události, konkrétně ty úrazy? Kriminálka?

D: Jak je to u méně závažných věcí přesně nevím, ale u nás to dělá tzv. zkrácené – to jsou policisté, kteří prověřují přečiny do 5 let. Ale to máte podobné, pokud vím.

V: U Vás musí Inspektorát bezpečnosti práce vyjet vždy na místo?

D: To si nejsem jistý, myslím si, že vždy ne, ale oni hlavně prošetřují úrazy obecně.

V: Poslední otázka, existují u Vás v rámci policejního vzdělávání nějaké kurzy nebo semináře, které se zabývají tímto tématem.

D: Kurzy pokud vím, tak určitě ne, neslyšel jsem, že by byl nějaký takový kurz.

V: Děkuji za rozhovor, nashledanou.

D: Nashledanou.